

# ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

---

Wydáwán

příspjwánjm

mnoha duchownjch a učených mužů

od

Knžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Čtvrtý ročnj běh.

Swazek třetj.

---

W Praze, 1831.

W Knžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

*Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.*

*Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.*

Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando  
amara, curat.

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

---

## I. P O G E D N Á N J.

---

1. Proč a jak by se měla láska ke čtenj a samočinnému studowánj u mladého duchowenstwa zbuditi a zachowati?

Od Fr. J. Bogenického.

---

„Nunquam sis ex toto otiosus; sed aut legens, aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid utilitatis pro communi laborans.“ Thom. a Kempis lib. I. cap. 19.

**D**uchownj by snad potřeboval nabjzenj ke čtenj a studowánj? Nenj to pobjzenj wčely ke zbjránj meďu? Gakéž zbýwá duchownjmu radosti, pakli mu knihu wezmeme? Zbawen sladkého obcowánj s matkau, otcem, saukrewnými a přjbuznými; wylaučen ze středu swých milowaných staupenců na studiich; gen na swůg osamělý pokogjk obmezen, a w tom často pod twrdau zkušenosť Kristowých slow: (Mat. X, 36.) „Inimici hominis domestici ejus, — dost bolestně se wřen, nemělby ani knihy při ruce mjtí, kteráby tesknost geho mjrníla, samotu sladíla, duši gas-

nila, a srdce přes těsné prsy šjřila i pozdwišla? Kněz sám by se té wěrné společnice swého mladého wěku, té gedinké přítelkyně, s kterau směle choditi a přebýwati může, tenkrát štjtil, kdy gegj lásky, rady a útěchy neywjc potřebuge? I toť se zdá wěc nemožná!

Tak gsem i gá se před šestnácti léty domnįwal, an mně, knězi nowěswěcenému, mųg weleučený děkan prawil, že mu nic nenj protiwněgšjho, gako kněz, který se celý týden po knize neohlédna, čjsti by zapomněl, kdyby ho potřeba nenutila, aspoň wpátek s některým kazatelem se poraditi. Neznalť gsem tenkrát kněze geště w geho domácnosti, krom gednoho, gehož ale duše, gako omylem do lidského těla se dostawši, giž tenkrát w nebi splýwala, když tělem geště s lidmi obcowal — ach, žeť takowé spogenj dlanho trwati nemohlo! — (*Swět trpj ztrátu, když ctnostný a maudrý kněz záhy umjrá.*) Toho gsem znal; toho geště dnes slzawě pohřešugi: giné ale neznal gsem, leč při oltári, na kazatelně a we zpowědnici; a mage hlawu plnau pastorálnjch prawidel na zábawy kněžskému stawu slųsjeć, nemohl gsem owšem slowa mého děkana s widinami swými tudjž porownati. Než brzo gsem znamenal, že mųg děkan na zraku netrpěl. Poznalť gsem a znám po dnes muže duchownj — skwělé to ozdoby stawu kněžského — genž ctihodnými šedinami giž přikryti, zkušenostj a učenostj oswjceni, předc každau hodinu, kterau sobě

bez ubljženj swětěgšjch powinnostj uprázdni  
mohan, geště uměním ochotně zaswěcuj; znám  
a poznávám také mladé duchownj — slibný kwět  
budačnosti, — genžto newšednj vzdělanostj ze  
škol opatření neunawitelnau horliwostj známosti  
swé šjriti a twrditi neustáwagj. Poznal gsem ale,  
bohužel! muže duchownj zletilé i mladé, genž  
prach školnj s obuwi setřewše, hlawnu uměnjm giž  
tak ucpanau mji se domnjwagj, že by se gim do  
nj nowého nic wegiti nemohlo; kněze gsem po-  
zual, kterj se knihy gako nepřjtele děsj, a nikdý  
dřjwe zjwati nepočjuagj, než když se we společ-  
nosti bratřj řeč k literatuře budže bohoslownj,  
budže swětské obracuge. A předce práwě oni ne-  
býwali swětlem neygasněgšjm studugje geště;  
předce oni teď čas wybýwagjcj, a penjze wýlohám  
naknihy utrhnuté wesměs modlitbě a k almužnám  
neobětugj. —

Znaje wšak, co pobožný Tomáš a Kempis  
mjnil, řka: „Abjicere omnia non licet, quia na-  
tura sustentanda est; requirere autem superflua  
et quæ magis delectant, lex sancta prohibet.“ —  
Lib. III, cap. 26.; čta w tomto časopisu nedáw-  
no, že Konstantin weliký postiženého w pohřeš-  
ku kněze swým cjsarským šarlatem by byl při-  
krýwal, a gsa mimo to sám *swých nedostatků*  
sobě powědom, nemohu si tu nigak za účel sta-  
witi, wady swých duchownjch bratřj na podj-  
wanau odhalowati, anebo smutné následky neu-  
mělého působenj kněžského, gak pro cjrkew Kri-

stowu, tak zvlášť pro náš staw gmenowitě uwáděti. Můg účel gest po uwedenj přjčin, pro které se nám ustawičně wzdlěláwati náležj, pauze některé prostředky nawrhnutí, nimiž by se toho cje aspoň poněkud došlo. Wede mne k tomu slowu čistá láska k cirkwi božj; wede mne vážnost k mým bratřjm; nabjzegj mne k němu bolestné útržky, které pro některé nedouky často proti celému duchowenstwu na swém stanowišti poslauchati a wywraceti musjm; wede mne ale k němu neywjć slowo muže, který steguého z té strany se mnau osudu zakusiw, že toho slowa swrchowaná gest potřeba, swětle okázal, a gemuž w tom nepowoliti a newděčnosti se dopustiti gedno by bylo. Mluwj tu bratr k bratřjm upřjmě, aby nemohli mluwiti naši protiwnjci útržně; newylegi swým pérem slowa gediného, k němužby mně láska neradila; ale nepotagjm také gedinké myšlénky, kterau potřeba cirkwe, věku, našeho stawu, a okolnosti našj milé vlasti, ne giž po ušjch šeptati, ale na střechách welikým hlasem wolati welj.

Prwnj pěstauni našeho swatého náboženstwj byli z prostřed lidu sprostého zwoleni; při nich nebylo žádné učnosti, žádné sláwy z urozenosti, žádného blesku z bohatstwj; ba o všechněch se ani toho twrditi nemůže, žeby se před swým powolanjm do apoštolského úřadu neposkwrněnau swatostj žiwota byli zaskwěli. Gedno nač božský spasitel u všech uředlnjků swůg zřetel



obracel, bylo přijmé, nelstné, poctivé srdce při zdravých smyslích a zdravý materský rozum. Té poctivosti zrádný Ischariot nemage, byl z apoštolstwj wylaučen, zapleta se do osjdel, we kterých posledně každá zastaralá neprawost wjzue. Když pak po světě již kázali, dělo se to podlé wýslovného rozkazu Páně (Mat. X. 19.) bez příprawy, bez zpamětného učení, a předc s takovým prospěchem, že toto nowčrozené náboženstwj geště za gegich žiwota netoliko w Jerusalemě a w zemi zaslíbené kořeny pevné uga-  
lo, ano i do všech dílů starého světa wětwebugné rozkládalo. Tak rychlý zrůst náboženstwj nadsmyslného, mrawům i smýšlení tehdejšímu průčeljm odporugjciho, a to pod rukama kazatelů neumělých, newzdělaných, gest také diw, přes který geště žádný neznaboh bez úrazu na swém wtipu nepřešel.

Než co z toho vyplýwá? Čili to, že když prwnj kazatelé našeho božského náboženstwj lidé sprostj a neučení byli: také druzj, třetj a neyposledněgšj gen z lidu sprostého, neumělého, bez wědeckého wzdělánj a bez příprawy na křesťanské kazatelny a k oltářům našim objráni býti magj? Ano, to by z toho plynulo — gak skutečně neučilci někteřj chtěgj, kdyby naše náboženstwj gen proto se bylo tak rychle rozmáhalo, že byli geho prwnj pěstauni *neumělj a neučení*. Wšak ne sprostnost a neumělost učedlnjků Páně; nýbrž *Bůh sám* šjřil a rozmáhal na počátku nábožen-

stwj naše. „*Nebož, dj Pán, ne wy gste, genž mluwjte, ale Duch Otce vašeho, genž mluwj we wás.*“ (Mat. X, 20.) Bůh sám włádnul gich gazykem; Bůh přikágel prsem swé všemo-  
haucnosti to nowěrozené náboženstwj, *pomáhage gim a potwyrzuga řeči gegich nasledugjcjmi diwy.* (Mar. XVI, 20.) Tak Boha i w přirodě gednati spatřugem. Wšecky dary, kterých nám uděluje, kryté gsau napřed we tmách tagemných, wystupugjce pak pod naše oko, ge-  
wj weždy tak bljzkau ochranu božj, že člowěku k gegich začátkům se bljžjcjmu, gen to diwno býwá, proč geště ruku štědrého dárce nezahlj-  
dnul. Zrno obilnj skrywá se pod zemj, mlijčnj, kljčj se, zniká a zrůstá, wšecko téměř bez přičiněnj člowěka; dozrage-li ale pauze činnostj bo-  
žj, neshromážduge se do stodol tauž činnostj. Gako rodičům maudrým nowěrozené djtě na počátku ani skoro z rukau newycházj, pozděgi pak chůwám se swěřuge, ne tolikéž učeným, gako wěrným, zdra-  
wým a ostražitým, a však při ustawičném opatro-  
wánj rodičů: tak i Bůh, uwáděge naše náboženstwj, skryté prwé pod korau starého zákona, w Synu swém gednorozeném na swět, sám ge na počátku, takožka, žiwil a pěstowal, odegda pak maličko, pěst-  
staunům ge swěřil gen wěrným, gen poctiwým, sám wšudy Duchem swým za nimi kráčege, cesty gegich i gazyky zprawowal. Gako ale titěž rodičowé dorostagjcjmu djtěti netoliko wěrné, nýbrž i maudré giž pěstauuny objragj: tak i Bůh swému



náboženstwj hned gak swé wětwe přes meze zaslíbené země rozkládati počalo, pěstauna zwo-  
lil, který ostrowtipnostj swau a učenostj, kdyby  
pro nic giného, hlubokau uctiwost všech wě-  
ků zasluhge. Či se neznal vyučenec Āmalie-  
lůw do všech otázek školy Faresowé, ode ško-  
ly stoické málo se lišej? Neznal se do básnj kra-  
sotných Řeků? Nepogjmal celé bágeslowj po-  
hanu? Newěděl práwnj běh řjmských občanů?  
Nepoložil do swých, práwem *druhé Ewange-  
lium* řečených listů smyslu tak hlubokého, že  
gen neyučenějšjm wykladatelům pjsma až na  
gegich dno prohljdnauti možno? A který z apo-  
štolů může se mu w zásluhách o rozšjřenj nábo-  
ženstwj wyrownati? — Toho tušjm dosti býti  
pro námjtky takových, genžto swau vlastnj ne-  
chut ke čtenj a samočinnému studowánj rádi sprost-  
nostj swatých apoštolů zastjragjce, učenost sta-  
wu kněžskému nepotřebnau býti prawj, ano za-  
winělau chudobu swé duše hnedleby za powahy  
apoštolské a za ctnost wyhlašowali. Nepowa-  
žujl, že náboženstwj nedorostlé — naopak swět-  
ské maudrosti, která w počátku wysoce učenau  
myslj a řečj se rozhlašuge — Bohem na zázra-  
cjch nositi se musilo; že čas nestačowal, aby  
prwnj kazatelé dwanácte anebo i wjce let do škol  
chodili, theologii studowali, gazykům se učili;  
že tatěž sprostnost a neumělost apoštolů w záměru  
božjm ležela, a že kdo gako apoštolé z nedostat-  
ku samočinného studowánj omluwu hledá, musil

by se wykázali, že gako oni, střechy stálé nemage, z mjsta k mjstu putuge, chudobu a hlad snášj, a z žaláře do žalářů se pro Krista zawězугe. Ginák ať čte, co sw. Pawel I. Tim. IV, 13 — 16. každému z nás welj, a že w témž listu III, 2. mezi vlastnostmi našemu stawu slusjncjmi wýslovně učenost žádá: Oportet episcopum doctorem esse, řecky: διδασκων i. e. ad docendum aptum.

Komu by pak potřeba samočinného studovánj z těchto slow geště dost w oči neswjtała, ať se, prosjm, na cjrkewnj letopisy po wymřenj prwnjch samým Ježíšem swěcených kněžj ohlj-dne. Na každé straně potkáwá se tam oko s mu-ži, gegichž gména i w neypozdnějšjm wěku neto-liko pro nábožnost, nýbrž i pro učenost s hlubokau uctiwostj wyslowena budau. Aby byli pra-otcowé naši w ýmluwných Chrisostomů, ostro-wtipných Augustinů, učených Jaroljmů, důmyslných Athanasiů, krasomluwných Ciprianů, ohni-wých Origenů, wznešených Basileů, a na sta giných nepokalenau skwělostj oswjcených učitelů neměli, kam by se byla octnula wjra gegich? Kdebychom my potrawu neporušenau, swětlost, sjlu, zmužilau šetrwalost a zbraň k swému působenj nalezli, kdyby nás řjzenjm božjm plodowé gegich oswjcenosti nebyli došli? Mnoho-li by medle samo Ewangelium platnosti mělo, kdyby se o gegich rukogemstwj nepodpjralo? Mnoho gisté zásluh zjškali sobě o rozšjřenj a upewněnj kře-

slanstwj všickni ti muži duchownj, kteří za těch dob bez výtečné učenosti gen srdečnou výmluvnostj winici Páně vzdělávajce slova swá ctnostným životem zúrodnowali, gegichž gména se owšem do knihy života, ne pak na strany letopisů dostala: než slaupem prawdy gsau a byli předc gen ti wznešenj muži, kteří se ctnostným životem *také učenau vzdělanost* sgednotili. An tito živým, až do neyposlednějšich končin a věků tekaucjm wodám podobni gsau, které nás i naše osady blahočinně občerstwuj, rownagj se tam ti studánkám s gegich smrtj giž wysychajcjm.

Protož obracela swatá cjrkew u wolenj děl-  
njků na winici Páně mezi gínými vlastnostmi k  
učenému vzdělánj weždy hlawnj zřetel; tak že i  
wrozkřičeném středowěku, kde příležitostj ke  
vzdělánj duše tak pořjdku bylo, kdokoliw se ně-  
gakau učenostj znamenitým stal, gistě k stawu  
duchownjmu náležel. Nic tu však nesprawedli-  
vého wtéto cjrkewnj žádosti. *Úřad duchownj-  
ho na winici Páně gest tak wznešený, obtjžný  
a mnohostranný, že pauhá to nemožnost,  
aby geg neumělec zdařile zastáwal.* Weliké  
ale prawdiwé slovo pronesl onen weliký cjrke-  
wnj muž, genž o zprávě dušj prawil: „*Ars ar-  
tium est regimen animarum.*“ Tu se negedná o  
práce, podlé tvořidla sljwané, nožem skragowa-  
né, gehlau stahowané, w nichž řemeslnjck po třech  
letech sice za wyučenau dostáwá, ale předc po-

zděgi, newzděláwage se, na přjštípky dochází. Pole našj činnosti ge duše, ge srdce lidské, a ge-  
dna aniž druhé nemohau lučebně, gako polnj prst  
rozebrány býti. A gaká mezi nima rozmanitost  
od knjžat až kžebrákům; od starců hasnaucjm  
okem hroby hledagjcjch, až k mužům, pod ge-  
gichž krokem země uwoluge, až k dětem rozum  
teprw wywinugjcjm; od zatwzrelých zlosynů, až  
k dušjm, na něž geště zápach hřjchu nepowa-  
nul; od křesťanů náboženstwjm gasně oswjcených  
až do zpitomělych powěrkářů nebo rauhawých  
posměwačů. Gakau tedy zásobau známostj mu-  
sj kněz opatřen býti, aby každému náležitau po-  
trawau nebo hodjcjm se ljkem poslaužil, an ze  
zkušenosti wjme, že giného pokrmu a šetřenj ne-  
mocný, giného zas zdrawý potřebuge; že tož  
slowo, kterým se starcowo srdce až kslzám roz-  
hřjwá, mladjk myslj lehkau powrhuge, a w témž  
naučenj ctnostný, utwzrelý křesťan pokrm silný  
nalezá, w kterém powěrkář pitomj, a posměwač  
záhubný ged ssage. A předc ge má kněžské srd-  
ce všecky milowati, za všecky se při oltáři mo-  
dliti, všem se wšjm státi, aby všecky Kristu  
zjskalo. — Či netekla drahá Kristowa krew za  
všecky? —

Pakli *k účelu* našeho stawu patřjm, pro bůh!  
kde nagdu, aby mu kdo i při neywětšj wzdělano-  
sti duše *sám o sobě* dostál? A kdo teprwa bez  
učeného sebe wzdělávání bude s to účele tak wzne-  
šeného dosjci? Negednát se tu o nahrnutj a po-

čištění zlata, o dobytj hagného z polj užitku, o hágenj hranic, rozšiřowánj chraniček a tomu podobných věcech. Swrchowaný účel náš gest : člověka ze stawu plané přírody a porušenosti w *bytost*, pokud to u lidské přírody možno - *neyšlechetněgšj* proměnit, geho neymožněgšj blaženost na mrawnosti založiti, a tak ho schopným způsobiti, aby někdy neyčistěgšjho blahoslawěnstwj se saučastnil, které bytost swobodnau wůlji opatřená z ruky swého Twůrce požjwati může. Toho cje abychom dosáhli, ge nám dáno *Slowo o křjži* na gazyk. Gděte a kažte, welj nám nestwořený. Gsme-li pak kazatelé, gsme-li učitelé, gakž mužem sami neučenj a neumělj býti? S gakým prospěchem dostogjme swému poslání, nepoplyne-li nám to slowo o křjži dobře, swětle, úplně a důstogně ze srdce? Máme-li učiti dobře a práwě, aby slowem našjm žádná duše odeprawé cjrkwě do bludů wtržena nebyla : kterak se to stane, pakli sami prawého a dobrého smyslu našeho náboženstwj nechápáme, prawdy od bludů nerozeznáváme?

Gestli *auplně*, aby našj winau wěřjcj žádné nauky zbawen nebyl, kterau swětu zwěstowati sám Syn božj s vysokého nebe přišel; zdaž sami w newědomosti některého učenj wězeti, a geho důwodů sobě neswogiti smjme? Gestli *swětle a pochopitedlně*, aby gasné i slabé oko stranu některau w náboženstwj spatřilo, z které by ge pogalo; gak opět toho dowedem, bude-li naše



wlastnj oko umawé, a swětlo naše pod kbelcem neumělosti; nebudem-li s to ke známostem neysprostějšjho nauky o křjži tak uměle zapřádati, gako k wědomostem učených? Máme-li ale *welebně a důstogně* učiti, aby swjtalo swětu, že tu ne o pluhu, o plátně nebo o potahu se gedná, že tu o věci nesmrtdlné, z Boha rodilé duše, že tu o wůli swrchowaného k gehu tworům řeč gest, gak toho zas dowedem bez hogné zászoby důwodů welebných a gádrných; gak řečj njzkau, nechutnau, zatmělau, a duchu gazyka tak odpornau, že bychom se mluwjce w besedě wzdělanějšj o wěcech njzkých a zemských, *tak* howor westi styděli? \*)

---

\*) „Geu prostouárodně, geu populárně či pro lid hláseyte, mo-gí páni, až na winici Páně přigdete,“ řjkali nám mistři naši pastoráluj; a wšjm právem sice, pokudž totiž wýznamem: *pro lid* či *prostonárodnostj* nic giného nerozumjme, než co wýborný Sailer slowy: „*Zlatá gabika na dřewené mjse*“ nazjwati sobě obljbil. Kázauj pro lid gest swrchowaná dokonalost bohoslownj wýmluwnosti, a geu došlj mistři, gako týž Sailer, podáwagj nám wzory populárnj wýmluwnosti. W kázauj populárnjm nechyb j wznešenost myšlének, nechyb j swětlost a gádrnost důwodů, tam geu hledané a nucené šprawy se nedostáwá; žiwá, čistá příroda gest rauchem takowé řeči, a srdečnost wáže, vyplňuje a dělj gegj wšecky udy. Prawá řeč pro lid gest takowá, že gi panstwo geu k sobě, měšťanstwo geu na sebe a lid wesuj geu k swému rozumu a srdci strogenau býti se domnjwá. A tak tomu rozuměgj pastoráluj professori, ku wzoru neywětšjho *populárnjho řečnjka*, kterau nám *w hornj řeči* — arci že geu we zlomech — zůstawil, prohlžegjce. Ke wšem se snjžil Spasitel, ale geu aby wšecky zahrnuw z prachu ku wěcem nebeským pozdwiwnul. Zajtj newjm, či to gegich winau, že se sami dost populárně newygáďřili, či winau, že nic-



A gak mnoho w sobě zawjrá smysl slova o křjži ! Kolik tu pomocných wěd gen ku prodělánj cesty, aby sobě kněz sám swětlosti wnáboženských naukách zgednal; aby ge proti utrba-  
wým ustům hágiti uměl ! Gak rozsáhlé pole se

---

méně mnozj slowo : *pro lid*, tak sobě wykládaj, že se magj ke všem wadám a nedostatkům wesnjho gazyka we swém kázanj snjžiti, ne však, aby lid z kalu těch nezpůsobů wywedli, nýbrž i s njm až po uši do něho zabředli. „*Zlatá gabika na mjse dřewěné*“ radj nám Sailer podáwati lidu; ale neprawj: na *mjse špinawé, uprášené a plesnivé*. Wyhýbati se má kazatel všem významům zastaralým, nepowědomým, a gsa potřebau věci k užjwánj významu nowějšjho nebo neznámějšjho donucen, nesmj se to státi bez ubezpečenj se, že lid z položenj, ze směru a neywjce ze samého kořene téhož významu prawého smyslu lehko se dohádá; vyhýbati se ale musj kazatel také významům njzkým, podlým a smysl obogetný podáwagjcjm, gakěž w hospodách a čelednjku se geště snášej, w chrámjch ale křesťanských *nigak* mjsta naleznauti nemohau. Nemůžet prawda nikdy oděw ublacený mjtí, aby w bláto stržena nebyla. Než co máme řjci, pakli Slowo o Křjži, gak se na mnohých kazatelnách našj vlasti přednášj, ku pravidlům české mluwnice rownáme ? Nezdá-li se, že se - z té strany - we zboru Kwakerů někdy nalezáme, kterj žádných určitých kazatelů nemagjce, hnedle pastuchu swého po sklepnjkpwi, hnedle řeznjka po kregčjm z wytrženj božjho rozprávěti slyšej. — Toť se prawda oblačj do cárů, a padá w posměch. I sprostý lid to cjtj, že giná gest řeč polnj a giná zase chrámownj, a gako tělo kněze rád w čistém, slušném krogi spatřuge, tak i geho ducha rád w čistě a prawidelnj řeči poslauchá. Do příkladů, gakými se proti ducha našeho gazyka brzo zatmělými a směšnými germanismy, brzo prosodickými a neslychanými gramatickými chybami samé prawdě božj nátisk stává, nesmj ani zawaditi; gelikož bych konce nenašel, a některá kázanj skutečně od prwjho slova až do konce, wygma: *Amen* do kazitele českého gazyka náležej, gegž druhdy časopis Krok wydáwati chtěl; než toho minauti nelze, že takowým řečem vlastnost populárnosti gá-

otwírá, pakli náboženstwíj samo w geho dwa hlavní djly, totiž w dogmatiku a morálku rozložíme! Kdo tedy položíw ruku k srdci, může, kráčege posledně po prahu pastorálky, říci: „*Giž gsem wystudowal!*“ — Gen ze začátků bohoslovných wěd gsme sobě za poslednj čtyry léta swých studií přípili; do swatyně a do gádra wědy gsme se nezabrali; gen cesta se nám okázala, po které ginj kráčeli, a geště s nebe wěštby newyšlo, žeby táž cesta ze všech stran dokonalá byla, žeby giné lepšj nalezti, nebo na též cestě

---

drem i korau chybí. Pro luzu, pro klukowinu lidu, ne pak „*pro lid*“ gsau wzdělány, a nesau w cele nešetnost k osadnjkům, newšjmawost chrámů a newážnost slowa božjho. Snížiti se máme k lidu, abychom geg k vyššjm známostem pozdwišli; ne pak od něho do spod zahrnutí byli. — Ten ale, genž mé srdce zpytuje, wj, gak welice se wzdalugi, celau wiinu těchto hříchů - (ale proto přede hřichy býti nepřestáwagi) - na své duchownj bratry přenáseti. Kde, pro bůh! měli gsme se mluwnickým pravidlům našeho gazyka naučiti? Kde a kdy gsme měli příležitost rozeznati toho důležitěho rozdjlu, podlé něhož se duch českého gazyka od ducha němciny lišj? Gen to, co gsme až do gedenáctého asi roku z češtiny od swých matek a domácích služek pochytili, to býwá často celá naše zásoba, a ta zhusta geště newěrau paměti dost prořjdlá i tělnostj němciny wšelígak ztjsněná a zpotwořená, s kterau na kazatelny české wystupgem. A tu se z nás magj náhle wýmluwnj Ciceronowé státi? tu máme lid, který za naše wzdělánj tolik danj na professory, za naši bezpečnost tolik synů swých na hranice odwádj, čistým, neporušeným gazykem k Bohu pozdwihowati, a w dobrém utwřowati? Toho po takowých přípravách dowěsti nemůžem, a k učenj gazyka zanedbaného u koho vlastnj náklonnosti nenj, býwá giž pozdě; an ge čas ku pořjwánj prsu, k učenj řeči, a čas ku pořjwánj pokrmů tuhých, to gest, k učenj a uměnj věci samé. —

nowými nálezy se zbohatiti věc zhola byla nemožná.

Ale negsme-li také stó, řjši prawdy nowým obgewenj rozšiřowati; a nemůže-li to ani býti, aby každý sluncem byl, a vlastnj swětlo vydáwal: stó nás přede býti může, swětlo giných ochotně přigjmati, prawdy ginými dobyté swěřencům swým wěrně zdělowati, a tudjž ge napřed sobě oswogiti. Kdokoliw z nás po skončených školnjch studiich, za doučeného se pokládage, hřjwnu sobě swěřenau zakopává a w učeném vzděláwánj swých dušewnjch mocj ustává: uwádj na sebe odpowjdánj i škodu znamenitau. Giž to s sebau geho wlidské společnosti stanowistě přinášj, aby náležege k stawu učenému za ty myslil, *těm* pokrm zážiwný a zdrawý pro duši na poli králowstwj, genž z toho swěta nenj, dobýwal i w nádobách čistých podáwal, kterj, aby to pohodlněgi činiti mohl, zas mjsto něho prácem tělesným w potu se podrobugje, pokrm a oděw geho stawu náležitý pro tělo mu podáwagj. Pauze na této odměnné služebnosti spojwá naše i našich swěřenců práwo.

Pakli kněz po skončených školách ani opakowánj nabytého uměnj se neobjrá, ani po rozšjřenj zjskaných známostj netauzj: musjt zásobu swého uměnj giž w prwnjch létech — a šťastný, wystačj-li tak daleko — wyprázdniti, a od té chwjle swěřence své gen ohřjwánj požíwánjch giž pokrmů, či opakowánj přednešeného

giž učenj krmiti. Poněwadž ale každé opakowánj kauzelnau wnadu nowoty ztrácj; poněwadž každý člowěk toliko swůg způsob widěnj a mluwenj mage, opakowanému učenj, bez porady s mysliteli ginými, nowau twář a půwabnost udělití nesnadno umj: tu sobě počjná swěřený lid u wyučowánj. pomalu stýskati a dījmati; počjná wyučowánj křesťanské docela opomjgeti; ale také na duši chudnauti, čas mezi wyučowánjm buď na mjstech ne wšelígak počestně tráwiti, buď po cizjch osadách pokrmu zážiwněgšjho hledati. Marně se potom lid wěřjcej ku poslauchánj slowa božjho swoláwá a nutj; marně se kázanj brzo přede mšj, brzo po mši a do mše překládá; gen tělesná přjtomnost osadnjho lidu se tjm neywýš dosahuge, duše ale nechce wjce požjwati, čjm se byla gednau přesytila. I tu by se mohlapjsmenami zřetelnými stará průpowěď napsati: „Bonum vinum non indiget hœdera.“ Z toho giž swjtá, proč se i prostřednj kazatelé w prwnjch létech rádi slýchagj, a na koho pozděgi vlastně žalugj, wedauce sobě stjžnost, gaká že mezi křesťany wlažnost panuge; an, prý, kostelowé mezi kázanjm gsau prázdni. Gaká to ale pro duše osadnjků záhuba! A kdo toho winu i nesnadné odpowjdanj ponese?

Wšak znamenitěgšj škodu působj kněz, ne wzdléláwage se, sobě samému. Ne proto, že se wšech sladkých rozkošj zbawuge, které Uměny swým ctitelům neskaupě podáwagj; že čas práz-



dný neužitečně mařj, a všem rušitelům wnitř-  
ního pokoge, kteří pod swěcenau i neswěcenau  
hlawau při zahálce bugně rostau, srdce otwírá:  
ale že pomalu sám na duchu oslne, zmalatnj a  
od swých neučených osadníků leda že po taláru  
se rozeznává, ač by diwu nebylo, gestli by  
kdo neznámý týž oděw pauze za přestrojenj po-  
kládal. Žádat duše tak dobře gako tělo k zrůstu  
a zachowánj swé sjly potrawu ustawičnou a ne-  
přetržité cwičenj. — „Ingenium longa rubigine  
lesum torpet et est multo quam fuit antemi-  
nus,“ učil giž starý Ovid, což skaumagjce kte-  
raukoliw dušewnj moc swatau prawdau býti wi-  
djme. Gako nůž negsa upotřeben rzj pocházj,  
gako oheň bez hořiwa hasne; tak i moci dušew-  
nj bez cwičenj od rozumu až do paměti bělmem  
se potahugj, chudnau a omdléwagj. Gak militně  
se ale stará prawda: „Regreditur, qui non pro-  
greditur,“ tak na knězi značiti počjnuá; tu se ta-  
ké žiwot kněze do končin želuplých zahybá.  
Každá neobyčegněgšj práce uwádj ho w nesnáze;  
tázán o radu, neumj gi lépe, než kterýkoliw o-  
sadník uděliti; mage swědomj řjdliti, newj, gak  
pauhé zewnitřnj úkazy k půwodnjmu prameni  
odwáděti, gakým lékem pomáhati; žádán o půg-  
čenj nebo o zwolenj knihy ke čtenj, k modlenj —  
nemá gi, nečetl gi, nezná gi; mage proti měniwé-  
mu duchu času wálet, newj ani, žeby takowé-  
ho ducha bylo. I padá giž slovo gehu w leh-  
kost; důwěrnost k němu mizj; lid znamenage,



že geg zpráwce duchownj prawau wzdělanostj du-  
se nepřewyšuge, a slyše gazyky cizjmi swé wy-  
slaužence i w podruzjch šweholiti, počjtá si to  
na prsty, že talár gen ze sukna a řemeslnjkem  
zhotowený nemůže knězi žádně wětšj ceny při-  
dati, než kterýkoliw giný krog člowěku zláge.  
I weta gest tu po celé wážnosti; ale také po ce-  
lé spokogenosti a blaženosti kněze. Srdce lidu  
se mu zawjrá; swědomj osadnjků se ho stranj;  
ač pro děti či mládež a pro potřebu stawu kněž-  
ského geště wšjmán a wrozmluwě o hospodár-  
stwj nebo w besedách neduchownjho účele sná-  
šen býwá. Srownáwá-li podobný duchownj w  
některé gasněgšj hodině swé powolánj se swým  
nezdařilým působenjm, co k tomu, medle, gehu  
srdce a co gehu swědomj prawj? — Protož dj  
Sailer: „Sei nach der verlassenen Schule ent-  
schlossen, das Geschäft des rechten Studiums,  
auch ausser der öffentlichen Schule, fortzusetzen.  
Wer diesem Rathe nicht folget, wird fürs erste  
ein stillgestandener Jüngling, nie reifend zum  
Manne, auch in den Jahren des Greises noch un-  
mündig; fürs zweite auch als Mann den Lieb-  
lingsfehler des grauen Alters begehen, und loben  
acta se puero, und diese Schwachheit mit zu  
Grabe tragen.“ \*)

Neynutněgšj ale potřebu k pilnému ano u-  
stawičnému wzdělávánj se čtenjm a samočinným

---

\*) Sailer's Pastoraltheologie III. Thl. Seite 285. Grätz 1818.

studowánjnj ukládá nám duch přítomného věku. Gsau arci někteřj, genžto radj, aby sobě kněz ducha věku dokona nic newšjmal; mně se však zdá, že čeho sobě lid všjma, toho kněz o spasenj swého lidu pečliwý newšjmawým býti nemůže; ano domnjwám se, že práwě kněz wje, než kterýkoliw člowěk na swětě do znamenj wěků znáti se musj. Kdyby mně o důkazy bylo, dal bych ge i z věci i z přjkladu mužů nade wšecku pochybnost wznešených; než musil bych toto pogeďnánj ginák okřtiti. Zatjm gen na wjru zde podávám, že gako plawci wětru, tak my ducha věku šetrni býti musjme. Má pak duch našeho věku, gako každý plod času, swé dobré i zlé strany. Neylepšj z nich může býti, geho až ku podiwu rychlé prospěchy w řemeslnosti, w uměnj a celém oboru swětských wěd. Duch člowěka žásne až, powažuge-li, že se gindy za celá stoletj tolik nowých, prospěšných a poněkud i ráz dokonalosti nesaucjch nalezů swětu neobgewilo, co nám gich teď gediné desjtiletj poskytuje. Může-liž gen náboženstwj w tom rychlém praudu a spěchánj všech lidských wěd k dokonalosti, stářjnj zašlé, na swém stanowišti samo nepohnutelné setrwati? — *Může a setrwá!* Giného půwodu gsau lidské wědy, w zemi počaté, z rozumu nedokonalého zplozené, a giného ge zase půwodu náboženstwj na nebi počaté z rozumu neydokonalejšjho. Wědy lidské, na počátku dokonalosti nemagjce, musj k nj poslaup-

nostj času dozráwati; náboženstwj, ač w času se okázawši také swůg mladý wěk mělo, nedokonalosti zemských wěcj předc nikdý podrobeno nebylo. Gako podařené djtě, přicházegjc na swět, giž wšecky údy mjawá, které se při geho narozenj giž pogewugj, a které pozděgi u wnitř se vyskytugj, k těm aspoň zárod w sobě chowá: tak práwě přišlo náboženstwj Ježjšowo w úplnosti swých weškerých článků wjry a mrawů na swět. Pokud by tedy někdo *tjm* Ježjšowu náboženstwj k wětšj dokonalosti pomáhati chtěl, že by mu nowých článků wjry a mrawů přidáwal, nebo starých ugjmal, zpotwořil by ge, a Spasitel božský by ge tak málo za swé uznáwati mohl, gakoby se matka protiwiła, mjsto swého podařeného djtěte giné sobě s dvěma hlawama nebo s gednau toliko nohau podložené za swé uznáwati. \*)

---

\*) Ničeho negsau nepřátelé cirkwe *katolické* žádostiwějšj, než příkladu naleznauti, že buď nowé články wjry a mrawů nad zgewenj Páně učila, nebo staré ujm zgewené zawrhla. Až potud se ale útoky gegich se štěstjm nepotkaly. Cokoliw za příklady uwáděli, náleželo buď do článků podstatných, nebo do nauk pauhé kázne a případných. Z ohledu ouěch sobě často nerozważili, že článek teu, byt také hued za wěků Apoštolů wýslowně hlásau nebo aspoň napsau nebyl, předc w kázauj gegich nebo w pjsmu tak se skrytý nalezal, gako kwět w paupěti, a znak nowoty že by se mu tak nesprawedliwě připisowal, gako by rozwitau růži někdo za ginau kwětiuu pokládal, než zač se gegj paupě drželo? Kdo slunce w běhu udržeti nemůže, ať se také nepokaušj wywinugjcj se klasy nebo wětwe ze zdrowého kořene zdržowati, anebo to aspoň za hřich někomu přičjtati, že neuhagite-

Wšak musj-lisamo náboženstwj, gako slunce u prostřed swých bludic, wtom rychlém tčkanj lidských wěcj nepohnutelně setrwati: nemusj ano nemohau proto gehu sluhowé s zalo-

dluým přjčinám nebránj následky ploditi. Cokoliw giného cjrkwí swaté za proměny wytykáno bylo, náležj všecko buď do pauhé kázně, nebo do článků přjpaduých. W těch ale cjrkew swatá swrchowané dokonalosti a tudž i neproměnitelnuosti nehágila nikdý. Kázeň cjrkewuj a články přjpaduj neunáležegj k podstatnjmu tělu náboženstwj; ale gen oděwem gehu gsauce, podle potřeby wěku s náboženstwjm do přjbuženstwj wešly, a gako oděw každý zas odložený býti mohau. Neb cokoliw čas zplodil, to čas opěť strásá. Wjť cjrkew swatá dobře, že gako se Bohu neproměnitelnuému lj-bilo božstwj swé lidským tělem w Kristu zakryti, a tož tělo všem proměnám člowěka, gako: porodu, zrůstu, mdlobě, sjle, hladu, nasycenj, bdělosti, spanj, ano samé smrti podrobiti: práwě tak se mu tež zaljbilo náboženstwj s nebe pošle do kmentu na zemi urostlého a člowěkem setkaného zabalití. Wjť cjrkew swatá, že gako člowěk, wedlé potřeby rostauejho těla a powětrnosti, giž wolněgšjm, giž chladněgšjm a teplegšjm rauchem se přikrywá: tak i náboženstwj, cokoliw w gehu kázni a přjpadnostech stájm zacházj, cokoliw swug prwuj blahocinný wýznam tratj a důležitým potřebám wěku gako letnj oděw sychrawé zimě nedostává, všecko to proměnití, obnowiti nebo docela zrušiti může; gelikož žádný oděw do těla nezarůstá. Křiwda se tedy děge cjrkwí swaté, pakli we swém přjpadujm zřizenj kdy čeho proměnila. Opraw a nápraw ge we všech zemských wěcech třeba; kola času se zastawiti nemohau, a maudřegi zagisté gednala cjrkew, sama shřyry potřebné oprawy wkázni a přjpadných článcech působje, než aby omeškánjm swým přjčinu k zespodnjmu opravowánj poskytala, čjmžby weliké časti celého stawenj ku pádu se chýlily. Tak aspoň gednala cjrkew weždy, a tak i budaucně, lečby gi duch Kristůw opustil, gednati nepřestane. — Zdá-li se pak zase někomu, že w těch opravách cjrkew dost nepospjchá, že tak muohá duše z lásky wypadá: ať powážj z druhé strany, kam až se cjrkew katolická šjřj; gednota že gest, pokud možno i w přjpadných wěcech, — gegj hlawnj účel; a co se nám nebo našemu sausedu Němci zdá, že se nezdá gěště Amerikánu, aneho gen Španhelowi.

ženýma rukama a beze starosti o budoucnost s oným nestarostliwcem powoláwati: „Deus regit mundum; quid mihi frangam caput?“ Neboť geli také náboženstwj dospělé ku přigetj wětšj dokonalosti, gakožto plod nebes, neschopné: nenj proto geho známost w našich hlavách naskrz dokonalá; negsme my snebe přjchozj, zwláštnjm zgewenjm nadšeni, a tudy také gen časem dozráwati mužem; neřku, že samo naše náboženstwj giž tak ze všech stran ošetřeno a prohlíd-nuto nenj, aby wždy swým pokorným ctitelům nowé, nespátřené krásy neodkrýwalo. Když ale našeho wěku ta gest powaha, že w každé wědě, w každém řemeslu kdokonalosti se žene, odpustj-liž se to gedinému knězi, aby geho wyučowánj rok po roce bylo chatrnějšj a galowějšj? Nikoliw! Náš wěk, a to gest geho strana neyhoršj, nenáwidj náboženstwj, a proto také nás geho sluhy milowati nemůže. Než nad tjm se nermuľme; gelikož sluhowé místra lepšj negsau. Ano blaze nám, wyženau-li nás ze škol gen proto, že Krista, hlavu naši, nenáwiděgj! Běda ale nám, pakli si wěk náš náboženstwj i Krista pro naši neumělost a wášeň wlehkost i nenáwist béře; pakli cjrkew geho, zas gako druhdy, na swé poraněné tělo okazugjc, žalowati musj: „To gsau rány, které mně neumělost a hřjšné howěnj mých služebnjků nadělaly!

Byl wěk, we kterém pauhé mrtwenj těla, sama zdrženliwost a mnohá modlitba knězi bez



učeného vzdělánj dobruu powěst a přjzeň, náboženstwj ale lásku zgednaly; náš wěk, ač nepravosti u žádného kněze bez přjsné cenzury nepromjgj; ač pobožnosti čisté a prawé ctnosti u každého kněze až s přjlišnau snad přjsnostj wyhledáwá, přimhuřuge předc oko při menšjm mrtwenj těla: ale za to hledá u kněze newšednj vzdělánj duše, a toho nenalezage, krčj i nad ney-  
cnostněgšjm duchownjm ramenem, nazjwage ho: „dobrau dušj“ což ge asi tolik, gako: „ubohý sprosták“; náš wěk prawj, že pauhá cnost, ač hlawnj a newyhnutedlnau potřebau na knězi, toliko sprostému osadnjku stačuje; duchownjmu zprawci ale bez oswjcené mysli, že k žádné zvláštnj zásluze neprospjwá.

Gsau-li ty a gim podobné žádosti našeho wěku slušné či nic, nechci rozsuzowati; ale poněwadž náš wěk gen proto náboženstwj nenáwidj, že gehu krásy, gehu nebeského půwodu a blahočinného působenj nezná; poněwadž gen po nás náboženstwj poznati moha, učeným gsa k newzdělaným do školy choditi se stydj; poněwadž z kněze w lehkost a newšjmawost uwedeného taž lehkost a nešetrnost také na oltáře přecházj; a přes to každý, newzděláwage swých dušewnjch mocj, gak může, wůli všemohaucjho se protiwj; mohu tuto směle položiti, že kněz každý solj porušenau a swětlem tmáwým se stawá, pakli ducha swého na winici Páně přiměřeným

čtenjm a samočinným studowánjm vzděláwati přestáwá.

Urážj-li se kdo nad učenau vzdělanostj, wi-  
da mjstem kněze pro učenost pýchati, nebo gi-  
ného zas swětějšjch powinnostj pro samé čtenj  
opomjgeti: řeknu krátce, že toho učená vzděla-  
nost winu nenese; že za každého w takowých  
wadách, při učené vzdělanosti, postiženého kně-  
ze deset gich pogmenugi, kteřj ač swému zraku  
aspoň čtenjm neubližugj, přede i bratřjm swým  
rádi přes hlavy hledjce mnohých článků w ka-  
pitole swých pastýrských powinnostj nedopatřu-  
gj. Ano řeknu, že tomu práwě na opak. Pra-  
wá oswjcenost mysli okazuge člowěku, gak má-  
lo geště umj; weđe ho ku pokoře; podáwá srd-  
ci geho w ustawičném čtenj nowé prostředky i  
nowé pohnůtky, netoliko sebe, nýbrž i swěřence  
swé vzděláwati. Duch práwě vzdělaný slunci  
se rowná, které zahřjwá i swjtj, a kterého se u-  
čenost gen na oko se stikwaučj gako studený  
měsjc, kde gen může, stranj.

Pominu také těžkostj, gichž některj odtud  
proti pilnému čtenj a samočinnému studowánj  
nahrnugj, že se nám času nebo peněz nedostá-  
wá; — plynaut z nechuti a nez dobré wíle. Času-  
li k tomu nebo k ginému: proč by nemohl bý-  
ti také k čtenj? a gsau-li penjeze na to neb na  
giné, pročby gich také něco na knihu nezbylo?  
W šestnácti létech swého kněžstwj shledal gsem  
u mnoha výborných bratřj, že se při práci, až i

sja člowěka gediněho přewyšugjcj, přede geště něco času dobrým pořádkem ušetřiti, a při duchodech, gichž pro neslušnost, gak neknežským platem se mjstem kněz odbýwá, ani gmenowati nesmj, přede mnohý spis do roka přikaupiti a gako wzáctný poklad ke zbjrce kněhownj přiložiti dal. Wjm, bratřj, čeho se mnohému z nás nedostáwá; negsau to penjeze, nenj to čas a gansnost zraku — ale *dobrá wůle*. Gak by se to muto neyhoršjmu zlému aspoň zwolna pomoci mohlo, wynasnažjm se geště nasledugjcjmi myšlénkami nawrhnauti.

Gjmage se pak tento djl swěho úkolu rozhodnauti, nepřehlžjm těžkostj snjm spogených. Nadmjtnau mi někteřj, že tu lidská rada nic neprospěje; láska k samočinnému studowánj že wyrůstá na zwláštnjm smyslu duše, kteréhož kdo nemá, marně se ke čtenj nabjzj; že náklonnosti lidského, zwolnostj zaopatřeného srdce negsau wěci kowu, hljně nebo dřewu podobné, aby do uniformy twořidlem sljwány, nebo saustruhem wystruhowány býti mohly, a že to tedy wěc docela neužitečná činiti slowa o předmětu podobném. A wšak titěž nepowažugj, že pauštěgjce takowým prawidlům mjsta, celé wychowánj ba i náboženstwj za wěci zbytečné wyhlašugjce, po gdnau také zkušnosti wšech těch wěků a zemj bog wypowjdagj, we kterých druhdy uměnj a wědy kwětly, dokud gim přízniwé okolnosti pomáhaly; wyhasly ale, gak mile okolnosti ty wymi-

zely. Na příklad wyberu gen země Helenské, čině pozorna na znamenitý rozdíl těch končin strany vědeckého vzdělánj za gegich samostatnosti a za vlády púlmešjce; z pole cjrkewnjch letopisů ale uweđu gen tu otázku, proč že gsau swatj otcowé třetjho a čtvrtého stoletj pro nás až podnes w výbornosti spisů mistři nepřekonánj? Předc gim zvláštnjho zgewenj božjho nepřipisugem; prameny, které gim přitékaly, geště newyschly, an po wysušitedlných luzjch cjrkwě bez kaluse winau; lidské pokolenj, — ač neupjram, že gsau mužowé, kteřj se každým stoletjm roditi nemohau — tak se newysjlilo, aby tenkrát samé znamenité a welké, pozděgi zas samé slabé a nepatrné muže ploditi musilo. Widjmeť, že se mezi lágj do dnes tu a tam mužowé welicj rođj. —

Zatjm pak bez těžkostj tato část úkolunenj. Smysl lahođu samočinného studowánj pogjmagciji nebudj se tak záhy, rychle a mocně, gako ti smyslowé, kterými lahođu gjdel, krásu přjrody, anebo potřebu společnosti poznáváme; přes to se také kniha, nádoba dušewnjch pokrmů, pochotnau wůnj, kauzelným půwabem smyslné krásy, nebo ljbým sauzwukem hlasu tak do smyslů nelaudj, gako předmětowé přjrody widitedlné, aniž také sama čłowěkuna oči nechodj. A wšak i tu poskytuje zkušenost, gegjžto ruky se zde wěrně přidržjm, některé prostředky, gimíž tyto těžkosti aspoň z wětšj části odstraniti se dagj.

Zawjraj se pak tuto vlastně otázky: *kdy?* *kým?* *gak?* a *k gakému* zvláště čtenj či samočinnému studowánj má se láska u mladého duchowenstwa budití?

Táži-li se již dušj pozornau těch ctihodných veteránů, genž pod střjbrnými šedinami uměnj buď Zionské buď Olympické w kterémkoli w stawu mladistwau geště horliwostj pěstugj, chtě u gegich nohau wyzwydati, *kdy* ge tyto milostenky swým růžovým wěncem opautaly: slyšjm gednoho že galy, když skladným gazykem zwolených Řjmanů a krasocitných Řeků brzo po břehu Tibery Město swěta prohljžel, brzo ke hrám olympickým pozwán, zápasu sjly, rychlosti a uměnkem užaslým se diwil; giný se gim zaswětil, když dráhy mysljcej moci skaumal, nebo zákony přjrody uwažowal; giného zas tenkrát opautaly, když tagemnému bohoslowj se zaswětiw, na křjži prawdu dohljdl, již we kněhách mudrců marně byl hledal; kněkterému se ale teprw po wyswěcenj, an na gednotách osaměl, za průwodkyně buďaucjho žiwota přitulily. Ač tedy w rozličných dobách, předc všickni za wěku mladého uměnamí zagati byli. I twrdj se tak zkušenostj prawda ta, že se láska k samočinnému studowánj ne již wzletilém, bez studowánj sestálém, nýbrž we mladém člowěku budití musj; neb žádná zagisté láska nezabjrá se do srdce podzimnjho, horkem letnjm wypráhlého a mrazem již již tuhnaucjho; nýbrž do duše garnj a teprw rozkwe-



tagjcj. Podobně gako setj a sázenj swé určité skoro dny, tak též štipenj lásky ke čtenj swá wyměřená léta má, přes která se ani w zadu ani z předu kročiti nesmj. Počjnagjc giž od latinských, zvláště pak od humanitnjch třjd běžj táž lhůta až do prwnjch let po wyswěcenj. Pakli se tato dlauhá lhůta prodřjmá, zarůstá bez těženj a bez užitků ta neykrásněgšj hrjwna, genž duši lidskau ozdohne, a kterau swrchowaná maudrost božj tak dobře zárodem k dokonalosti opatřila, gako týmž znikem každé gádro a semeno darowané býti widjme.

Ne tak určité dá se vymeziti kým se má w duši mladistwé láska k samočinnému studowánj buditi? Gsaut některé hlawy samorostlé, o nichž by se po lidské řeči prawiti mohlo, že Bůh při gegich twořenj práce a nákladu nelitowal; hlawy, které gako zvláštnjm wnitřnjm smyslem nadané samy swause hodinau probuzugj, a gako wčela bez pobjdky a bez wůdce meďowý kwět hledá, nalezá i poznává, tak samoděk rozšjřenj swých známostj hledagj a nalezagj. Podobné hlawy nepotřebugj žádných budjčků, leč toho gim třeba, aby se we swé pěkné činnosti na útraty těla nepřebjraly, na čtenj nebezpečné a nesměrné nedáwaly, a tak zdržowány swým blahočinným swětlem déle swětu slaužiti mohly. Opo-  
minutjm toho zhasl před časem mnohý mladjk, gehož ztrátu vlast i cirkew těžce nesau; mnohý si ale mjsto prawého oswjcenj duše gen mo-

zek na škodu cirkwe i vlasti popálil a srdce wysušil.

Wšak takowých hlav po hustu nenj. Nerownost a rozmanitost, uhelnj zákonowé všeho řádu, šjřj se až do řjše duchů. Wětšj počet mladjků, genž se každoročně w našich latinských školách nahrnugj, ge toliko prostřednj zdárnostj podlé ducha opatřen; ale tato prostřednj zdárnost, gsauc pilně vzděláwána, přinášjwá užitky neypožehnaněgšj. U takowých může se a také má se láska ke čtenj a samočinnému studowánj buditi: 1. gegich učitelem či professorem, buď si we školách latinských, mudrckých, nebo giž bohoslownjch. Na to široké pole, k němuž mne mysl u tohoto mjsta w prawo i w lewo zawádj, se nepustjm; ale zkušenosti každého ze swých ctihodných bratřj se dowolám, wěda, že nebude, kdoby s utěšenjm na některého ze swých býwalých učitelů zpomjnage w duchu neřekl: „Muži, twého gména umjrage s uctiwostj geště wyslowjm; tobě, cokoliw mysljma konám dobrého, náležj znamenitý djl zásluhy; bez tebe byla by se duše má k maudrosti ani ke cnosti nenesla; ó že mně nepřáno pod tebau, nebo tobě rownými učiteli celý běh mých studi j konati!“ Že to maudrý a swědomitý učitel působiti může, widjme na příkladech žiwých; an tjm rokem z těchže škol gedny žáky na srdci zpustlé a s nechutj ke knize na prázdniny ubjrati se spatřugem, co za tjm družj s ušlechtilými mrawy a s neljčenau skro-

mnostj také o prázdninách rádi po peru a po knize se pjdj. Widauce tak školu ode školy se lišiti, \*) widauce wyučence gednoho muže uměnjm se skwjti, vlasti i cjrkwí s oslawau slaužiti, a wyučence druhého nic: možno-liž tu na gednoho zásluhu, na druhého winu nepřenáseti; dokonce stáwá-li se to w těch dwau rozhodných létech humanitnjch, gelikož pozděgi ne sice nemožno, předc ale těžko býwá doplniti a napraviti, co se dřjw omeškalo, nebo porušilo.

Zatjm by to byl blud těžký samému profesorowi celau zásluhu nebo winu podařeného a nezdařeného vzdělánj duše přičjtati. Nepůsobj učitel samogediný na mládež. Mimo množstwj okolnostj, genž náklonnosti w mladém srdci budj, a směr gegich wyměřugj, *gsau to zwlášt spolužáci*, gegichž zágemné obcowánj náramnuu mocj na se působj. Stromu o samotě může skoro sám štěpař směr zrůstu a rozklad wětwj wykazowati: ne tak u štjpků společně rostaucjch. Ti štěpařowi něco málo práce s objránjm a wy-

---

\*) Takowý rozdjl shledal spisowatel r. 1815, an se mu dostalo we třech neděljch trogj ústaw bohoslownj w Čechách spařiti. We dwau přestáwali žáci bohoslownj na tom, když školnj úkoly odbyli. Procházka a kratochwilenj bylo po těch úkoljch gegich tauhau gedinau, gen pořjdku který měl se ke kuize, w které školnj *lekcy* nestála. W semináři třetj ale nalezl spisowatel tolik samočinnosti u mladých bohoslowců, že se na giném světě býti domujwal; an gedn práwě pěknějšj mjsta z knihy wynjmal; sedělo pět, šest giných čtenjm zwoleným se hawjce, a ginde zas tolik i wjc o zásadách nebo obsahu spisu neynowějšjho rokugjce.

řezáwánjm zústawugje sami sobě zrúst swúg wykazugj. A tak hnedle děge se w našich školách. Gen tři anebo dwa mladjci, uměgje sobě důwěrnost spolužáků zgednati, gsau s to celau školu dobrým duchem naplniti; ale též gedinkým přezděwem: *papauškowánj*, z pilnosti strhnauti a na srdci porušiti. Tato okolnost neupjráwá se, geli řeč o porušenosti některé školy; a předcmjwá na opáčnj straně stegnau zásluhu. Samo professorowo slowo se všemi výhrůžkami newcházj tak hluboko do srdce žáka, gako slowo příkladného staupence, genž zisku a cti ze swého pobjdnutj nehledá, řeč swau důwěrným rauchem přátelstwj odjwá a rozdjlem wěku se nelišj. Gsa o tom žiwě přesvědčen, že ctné gednoty žáků netoliko před mnohými výstupky mladý wěk ochraňugj; nýbrž i lásku k wědám a samočinnému studowánj rozněcugj, neostýchám se za prawidlo uvesti, že se láska k samočinnému studowánj také: 2. spolužákem zbuditi může a má.

An pak ani po wyswěcenj aspoň w prwnjch létech srdce tak twrdě neokorá, aby se w něm láska k samočinnému studowánj zegmauti, nebo giž zňatá před wyhasnutjm uchrániti nemohla; třebať, aby i tu bylo, kým by se toho pěkného účele dosáhlo. Těch mi ale netřeba hledati daleko. Kdož může učinliwěgi na srdce mladého kněze působiti, gako a) upřímný spolukaplan též nebo aspoň bljzké osady; gako b) geho vlast-

nj farář, \*) c) děkan či představený střjdnictwj, a konečně d) sama slawná Konsistoř.

Krom těchto se nikým wjce láska k samočinnému studowánj po wyswěcenj buditi a rozněcowati nedá. I krewnj přjbuwnj počjnagj se nás po wyswěcenj, arci ne w každém ohledu, zdalowati, a buď z ostýchawosti nebo ze skutečné studenosti ani poklésky ani omeškánj naše nám newygewugj. Gen my gsme sobě wespolek bratřjmi a matkau! Takét ale se srdce naše žádně

\*) Gen na kněze w prwnjch létech po wyswěcenj může farář a saudruh na témž stupni stogjej tak blahočinně působiti. Spatřugem owšem tu a tam mladé duchownj s uměnamy se bawiti u farářů, kteřj sami knih nehrubě gsau pečliwí; ale pořjdku nagdeme, aby — kde farář samočinnému, ne však na studeno swjijejmu studowánj se zaswětil — tam též nowoswěcený kněz wětšj nebo menšj láskau k uměnam se neroznjtil. „Za to Bohu neywjce děkugi,“ psal mi druhdy kněz nad mau chwałú wznešený, „že mně po boku takowého faráře na winici Páně pracowati popřál, který, cokoliw se we mně dobrého kdy počalo, slowem i přjkladem obžiwuge; gemu mám co děkowati, že mne kniha geště těšj; geho láska mne gako na wodjtkách držj.“ Týž wýborný kněz odpóčjwá giž w hrobě bljzko českých hranic; stáwal swým spolužákům od latinských škol až do pastorálky w čele, slynuw uměnjm i ctnostj nad giné, a přede prawil, žeby geg „nezkušenosť i srdce na mnohau zcestnosť byly zanesly,“ kdyby se k maudrému a ctnostnému farāři nebyl dostal. Gistě že toto wyznánj patrně okazuge, gak blahočinně farář na žiwot a náklonuosti swého mladšjho bratra působiti může. — Týž farář, gsa nynj nemalau ozdoba u gedné české Konsistoře, zůstawił geště dwa kněze na winici Páně, kteřj podobným duchem pracugjce diocezej swé za ozdobu slaužj. Arciž zbuzowali oba giž w bohoslowj dobruu naděgi: ale kolik takowých známe, genž dobruu naděgi při wyswěcenj podáwagjce, u mužů lehkými prawidly sami se zlehčili! —



přijmuvě wolněgi neotwjrá, gako té, genž z ust upřjmného bratra, nebo otcowského předstaweného pocházj. Toho upjratí nemohauce, musjme připustiti, že se *těmito* láska k samočinnému studowánj i zbuditi i zachowati dá. S gedněmi z nich mladý kněz každodenně obcuje, gegich přjklady gako zkušenějšjch, gsa nowě wyswěcen, často bez dlauhého skaumánj za pravidlo žiwota přjgmá; gedněm ge zase řádem swatowlády podroben, poslušenstwjm zawázán, po gegich spokogenosti taužj, a slowem lásky z gegich ust wjc než zlatem se zanjmá. *Mohau-li* ale swrchu gmenowanj lásku k samočinnému studowánj w srdci kněze zbuditi nebo zachowati, *gsau* k tomu také *zawázáni*, čehož dokazowati bylo by zbytečné.

Nynj se giž o to gedná, *gak* se má láska k samočinnému studowánj zbuditi nebo zachowati? Tato však otázka gest práwě i neyduležitejšj i neytěžšj. Podlé rozličného stanowistě a podlé hodnostj těch osob, které ktomu úřadem nebo bližšj lóskau powolánj magj, vycházegj také rozličné cesty, na nichž se toho účele dosahuge, a to sice tak wyhražené, že týž prostředek, kterým u p. *professor* cjle swého docházj, *rukau* *farářowau* podáwaný mjsto chuti spjš zoškliwenj uměn působj. Záležj tu též na zwláštnjmu daru, a řekl bych, požehnánj některé osoby, gjžto se každé podniknutj dařj, a gegjžto slowo wždy dobrau půdu nalezá; kdežto giný dost dobrau wůlj i nema-

lým uměním opatřený vzdychá bolestně, že na jeho práci a podnikání jako kletba leží. Toto pak všechno nedá se, neřku toliko mým, ale ni žádného perem do poslední čárky vytknauti, a přede na tom mnoho záleží, aby taž láska brzo násilným buzením spjš vystrašena, než zbuzena nebyla, brzo zase slabým toliko dotknutím procitnaut na chvilku, opět v dřímotu nepadla.

Za hlavní zásadu může nám zatím i zde ta pravda slaužiti, že *wšelická láska*, tudy i láska ke čtení, *gen na poznání milovaného předmětu wyrůstá*. Až pokud duchovní wnady, přjgennost a užitečnost nepřetržitého studování nepozná, až potud se také nikdy sláskau ke knize mjeti nebude. Tak se celá odpověď na hoření otázku vlastně v těch slovyh zawjrá: *gak to způsobiti, aby duchovní mladý buď před wysvěcením, anebo po wysvěcení půwaby uměn seznał*.

K té známosti pak nedá se mladé srdce nikým nawesti, o gehož lásce k sobě patrných důkazů nemá; lásce všechno powoluge, láska všechno přemáhá: nenávisti však proti wj se každé srdce. Pročež nemohu ginák, než lásku za hlavní pravidlo wyhlásiti, po němž by se láska k samočinnému studování zbudila a šjřjla.

Tau měrau gsem ale přesvědčen, že kdekoliw na poli mnoho neřesti a kaukole roste, tam se obilj dobrého málo urodj; nebo ginými slo-

wy: w kterémkoliw srdci hřjšné náklonnosti a vášně bugně se zmáhagj, tam mimo giné cnosti ani láska k samočinnému studowánj nezniká, nebo aspoň zniklá brzo umjrá. Protož wolal bych za druhé: *měgte, kdokoliw mladé srdce láskau k uměním naplniti máte, péci bedliwau a swědomitau, aby sobě tož srdce žádná vášeň dříwe otrocky nepodmanila.*

Krom těchto obecnjch prawidel opowážjm se geště některých zvláštnjch dotknauti. Budiž professor, chtěge mladé srdce s uměními seznámiti, sám wraucj láskau k vědám naplaě, aby se widělo, že ne snad pauze z platu a mzdy, nýbrž za potřebau vlastnjho srdce se s nimi kochage, známost gegich rozšjřiti hledá. I tu platj, co w každém skoro začátku mjsto mjwá: *Exempla trahunt.* — Týž poswatný oheň, genž srdce professorowo zahřjwá, vydá i swětla i tepla tolik, že se žáci sladkosti wěd zagisté dotušowati, po nich taužiti i gich vlastnjm smyslem požíwati chtjti počnau.

Marně bych se snažil na papjru ljčiti, gak maudrý a swědomitý professor probuzený smysl pro wědy žiwj, aby geg ani nepřesytíl, ani lačnostj nezemdlíl; gak swé wědy úd po údu odhaluge, až i celau gegj krásu a směrnost čistému oku odkrýwá; gak slabému srdnatosti a pomocné ruky dodáwá i těžkosti nahodilé odstraňuje; gak toho bedliw, že se žáci wespolek lepšiti i rušiti mohau, silnému zvlášť lásku upřjmau k saudru-

hům štěpuge, na geho vzdělánj a mrawy, zwlášt, magj-li k němu spolužáci důvěrnost, neybystřegšj zřetel obracj, wěda, že cokoliw na geho srdce přiložj, tjm se všickni spolužáci hřegj, agako rodičowé prwnjm djetětem wšecky děti, tak on takowým žákem wšecky spolužáky wychowává; — gak pomocné knihy rád do ruky podává; na práce z pilnosti zwláštňj ohled béře; gak prawé krásy we knihách klassických w celosti, ne w pauhém příkladečku školnj knihy, hledati a sobě okazowati dáwá; gak korrepeticj, když giž bez toho gindy i s wěcj — co se učitelů tkne — neznámého slowa býti nemůžem, za příležitost powážuge, aby obor těch známostj u žáků rozšířil, knimž wyměřená hodina školnj bez geho winy nestačila. To wše, i giné, cokoliw mi prospěšného býti se zdá, kdybych zde napsal, předbych ani třetinu nepowěděl, gaké prostředky k seznámenj žáků sužitečnostj a krásau wěd we srdci mandrého a swědomitého professora gsau založeny.

Nedá se žádným slowem ljčiti, gak spolužáci, spolukaplani, anebo faráři k tomuž účelu přispjwati mohau, leč tjm, co se giž obecnjmi pravidly wyřklo. Kde se srdci srdce důvěrně otwjrá; kde se obapolné wady, mohauce napraweny býti, wlásce opravugj, a ginák aspoň w lásce snášegj; kde, po přjslowj, ruka ruku myge: tam se rádo o wědách bohoslownjch i swětských rozprávj, čjtá i poslauchá; tam se kni-



ly gádrnostj a krásau znamenité rády zdělugj a okazugj; tam se cesta zná lepšj i kratšj, než bych gi kdy wypsati mohl. —

Gako se pak zkušenostj často osvědčilo, že ti theologowé, kteří giž w seminári krom školnj knihy také něgaký časopis, ba gen politické nowiny, brzo na swé penjeze, brzo darem swých biskupů čtali, — také na winici Páně rozšjřenj swého uměnj z wětšj části pilni byli: tak se tauž zkušenostj shledáwá, že kněžstwo těch vikariátů, kde se na společné útraty knihowny děkanské před a po žádosti vyššjch úřadů zřjdlily, kde se společně časopisy bohoslownj čjtagj, znamenité vzdělano-stj duše nad tjm kněžstwem wyniká, w gehož vikariátu geště nic takowého nenj. Protož musjm i tu swé na zkušenosti založené přeswědčejn wyznati, že biskupštj děkanowé, gsauce hlawnjmi pobuditeli w cirkwi i w státu zřjzenjm vikariátujch knihowen a společným čtenjm časopisů lásku k samočinnému studowánj mocně buditi i rozněcowati mohau.

A gak slawné Konsistoře? Za wydávánj tohoto našeho časopisu djky vzdáváme wysoce důstogné arcibiskupské Konsistoři pražské; též i gj, gakož i ostatnjm našim welebným českým Konsistořjm za ustanowenj nynj schwálených vikariátujch či děkanských knihowen: — snadby ale také geště ony tak nazwané konferencj pastórálnj, s nimiž za nowěgšjch časů w Kostnické diecezj začátek učiněn, a odkudž i ginde prů-



chod wzaly, a sice w Augšpurské a Freiburské diœcezj, a nedávno w arcibiskupstwj Bamber-ském, w biskupstwj Wirchurském, a nynj giž we Wjdenské a Olomucké arcidiœcezj, — i u nás w Čechách uwésti prospěšno bylo? Nebo uložj-li se mladému duchowenstwu každým rokem, nebo pololetjm několiko praktických otázek k pj-semnjmu na ně odpowjdanj; powolj-li se pilnosti přes úkol pracowati, a plody zkušenosti a přemýšlenj na winici Páně pod oči welebných konsistořj bez ostýchánj předkládati; progewj-li se přičinliwým a zdařilostj práce wynikagjcjm duchownjm brzo weřegná spokojenost, brzo odměna prominutjm konkursu, otištěnjm gich prácj, nebo také, při zárownějšjch zásluhách, rychlegšjm powýšenjm: mám za to, že se láska k samočinnému studowánj rok po roku mocněgi a žiwěgi mezi duchowenstwem rozšjřj, než se to až potud konkursem stalo, kterého sice *newyhnutedlná potřeba* předce zůstane, který ale pro potřebnau šestiletnj lhůtu, pro snadnost nabjranj wody z cizjch studnic etc. tak požehnaných užitků nenese. Nesmj se sice opowážiti, *gak* by tyto pjsemné práce w každé diœcezj bez walného přetjženj samé slawné konsistoře přehlženy a posuzowány býti mohly; ale žeby tak wrchnj pastýřowé swé kněžstwo podlé ueywnitřnějšjho smýšlenj poznali; žeby duchownj dokonalj pěkné přjležitosti nabyli, za kterau by před očima swých wrchnostj swau činnost progewowali; žeby neučinliwj

a wlažnj donuceni byli uloženy úkol pomocj knih rozhodnauti, a žeby, — pustjme-li otisk neyzdárnějšjch prácj každým rokem do weřegnosti — každá diecezej swé letopisy nabudauc, mjestnj opravwy směrněgi podnikati, a swým kněžstwem se podpjrati mohla; to wše při prwnjm zřenj na toto nawrženj vyplýwá, a newrlau mysl duchů nespokogených, na nowoty nárek wedaucjch, dost bohatě nahražuge.

Krátce a střjdmě mohu odpovědjtj na otázku: k gakému studowánj se má mysl a oko mladého duchownjho nesti? *Po modlitbě a po nábožném čtenj swatého pjsma* náležj celý obor theologických wěd, wygjmage východnj gazyky, gestli se k nim náklonnostj kdos nenese, do powinného a pořádkem času wymezeného studowánj kněze. Wšem pak w čele stogj *wěřouka* či *dogmatika s morálkau*. W těchto wědách nesmj kněz bez prohřešenj se proti swému swatému powolánj nikdež přjchozjm a newědomým býti; ale stoge se swětem w nerozlučitelném spojenj nesmj také w některých swětských wědách, gako gest: historie, zeměpis, přjrodoskum či fysika a zwlášt pak w gazyku, kterým působj, bez zlehčenj swého stawu pauhým nedoukem býti.

Dopowěděw, čeho se mi k wyměřenému cjlj potřebau býti zdálo, neležj mi wjc na srdci, než aby, cokoliw těmito myšlénkami dobrého gsem řekl, to we srdci mužů saudných a wládných brzo dobrau půdu nalezlo. Časowé gsau zlj; po-

třeba cjrkwě gest weliká; obyčejnj prostředkowé, a všednj powahy duchowenstwa nepostacwjce k zadrženj neb rozptýlenj nehod se waljcech; neboť gižtě na tom, co Kristus swým časem prawil, že *budau znamenj na nebi*. Na nebi gich arci geště nenj; ale na zemi gest gich na západu, na východě, k gihu i k seweru, tak že giž i to pewné znamenj Konstantinowa wjtězstwj na swém mjstě se třese: gen u nás geště, djky Bohu, ticho! Ale přihrne-li se zlau wůlj sausedů zlé; weč chceme daufati? We zbraň? w meč? Ó by hořkými slzami mohly setřeny býti ty stránky z letopisů, kde se proti wůli Kristowě, proti Duchu pokoge, genž cjrkwj wládne, náboženstwj našemu takowá ochrana hledala a dávala. Tak Alkorán ať se hágj, a tak za to pod mečem ať swým hagitelům slaužj. Naše náboženstwj wybogowalo swět *slowem*; a *slowem* se také uhágj. W to *Slowo*, w Boha gest naše daufánj. An pak Bůh pomáhá těm, kdo sobě rádi pomáhagj sami: musjme se w duchownj zbrani, genž gest modlitba, trpěliwost a slowo o křjži před nehodau horliwě cwičiti, aby protiwenstwj, giž opásané nás nalezši, ne strachem, nýbrž pauhým bogem, kdyžby swjtěziti nebylo, poraziti sice, ne pak přemoci a podmaniti nás mohlo.

## 2. Žiwot Geho Swat. papežské Řehoře XVI. s připogenau krátkau historij o wolenj papežů.

---

Nynějšj swatý Otec nazjwal se před gehu powýšenjm na papežskau stolicu Don *Maurus Cappellari*. Tento slowútný kmen Cappellari wywodj počátek swůg z Alp karnických, a sice z Gador, kraginy we Friaulsku ležejc. Ku konci šestnáctého stoletj zgednal sobě Ludwjck Cappellari, kupec, skrze poctiwost a sprawedliwost swau w obchodu takowau důwěru a tak hogný prospěch, že sobě w Belluně městě biskupském w Trevigu znamenitý statek ukaupiti mohl. Zasnaubenjm se sgistau urozenau pannau zpřjbužil se k těm neywzáctnějšjm šlechtickým rodům téhož města.

W roce 1670 přičten byl rod Cappellari k radě šlechtické města Belluna; když ale Geho Cjarská Gasnost, náš neymilostiwějšj mocnář, nevyššjm rozhodnutjm od 28. Unora 1821 onu radu wyzdwihl, ráčil nicméně slawné rodině Cappellari gegj šlechtický diplom z obzwláštnj milosti potwrditi.

Rod tento rozšjřil se pokrokem času w rozličných odvětwtjch w kragjch Friaulských i Benátských, zněhož gak cjrkwí tak i obci a naukám welmi užitečnj muži gsau zkwetli. Mezi těmi, genž posud na žiwě gsau, wynikagj zwlášť důstogný kněz Cappellari, kanownjk při kathedrál-

njm chrámu Udinském, genž déle patnácti let w oné diecezi auřad biskupského, generálnjho a kapitulnjo vikáře s neunawitedlnau horliwostj a příkladnau nábožnostj k welikému prospěšenstwju lidu zastáwal. Mimo něg připomenutj hoden kněz Cappellari, důstogný kanownjk při kathedrálnjm kostele Paduánském, professor cjrkwijnho práwa na oné universitě; kterýž práwě letošnjho roku hodnostj *Rektora Magnifika* ozdoben gest. Oba požjwagj zvláštnj náklonnosti a šetrnosti sw. Otce.

Illawnj ale kmen téhož rodu pocházj z Belluna. K tomuto přináležel blahorodný pan František Cappellari, genž se s gednau urozenau slečnau z Belluna zasnaubiw, snj dwa syny zplodil, z nichž geden Ludwjk, druhý nyněgšj Papež.

Ludwjk spatřil žiwot dne 24. Srpna 1745, a gest otec p. Antonjna Cappellari, cjs. král. auřednjka w Benátkách. Témuž p. Antonjnowi Cappellari ráčila Geho Swatost powýšenj swé na papežskau stolicu rychlým kabinetnjm poslem oznámiti.

Druhý syn nynj dotčeného p. Františka Cappellari gest nyněgšj papež. Které gmeno na křtu obdržel, až dosud nám nepowědomo. Narozen byl w Belluně 18. Zářj 1765. Swé studie dokonat w kollegium Moranoském a sw. Michala bljž Benátek. Přigaw řeholnj oděw swatého Benedikta shromážděnj Kamalduenského obdržel gme-



no Don Maurus. Giž od pacholetstwj gewil welikan opatrnost, pobožnost a srdečnau náchylnost k naukám a wědomostem. Geho neobyčegná mjrnost a nezištnost zgednala mu wždy — gako až podnes — wšeobecnau wážnost, zwláště u těch, kteří přjležitost měli bljže ho seznati.

W swé kongregacj zastáwal poslaupně wšecky auřady a hodnosti týkajcej se gak zpráwy této kongregacj tak i učitelských stolic. On byl negen Přeworem a Opatem w rozličných gegich domjch, nýbrž i také obecným Prokuratorem a Generálem téhož řádu.

Když slawné paměti, Pius VII. který geg w Benátkách neyprwé poznal, na stolicí papežskau dosedl, powołal geg do Řjma, a zde w neytěžších a neydůležitěgších gednánjch mjněnj a rady gehu sobě dožádal. Neyučeněgšj akademie řjmské pokládaly sobě za čest Dona Maura členem swým nazjwati, a negednau důwodné a mnohostranné učenosti gehu se diwily. Zwláště pak toho doswědčuge akademie katolického náboženstwj, kdežto k obhágenj rozporných článků wjry katolické několikráte neydůwodněgšj pogednánj přednášel. Byltě welmi horliwým audem bohoslownjho i filologického kollegium university řjmské.

W kongregacj sw. obřadů, Propagandy, Indicis, prwotně pak kromě obyčegných cirkewnjch záležitostí byl Cappellari gedem z neyučeněgšjch rad, tak že gehu hlas téměř po každé rozhodl.

Také byl ustanowen examinátorem těch, genž na biskupstwj swěceni býti měli. Wůbec řjci se může, že za poslednjch třj papežů žádné znamenitějšj pogednánj se neskončilo, k němuž by on byl na poradu nebyl dožádán. Tito geho na papežské stolici předchůdcowé wážili si ho tak wysoce, gak autle geg milowali.

Giž w roku 1825 dne 21. Března zwolil geg Lew XII. za Kardinála, než z důležitých přjčin geště gmeno geho neprohlásil, až teprw 13. Března 1826, z čehož wešken Řjm se zaradowal, nejwjce pak kongregacj Kamalduenská, kteráž tehdáž, což se welmi řjdce stáwá, dwa syny swé w sw. kollegium spatřila, gelikož také Geho Eminencj nynějšj Kardinál – Vikář Řjmský, \*) Placidus Zurla řádu kamalduenskému přináležel.

Kardinál Cappellari obdržel titul Kardinála kněze sw. Kalista, a geho dozorstwj swěřena byla negen kongregacj sw. Officium, auřad zkaušenj biskupů z bohoslowj, nýbrž i censura knih wychodnj cjrkwě, kongregacj mimoobyčegných důležitostj cjrkwěnjch, též i studij.

On byl u sw. stolice horliwým zástupcem kollegium Maronitského \*\*) a Antonianských Ma-

\*) Kardinál- Vikář, neb Vicarius urbis zastupuge mjsto papeže, pokudž tento za biskupa řjmského se považuge. Po geho boku stogj Viceregens neb swětjčj biskup.

\*\*) Maronité magj swé gmeno od sw. opata Marona, genž okolo 400 p. Kr. žiw byl a Syrům spasiteluau wjru hlásal. Maronitsčj, Syrščj, Koptičtj a někteřj Armenščj mniši gsau z řádu sw. Antonjna — a odtud gich názew, antonianščj Maroní-

ronitských mnichů z hory Libanu, gak i katolických Syrů a města Pergoly.

Lew XII. učinil geg Prefektem kongregacij Propagandy, kterémuž auřadu s newýslovnau horliwostj a nábožnau pečliwostj se oddal. Kardinál Cappellari byl také geděn z neypředněgšjch gednatelů, za gichž wynasnaženj ono znamenité usnešenj (Concordat) mezi Geho milostj králem Njzozemským a sw. stolicj uzawřeno bylo.

Kardinál Cappellari obýwal w Řjmě neywjce w klášteře swého řádu u sw. Giřj na hoře Cælius nazwané, kde giž sw. Řehoř bydlel. Poněwadž ale klášter ten w náměstj trochu vzdáleném se nacházj, přigal swé obydlj, by auřadům tjm lépe mohl učiniti za dost, w malém klášteře sw. Romualda, genž gehu řeholi přináležj. Ustanowen gsa za Prefekta Propagandy, za potřebné uznal pro lepšj přehlédnutj domácjho řádu a wedenj zpráwy, w domě též kongregacij obýwati.

Po 64-dennjm osiřenj stolice apoštolské a 50-dennjm \*) *Konklave* dne 2. Unora b. r. byl

tě, poněwadž sic Řekowé řehole sw. Basilia následugj, tak též i Melchité, Georgiowé a wětšj djl Armenů. Gegich neypředněgšj sjdlo gest na hoře Libanu. Dne 9. Ledna slawj památku sw. Marona, kdež Maronité w Řjmě obýwagj-cj we swém od Řehoře 13. založeném Kollegium wedle swého zvlášnjho obřadu slawné služby Božj konagj.

\*) Čas, gak dlanbo má konklave trwati, nedá se určit. W neykraťšjm čase zwolen byl Řehoř VII, 1073 — Julius II, 1503. Řehoř XIII. 1572, a Sixtus V. 1585. Prwnj wywolen byl den umrtj swého předchůdce, druhý w noci 31. Řjgna; pro Řehoře XIII. usnesli se kardinálowé we 3. a

Kardinál Cappellari k přeweliké radosti Řjmanů za papeže zvolen, a přigal gméno Řehoře XVI. \*) — Poněwadž geště na biskupstwj nebyl poswěcen, byl od Děkana Kardinála neyprwé za biskupa, a w něděli po swém wywolenj s obyčegnými slawnostmi na welikém altánu chrámu sw. Petra

pro Sixta w 6. dnech. Naproti tomu prodlelo se wolenj Řehoře X, 1272. 3 léta; Kljmenta X, 1670, 4 měsje; Innocencia XII. 5 měsjců a Benedikta XIV. 6 měsjců.

\*) Poněwadž cjrkew sw. giž 16. papežů, téhož gména počtá, nebude snad od mjsta, položjme-li zde gegich poslaupnost.

|                                                                                                                                                                                               |                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| Sw. Řehoř I. <i>weliký</i> , slowutný swau dobročinnostj, vydal mnohá cjrkewnj nařizenj a sepsal neywjce knih mezi wšemi papeži, byl počtem 65tý pap. wywolen r.                              | 590             |
| Sw. Ř. II. rodem Řjman —                                                                                                                                                                      | 90 — zvolen 715 |
| Sw. Ř. III. — Syr —                                                                                                                                                                           | 91 — — 731      |
| Řehoř IV. — Řjman —                                                                                                                                                                           | 103 — — 827     |
| Řehoř V. — rodem Němec, syn Otty, wévody Fran-<br>ků a Koritánů, počtem                                                                                                                       | 142 — — 996     |
| Řehoř VI. — Řjman —                                                                                                                                                                           | 150 — — 1044    |
| Sw. Ř. VII. — ze Sieny —                                                                                                                                                                      | 159 — — 1073    |
| Řehoř VIII. z Beneventu, —                                                                                                                                                                    | 175 — — 1187    |
| Řehoř IX. zrodu Conti<br>Anagria —                                                                                                                                                            | 180 — — 1227    |
| Blahosl. Ř. X. rodem z Piačence<br>uspořádal Konklave —                                                                                                                                       | 186 — — 1271    |
| Řehoř XI. Francauz zrodu Kljmenta VI. rodilý z Mau-<br>mount w Limoges, přenesl stolicí apoštolskau z Aviño-<br>nu do Řjmá, byl počtem                                                        | 203 — — 1370    |
| Řehoř XII. rodilý Benátčan, 207 — léta gehu pano-<br>wánj nestegně udáwaj se, an některj 15. sezenj sněmu<br>Pisanského, ginj 14. sezenj sněmu Kostnického za<br>konec pokládaj, — — — zvolen | 1406            |
| Řehoř XIII. z Bolonie —                                                                                                                                                                       | 230 — — 1572    |
| Řehoř XIV. z Mediol. —                                                                                                                                                                        | 233 — — 1590    |
| Řehoř XV. z Bolonie —                                                                                                                                                                         | 238 — — 1621    |
| Řehoř XVI. z Belluna —                                                                                                                                                                        | 258 — — 1831    |



za papeže korunován. Obřady, které se při této slawnosti konaly, gsau téměř tytéž, gež gsme u příležitosti korunovánj slawné paměti Pia VIII. w druhém swazku druhého ročnjho běhu na stránce 221. podaly, a proto ge zde mlčenjm pomjgme. — Wděčněgi snad bude p. p. čtenářům, když gim tuto krátký historický přehled o wolenj papežů od počátku cjrkwě až na naše časy předložjme.

W prwnjm věku cjrkwě woleni býwali papežowé w katakombách čili w podzemnjch skrejšjch na cestě Appické (via Appia), při gegichž wchodu se nynj chrám sw. Šebestiána spatřuge. Toto wolenj stáwalo se od duchowenstwa alidu, časem také s powolenjm lidu toliko od kněžj samých. I tenkráte, když cjsař Konstantin cjrkwě pokogem gest oblažil, zůstalo wolenj papežů při kněžstwě a lidu, an cjsař swobodu cjrkwě nižádny m způsobem omeziti nechtěl. Však po smrti Papeže Simplicia (roku 483.) pokusil se Odoacer král herulský a opanowatel Italie poneyprw tuto zwolnost cjrkwě odegmauti, gešto pod zámkau, gakoby různicjm, druhdy při témž wolenj mezi kněžstwem a lidem zniklým, přiřtrž chtěl učiniti, nařjdlil, by se budaucně žádný papež bez geho králowského powolenj newolil. Po dewadesáti asi létech (r. 502) bylo toto cjrkwě swobodě škodliwé nařjzenj od papeže Symmachy na římském sněmu s powolenjm krále Theodoricha opět wyzdwíženo. Než, tento ariánský král, který



sw. papeže Jana I. (r. 526) w žaláři usmrtil, přiosobil sobě sám práwa wolenj papeže; a samowolně Felixa IV. za papeže ustanowil. Geho nástupcowé, králowé gotštj, řjdili se geho příkladem, leč že se z wětšj částky toliko spotwřzowánjm papeže, který od duchowenstwa a lidu zwolen byl, spokogowali. Cjsař Justinian, kterýž králowstwj Gothů w Italii wywrátil, hleděl nápodobně práwo, které sobě králowé gothštj přiosobili, podržeti, a taktéž zůstalo to i za cjsařů ostatnjch; mezi těmito sáhali ale někteřj geště dále do swobody cjrkewnj, a nutili nowé wywolené papeže, by za potwřzenj gistau gim uloženu summu peněz odwáděli. Teprw Konstantin IV. wyprostil cjrkew z této nehodné služebnosti.

Cjsařowé frančtj, gmenowitě Karel Weliký, Ludwjk nábožný, Lothar I. a Ludwjk II. nawrátili cjrkwí opět gegj prwněgšj swobodu, prohlásiwše, že se budaucně wolenj papežů dle starobylého obyčege swobodně a kanonicky djti má. W bauřjch stoletj desátého byla cjrkew znowa swobody swé zlaupena. Markhrabata Hetrurštj a hrabata toskanelštj spogiwše se s některými mocněgšjmi Řjmany negen že dle ljbosti papeže ustanowowali a swrhowali, nýbrž také samowolnými ukrutnostmi swými neystrašněgšj anarchii čili bezwládu i w žiwotě občanském na Italii uwalili. Cjsař Otto weliký, po něm syn geho Otto II. a geho wnuk Otto III. usilowali opět wo-

lenj papežů moci swé podrobiti ; však sw. cjsař Gindřich II. wrátil zase prwotnj swobodu cjrkwí, a prohlásil, že budaucně kněžstwo a Řjmané neobmezeně sobě woliti magj papeže. Konrad II. nezměnil ničeho w ustanowenjch předchůdce swého; Gindřich třetj ale, wjce však geho syn Gindřich IV. usilowal opět přiwlastniti sobě to práwo gmenowánj papežů, aspoň hleděl, aby ten, koho sám žádal, byl wywolen. Následkowé téhož bezpráwnjho úsilj byli strašliwé bauře a krwawé wálky, tak že cjrkw za celé téměř stoletj protipapežmi byla zbauřena a rozsápána, gešto djlem od cjsařů byli gmenowáni neb gegich ponuknutjm zwoleni, djlem také w různicjch mezi kněžstwem a lidem řádně zwoleným papežům ginj na proti postaweni, až se konečně za Innocencia II. (r. 1139.) auplný pokog zgednal, a swoboda opět cjrkwí nawrácena byla; neb když ony roztržky protipapežem Anakletem II. a po geho smrti Viktorem IV. zniklé, uloženy byly, sgednotila se opět weškerá cjrkw pod zpráwau řádného papeže, po gehožto smrti (1143) kardinálowé k swobodnému wolenj kanonickému Cælestina II. přikročiti mohli. Giž skoro ke stu let před tjm (1059) ustanoweno bylo od Mikuláše II. na prwnjm sněmu lateránském, by papežowé od kardinálů z třjdy biskupů, totiž biskupů podměstských (suburbicarii) z Ostie, Albano, Tuskulum (dnešnjho Frascati), Sabiny, Preneste, (nyněgšj Palestriny) a Porto (nynj Civita Vecchia) s při-

zwánjm ostatnjho kněžstwa římského a měšťanstwa woleni byli. W třetjm pak sněmu lateránském (r. 1179) ustanowil Alexander III. by se wolenj papežů budaucně toliko od kardinálů wykónáwalo, poněwadž se pozwánjm ostatnjho kněžstwa a lidu ty neyhroznějšj bauře a rozbroge stáwaly, spolu také ustanoweno, že se k wolenj kanonickému dvě třetiny hlasů přítomných wolitelů pohledáwagj. Wolenj to dále se tenkrátě buď w basilice sw. Jana Lateránského, a nebo we Vatikánu u sw. Petra, časem také i w giném chrámě, kamž se kardinálowé k odewzdánj swých hlasů odebrali, a gak mile se to stalo, opět do swých obydlj nazpět se nawrátili. Teprw Řehořem X. ustanoweno roku 1274 na sněmu Lugdunském, by se kardinálowé desátého dne po umrtj Papežowě w gistém zcela uzavřeném mjestě shromáždili, a zde až do skončeného wolenj obýwali. Gedenkaždý kardinál má tu mjeti swůg vlastnj pokogjk soddělenjm pro swého kaplana a pro gednobo neb dle potřeby i pro dwa slaužjcy. Pozděgi vydal i Kljment V. (1310) na sněmu Viennenském, Kljment VI. (1351) na Lugdunském, Julius II. (1505) Pius IV. (1562) a konečně Řehoř XV. (1621) zvláštnj nařizenj, gakby se konkláwe držeti mělo; neyobšjrnějšj gest toto poslednj, kteréž také až dosawáde za prawidlo při wolenj papežů slaužj. Podlé téhož ustanowenj držj se každý den dvě scrutinia, gedno ráno, druhé odpoledne. Před prwnjm koná

se mše sw. o Duchu sw.; před druhým zpjwá se Veni S. Spiritus. Dáwánj hlasů děge se w kapli Paulinské. Wolicj ljtky, kteréž zwláštnjm způsobem složeny gsau, by totiž gméno wolitelů do wnitř, gméno pak wywoleného na wrch přišlo, wkładagj se do kalicha'na oltáři stogjcjho s těmito slowy: Testor Christum Dominum, qui me judicaturus est, me eligere quem secundum Deum judico eligi debere.

Wolicj cedule oněch kardinálů, gimž pro nemoc nemožno hlasy swé w kapli odewzdati, přigjmagj se od ustanowených k tomu kardinálů w gegich pokogjch, kdež se také nadmjněná přjsaha skládá. Po každém sbjranj hlasů, w němžby se ony dvě třetiny neshledaly, spálj se i hned tyto cedule před deputacj, by se žádný o gménech wolitelů nedozwěděl; když se ale wolenj náležitým počtem hlasů skončj, wolicj ljtky se rozwinau, a pro uwarowánj wšelikého nedorozuměnj při každém ljtku gméno wolitelowo oznámj. —

### Statistický přehled

wšech ewropegských obywatelů z ohledu náboženských wyznánj.

I. Rakauské cjsarstwj. Počet obywatelů w směs 32,500,000. Katoljků 26,097,250. Luthe-  
ránů 1,204,688. Reformátských 1,654,687. Řeků 3,009,375. Armenů 13,500. Židů 470,000. Mo-  
slemjnu 500. Giných wyznánj 50,000.



II. Německý spolek. a) 1. Kráľowstwĳ Ba-worské : Obyw. 4,037,017. Katol. 2,880.383. Lu-theránů 1,094,633. Refor. 4,427. Židů 57,574.

2. Kráľowstwĳ Saské : Obyw. 1,414,528. Ka-tol. 48.000. Luth. 1,348,100. Refor. 300. Řeků 100. Mennonitů 1,600. Židů 2,000. b).

3. Kráľow. Hanowerské : Obyw. 1,582,574. Katol. 200,000. Luth. 1,253.574. Refor. 100.000. Mennon. 17,000. Židů 12,000. c).

4. Kráľow. Wirtemberské : Obyw. 1,550,215. Katol. 489,347. Luth. 1,048.898. Refor. 2,407. Mennon. 463. Židů 2,100. d).

5. Welkowéwodstwĳ Badenské : Obywatelů 1,153,144. Katol. 775,138. Luth. a Refor. 360,441. Mennon. 1,628. Židů 16.937. e).

a) Dle udánĳ Nekarských nowin od 21. Čerwna 1830, počĳtá se w Bawořĳch 1,300,000 Protestantů. Cĳrkew katolická má dwa arcibiskupy, 6 biskupů, 191 dekanátů a 2,773 far. Lu-theráni magĳ 37 tak nazwaných inspekcĳ, s 1036 farami, mezi nimiž 138 far reformátských.

b) Kráľowstwĳ saské má 31 katol. far pod dvěma biskupy iu parĳbus, 3 luther. konsistoře, 25 inspekcĳ, a 616 luther. far.

c) Kráľowstwĳ hanower. stogĳ pod 10 generálnĳmi superintend. 94 luther. a reform. inspekcĳ, 924 luther. a 114 reform. far, 1 katol. biskup. 143 kat. far, má 3 mennonitské mo-dlitebnice a 9 luther. mužských, a 16 luth. ženských zalo-ženĳ (Frauenstifte). Někteř spisowatelé počĳtagĳ katolĳjky na 260,000 dušĳ.

d) Wirtemberk má 6 luth. generálnĳch superintend., 50 luth. in-spekcĳ, 818 luth. far ; 8 ref. far ; 1 kat. biskupa s 645 katol. farami a katol. kláštery.

e) W Badensku magĳ katolĳci 1 kat. biskupa, 82 katol. dekanátů, 770 kat. far. Ewangelĳci magĳ 35 dekanátů, 392 far.



wšech ewrop. obywatelů dle náboženstw). 375

6. Welkowéwodstwj Hesské: Obywatelů 718,900. Katol. 123,150. Luth. 405,600. Refor. 173,150. Mennon. 1000. Židů 16000. f).

7. Kurhesské země: Obyw. 602,700. Katol. 100,540. Luther. 493,910. Mennonitů 250. Židů 8000. g).

8. Wéwodstwj Nassawské: Obyw. 348,006. Katol. 157,638. Luth. a Refor. 184,461. Mennon. 190. Židů 5717. h).

9. Welkowéwodstwj Saso-wjmarské: Obyw. 226,629. Katol. 9762. Luth. 209,248. Refor. 6,388. Židů 1231. i).

10. Wéwodstwj Saso-altenburské: Obyw. 109,493. Katol. 150. Luth. 109.343. k).

11. Wéwodstwj Saso-koburg-gotské: Obyw. 153,000. Katol. 12,230. Luth. 136,577. Refor. 2,980. Židů 1273.

12. Wéwodstwj Saso-Meinungshildburgs-hausenské: Obyw. 130,500. Katol. 400. Luther. 128,800. Refor. 350. Židů 950.

---

f) Dle Nekarských nowin udává se počet katolijků w Hessjch na 170,000, magj gednoho biskupa s 166 farami. Lutherani magj 685 far, a reform. 126.

g) Kurhesské země magj 1 kat. biskupa, 73 fary; Protest. magj 1 generál. superintend. 4 superintendenty, 3 inspekcyj, 25 tříd; 191 ewang. far, mezi nimiž 19 francauzských.

h) Nassawa stogj pod 1 kat. biskupem s 15 dekanáty, a 134 farami. Ewangeljci magj 1 ewang. biskupa, 20 dekanátů, 177 far.

i) Wjmarské - saské země magj 2 ewang. generál. superint. 24 diocezj, s 293 farami, katoljci magj deset far.

k) Saso-altenburg. 1 generál. superint. 5 speciál. superint. 180 far, a 79 filiálů.

13. Wéwodstwj Brunšwické s knjžetstwjm Oelsem: Oby. 338,200. Katol. 2500. Luth. 239,000. Refor. 1,300. Mennonitů 100. Židů 1300. l).

14. Welkowéwodstwj Welehrado-Zwěřjnské: Obyw. 441,164. Katol. 957. Luth. 436,875. Reformát. 230. Židů 3102. m).

15. Welkowéwodstwj Welehrado-Střelické: Obyw. 79,343. Katol. 50. Luth. 78,460. Židů 833.

16. Welkow. Oldenburské: Obyw. 248,198. Katol. 73,690. Luth. 173,238. Refor. 2,300. Židů 970. n).

17. Knjžetstwj Lippe: Obyw. 76,718. Katol. 1,600. Luth. 5,100. Refor. 70,018.

18. Knjžetstwj Šaunburg Lippe: Obywat. 25,500. Katol. 100. Luth. 21,800. Refor. 3,600.

19. Knjž. Waldecké: Obyw. 56,000. Katol. 800. Luth. 54,100. Refor. 600. Židů 500.

20. Wéw. Anhalt-Dessawa s Bernburkem a Kothenem: Obyw. 132,610. Katol. 1600. Luther. 42,229. Refor. 86,741. Židů 2040. o).

21. Knjž. Šwarcburk-Sondershausen: Obyw. 48,106. Katol. 200. Luth. 47,906.

l) Brunšwicko má 7 luth. generál. intend. 29 superint. 238 luther. a 3. katol. 1. reform. faru a 4 synagogy.

m) Welehrad-Zwěřja má 6 luth. dioccezij, 32 praepositor, 319 far, 395 kostelů a 2 kat. fary.

n) Oldenburg má 1 katol. generálnj dekanát s 37 farami. 1 luth. generálnj-superintend. 3 superintend. 101 faru, 1 reform. superintend. s 4 farami.

o) Dessawsko má 32 ref., 21 luther. 2. kat. fary. Bernburk 42 ewang. Kothen 28 ref. 19 luther. 1 kat. faru.

wšech ewrop. obywatelů dle náboženstwj. 377,

22. Knjž. Šwarchburk-Rudolstadt: Obywat. 58,000. Katol. 150. Luth. 57,683. Židů 167.

23. Knjž. Raiské: Obywat. 81,790. Luth. 81,730. Mennon. 400. Židů 200.

24. Knjž. Hohencollern-Hechinské: Obyw. Katol. 21,000. p).

25. Knjž. Hohencollern-Sigmarinské: Obyw. 40,000. Katol. 39,600. Židů. 400. q).

26. Knjž. Hessenhomburské: Ob. 21,564. Kat. 2,996. Luth. 11,845. Refor. 5,573. Židů 1,050.

27. Knjž. Lichtensteinské: Obyw. Katol. 5,800.

28. Swobodné město Frankfurt: Obywatelů 54,000. Katol. 6000. Luth. 40,800. Refor. 2,000. Židů 5,200.

29. Swobodné město Bukowec: (Lubek) Obyw. 46,503. Katol. 400. Luth. 45,000. Refor. 15,000. Židů 400.

Swobodné město Břemě: Obywat. 52,000. Katol. 1500. Luth. 35,000. Refor. 15,000.

Swobodné město Hamburk: Obyw. 150,000. Katol. 3,060. Luth. 134,840. Refor. 4,050. Mennon. 550. Židů 7500.

Králowstwj Pruské: Obywat. 12,778,403. Katol. 4,830,431. Luth. a Refor. 7,777,081. Mennon. 16,271. Židů 154,620.

---

p) Hohencollern Hechinsko má 14 far.

q) Sigmaringen 30 far.

Král. Danské: Obywat. 1,992,729. Katoljků 2000. Luth. 1,981,129. Refor. 1,200. Mennon. 900. Židů 6000. giných wyznánj 1500. r)

Král. Njzozemské: Obyw. 6,268,199. Katol. 3,813,799. Luth. 380,000. Refor. 1,756,900. Mennon. 120,000. Židů 80,000. giných wyznánj 117,500.

Říše Britanská: Obyw. 22,297,621. Katoljků 5,164,335. Presbyteriánů 1,792,866. Reformál. 13,561,420. Mennon. 150,000. Židů 12,000. giných wyznánj 1,660,000. s)

Francauzsko: Obyw. 32,052,545. Katoljků 30,864,045. Luth. 260,000. Refor. 864,000. Mennon. 4000. Židů 60,000. giných wyznánj 500. t)

Španhelsko: Obyw. Katol. 13,953,959. v).

r) Luther. cirkew stogj pod 8 biskupy, 2 gener. superint. 65 probosťy, 1,488 kazatelů.

s) Mezi 1,660,000 rozličného wyznánj gest 460,000 Methodistů, s 1,657 pastýři. Katoljci magj 4 arcib. 23 biskupy, 6 generáln. vikářů, 113 klášterů. Presbyteriáni s 69 presbyteriemi 839 kostelů, Episkopálnj magj 6 arcibiskupů, 43 biskupy s 11,736 osadami. Mennonité počtjagj 388 obcj.

t) Dle usuešenj (Konkordátu) od 11. Června 1817. ustanoweno gest 18 arcibiskupstwj a 74 biskupstwj. Ale počet gegich obuašj gen 14 arcib. a 66 biskupů dioccezj magiejch a 24 biskupů in partibus. 468 generáln. vikariátů. 584 skutečných kanownjků, 1,788 čestných kanownjků, 3,083 farářů; 22,175 pomocných kuěžj, 5,785 vikárij, 439 kaplanů, 839 almužnjků, 1,976 pomocnjků, 1,044 ředitelů a profesorů w seminárijch. Skutečných duchownjch wůbec 36,649. 44,344 semináristů, 3,024 geptišských klášterů a 19,340 tak nazwaných klášterských sester.

v) Španhelsko má 18 arcibiskupstwj, 51 biskupstwj, 43,038 swetských kuěžj w 18,871 osadách; 1051 mnišských klá-

wšech owrop: obywatelů dle náboženstwj. 379

Portuĝalsko : Obywat. Katol. 3,013,950. w).

Helwecie : Obyw. 2,037,030. Katol. 817.110.  
Luth. 350. Refor. 1,216.860. Mennon. 900. Židů  
1810. x).

Král. Sardinské : Obywat. 4,377,305. Ka-  
toljků 4,352,105. Židů 3200. giných wyznánj  
22,000 y).

Welkoknjžetst. Toskanské : Obyw. 1,300,000.  
Katol. 1,290.749. Židů 9251. z).

Země papežská : Obywat. 2,495.661. Katol.  
2,480,661. Židů 15,000. aa).

Wéwodstwj Parma : Obywatelů Katoljků  
473,400.

Wéwodstwj Modena : Obyw. 379,000. Katol.  
377,500. Židů 1500.

Lukka : Obyw. Katol. 145,000.

---

šterů, 48 kongregacij, 180 kollegj, 1067 klášterů panen-  
ských, w nichž 47,515 reholnjch kněžj a 24,007 geptišek.

u) Portugalsko má 1 patriarchu, 2 arcibiskupy, 14 biskupů,  
4,086 zádušnjch osad; 18,000 světských kněžj; 5,760 mni-  
chů w 360 klášterjch, gichž důchody roku 1821 obnášely  
1,576,262 zl. a 6,903 geptišek w 138 klášterjch s důchody  
862,140 zl.

x) Helwecie má 989 katol. far, a 113 djlem mužských djlem  
panenských klášterů. Ewangeljci magj 960 far.

y) Katoljci magj 39 arcib. a biskupů, 3,996 far, 293 muž-  
ských a 144 ženských klášterů, pod rubrikau giných wyzná-  
nj wyrozumjwagj se Waldenštj.

z) Toskana má 3 arcib. a 16 biskupů, 8,355 světských kněžj,  
44 mužských a 55 panenských klášterů.

aa) Papežsko má 6 arcibiskupů, 72 biskupstwj, z nichž někte-  
ré s ginými spogeny gsau. 1824 muišské a 612 panenských  
klášterů a 2090 far.



Swob. obec Marino: Obywatelů Katoljků 7000.

Obogj Sicilie: Obywat. 7,414,717. Katoljků 7,332,717. Řeků 80,000. Židů 2000. *bb*).

Jonické ostrowy: Obywat. 175,398. Katol. 35,200. Luth. 800. Řeků 133,898. Židů 5500. *cc*).

### Řjše Turecká.

Obywatelů w Ewropě 9,393,000, w Asii 10,290,400, w Africe 3,114,400. Wesměs: 22,797.800. Katol. 613,000. Luth. 3000. Řeků 7,083,000. Armenů 1,483,000. Židů 620,000. Moslemjnů 13,552,000. *dd*).

Řecké občanstwj: Obyw. 550,000. *ee*).

### Cjsarstwj Ruské.

Obywatelů w Ewropě 44,118,600, w Asii 11,663,100. w Americe 50,000. Polsko 3,702,300. Wesměs: 59,534,000. Katol. 6,600,000. Luth. 2,560,000. Ref. 38.000. Řeků 45,610.000. Armenů

*bb*) Nacházj se w nj 27 arcib. a 98 biskupských suffragánů, 21 wygmutých biskupů, 419 opatů, 3,700 farářů, 111,067 swětských i řeholnjch kněžj, 8,155 geptišek, a 19,300 nábožných ústawů.

*cc*) Katoljci magj 1 arcib. 2 biskupy a 31 klášterů. Řekowé 1 arcib. 3 biskupy a 2 Protopopy.

*dd*) Zde se ani počet obywatelů wesměs, ani gegich rozličnost zewrub udati nedá.

*ee*) Poněwadž hranice tohoto občanstwj až posud wytčeny ne-gsau, nedá se tudy lidnatost náležitě udati, a tento zde položený počet gest gen wjře podoben.

388,000. Mennon. 6000. Židů 580,000. Moslem. 4,400,000. giných wyznánj 919,000. ff)

Šwedsko a Norwegsko : Obyw. 3,860,700. Katol. 4000. Luth. 3,855.855. Židů 845. gg)

### 3. Oděw kněžský při mši swaté.

O d

Josefa Liboslawa Zieglera, doktora w bohoslowj a děkana w Chrudjmi.

Ani w nowém zákoně, ani w neystaršjch spisech cjrkewnjch nenalezáme neymenšj stopy, že na začátku náboženstwj křesťanského určitý oděw k službám Božjm wesměs, a zvláště ke mši swaté

ff) Dle Revue britannique byla ku konci 1828. lidnatost celé říše ruské udána na 62,529.000 dušj. Mezi těmi počtjá se Řeků 46,300,000. Katoljků 6,000,000; Mohamedánů 3,300,000. Luther. 2,600,000. Chamistu 700,000. Židů 600,000. Wyznawačů Lamových 210,000. Reform. 84,000. Armenů 79,000. Ochranowských 10,000. Wyznawačů giných náboženstwj 9,000. — Ruská říše má pro řeckau cjrkew 20 archihierej stolikěz konsistořemi, 480 mnišských, 78 panenských klášteru, 28,112 kostelů, a 67,900 kněžj. Králowstwj Polské má 9 arcib. a biskupstwj, 6 kollegiálnjch chrámů, 1,929 farnjch kostelů, 1 hlawnj seminář, 13 biskupských seminářj, 3 domy pro wyslaužilé světské kněžj, 154 mužských a 26 ženských klášterů. Wšecky pro cjrkew katolickau.

gg) Mezi Lutherány obsaženi gsau Swedenborgiáni a Ochranowští. Lutheráni magj 17 arcib. a biskupů, 218 probošstwj, 1508 sar a 2742 osady.

předepsán byl. Spíše můžeme dokázati, a papež Benedikt XIV. (de sacrific. Miss. Lib. I. cap. 7. §. 2.) gakož i ginj spisowatelé cjrkewnjch obyčegů dostatečně dosvědčugj, že Apoštolowé a gegich nástupcowé až do šestého stoletj we swých obyčegných šatech, gimiž se od lidj swětských nelišili, mši swatau konali. Vestes sacerdotales per incrementa ad illud, quod nunc habetur, auctae sunt ornamentum; nam primis temporibus communi indumento vestiti Missas agebant. — Abbas Walafridus Strabo de exordiis et incrementis rerum ecclesiasticarum, caput XXIV.

Apostoli et eorum successores in quotidianis vestibus et ligneis calicibus Missas celebrabant. Honorii Augustodunensis, presbyteri, Sacramentarium. Lib I. cap. 19.

Památnj příklad swatého Fulgencia, kterýž geště w pátém stoletj w témž oděwu u oltáře stál, w kterém we dne chodjwal, a w němž i z chudoby spáwal, patrným gest důkazem, že tehďáz zvláštnj šat kostelnj geště nařizen nebyl, siceby geg swatý biskup byl nosil. Tento památnj příklad wyprawuge netoliko Fleury histor. lib. XXX. §. 60., nýbrž i Ferrandus diaconus, wrstewnjk a žiwotopisec swatého Fulgencia, řka: in vita S. Fulgentii lib. XXVIII. „In qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, et in tempore sacrificii mutanda esse potius corda, quam vestimenta, dicebat.“ Ale i dnešnj oděw mešnj nenj nic giného, nežli starý krog wýchodnj, gakž to

negen Jan Buddaeus (Dissertat. de Missa), nýbrž i Ludwjk Thomasin wyznává, kterýž de vet. et nov. eccles. disciplin. p. I. lib. 2. cap. 47. n. 4. píše: „Constat, tunicam, dalmaticam, casulam communes fuisse quondam laicorum vestes, multoque magis clericorum civili in usu, ac tandem eo evasisse, ut propriae clericorum essent, nec in civili tantum usu, sed et in sacro, laicis a patrio majorum habitu ad peregrinas vestes desciscensibus.“

Přistupge kněz ke mši swaté, gest předně odju talárem (vestis talaris, quia ad talos usque defluit.) Mešnj pak šaty, gež na sebe béře, gsau:

1( Humerál (humerales, superhumerales, amictus, *αναβλαχιον, ωμοισποριον*), njmž si někdy kněžj celau hlavu obalili, gakož za neystaršjch časů Židé obyčeg mjweli, a podnes některj řeholnjci: u př. Františkáni a Kapucjni magj.

2) Alba (*ποθηρις*) gest spodnj šat východnjch kragin, kterýž zprvu gen kolen, pak leytek, a posléz až kotnjků dosahowal. Albu býwaly přiodjny toliko wzácné osoby; proto w nj také, gakož i w štole biskupowé a kněžj chodili uставиčně, ginj pak klerici směli albu toliko při službách Božjch na sebe wzjti. Albu připomjná sněm Karthagenský čtwtý kan. 91. „Diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur.“

Sněm pak Narbonský kan. 12. nařizuge: Nec diaconus aut subdiaconus certe vel lector, ante-



quam missa consumetur, *alba* se præsumat exuere.“

3) *Alba* se po čase pro pohodlj zkrátila w Kotu (*cotta*) aneb *superpelliceum*, proto tak nazvané, že se brávalo na šaty, obyčegně z kožj zhotovené. Nemá rukávů ; ty-li se k němu přišigj, slowe

4) *Rocheta*, z barbarského latinského gména *roccus*, kterauž biskupové a kanownjci místo *superpelliceum* nosj.

5) *Alba* se wúkol těla pásem (*cingulum*) stahuge. O pásu činj se zmjnká w skutcích apoštolských 12, 8. „Řekl Petrowi angel : opáš se (*præcingere*.)

6) *Manipul* (*manipulus*, *mappula*, *sudarium*) gest půwodně šátek k utjránj potu, gegž stařj wětšjm djlem na lewé ruce nosjwali. Zawěšowal se biskupům a kněžjm po kásuli na lewau ruku, an kásuli po prwé na ruce wyhrnuli, aby ge měli swobodné; neboť kásule za starodáwna celého kryla člověka, tak sice, že rukama nemohl vládnauti. *Casula*, quasi minor casa eo, quod totum hominem tegat. Že se to dalo při *confiteor*, proto berau podnes biskupové *manipul* teprw po *confiteor* (*Ritus celebrandi missam* I, 4.;) gakož se při *pluviálu* žádný *manipul* nezawěsj, protože za starodáwna nebylo třeba, při *pluviálu* potnjm šátkem se opatřiti, an *pluviál* s předu byl otewřen, pročež swobodě rukau nepřekážel.

Proč pak nosj jáhnové a podjáhnové *manipuly*, an kásul nemagj? — Proto, že i oni za



starodáwna w kásuljch chodili, gako kněžj; a gestě podnes magj w postnjch dnech podlé meš-njch rubrik kásule na sobě mji; (Rubricæ generales Missalis. Pars I. de qualitate paramentorum XIX. §. 6.) neboť dalmatiky jáhnů a podjáhnů powstali pozděgi w Dalmácii.

7) Štola (ζολη od ζελλω, ozdobugi) u Řekůw a Řjmanůw dlauhý šat až po nohy, kryl celé tělo s hlawau i krkem. Wlastně to byl šat swátečnj, wesměs ohniwých barew, někdy také bjlý, gehož welcj páni, a zvláště králowé wždy záso-bu mjwali k obdarowánj zaslaužilých a wýteč-ných osob. Takto darowal cjsař Konstantjn weliký skwostnau stolu Makariowi, biskupowi Jerusalémskému, k wykonánj slawného křtu na swátek zgewenj Páně. Podobnau štědrotu pro-kazowal cjsař Karel weliký, a cjsař Otto třetj.

Štola se také nazjwala orarium, protože ora, obruba tohoto šatu, obyčegně ze zlata a střj-bra záležela. Biskupové a kněžj nosili gi wždycky, jáhnové ale toliko při službách Božjch, a sice na přjč, aby gim při posluhowánj u oltáře nepřekázela. Nynějšj štoly gsau toliko obruba starodáwnjch.

Papežové nosj podnes bez přestánj stolu a rochetu.

8) Kásule (casula, planeta, πλανητη) gest někdegšj powrchnj šat, kterýž půwodně pauhý kus sukna byl, a celé tělo kryl, a od déště, zimy a horka chránil, pročež mjsto pláště slaužil. Po-

zděgi byl rozstřižen na dvě; gedna púla wisela zádu, a druhá na prsau až po kolena; obě se pak na ramenau přeskami sepialy.

Z toho gest widěti podobu tohoto oděwu s našj nynějšj kásulj.

9) Pluviál (pluviale) chránil před deštěm, a lišil se od kásule tjm, že měl kapuci neboli kuklu (cucullus), a s předu byl otewřen.

10) Kdo wj, že si národowé východnjch kragin hlauwu přikrywagj, snadno si wyswětlj počátek biretu. Toho z prwu nebylo třeba, dokud humerál zároweň krk a hlauwu kryl. Když pak temeno krýti přestal, a odkrytá hlauwa porobu znamenala, gakož až po tu dobu w kraginách východnjch znamenjm otroctwj gest, řjdi-ly se obřady cjrkewnj podlé obyčje městského. Způsob biretu pocházj nepochybně od čtyrhra-ných klobauků, gež duchownj w gedenaćtém stoletj mimo služeb Božjch nosjwali. Od stoletj však třinaćtého zůstaly tyto klobaučky toliko oděwem cjrkewnjm. Du Fresne pjše: *Birretum Italie commune fuit omnibus capitis tegmen. A birrus deducenda vox videtur: nam ut birrus vestem, qua corpus tegitur, ita birretum eam vestis partem, quæ caput tegit, significat; est enim diminutivum a birrus. Guilielmi Burii Bruxellensis onomasticon vocum obscuriorum. Viennæ Austriæ 1735. pag. 495.*

11) Dalmatika, aneb powrchnj oděw jáhnů a podjáhnů mši swatě přistogjcjch, wzala swůg

půwod a gméno w Dalmácii. Mezi swětskými nosjwali tento skwostný, zlatem a stříbrem oplýwagij šat toliko cjsařowé, konsulowé, præfecti prætorio — a mezi duchownjmi gen papežowé, primasowé a welicj biskupowé. Po čase dowolili papežowé také swému jáhnowi, ale gen tehďáž, když gim přisluhowal, dalmatikau se odjti; kteréž powolenj pro stegnost šatstwa pozděgi také řjmskému podjáhnowi uděleno bylo. Posléz powolil papež Řehoř weliký i giným wětšjm biskupům, aby se gegich diakoni a subdiakoni nápodobně w dalmatiky ustrogiti směli. Tjm se rozšířil dnešnj zvyk, že se všickni jáhnowé a podjáhnowé ne w kásule, ale w dalmatiky oblačegj.

S bezpečnostj můžeme řjci, že prwnj drazi šatowé cjrkewnj darem cjsařů křestanských býwali, a že krog králowských patriciůw a rádčůw, a giných wzácných pánůw swětských poznenáhla do kostelůw, a na duchowenstwo přenášen byl. Když se pozděgi tento řjmskowýchodnj krog w každodennjm žiwobyťj změnil, pozůstal předce starý způsob šatstwa při službách Božjch, a tjm poznenáhla powstal nyněgšj rozdjl mezi oděwem liturgickým a městským.

Wzhledem *barwy* šatů cjrkewnjch nemůžeme se ginák domnjwati, nežli, že si duchownj i barwu kroge swětského oswogili, w němžto za prwnjch stoletj služby Božj konali. A mohli-li ginák, geštoby se obzwláštnjm krogem a neoby-

čegnau barwau w čas protiwenstwj cjrkewnjch tjm wjce byli lišili, a pozorliwost nasebe obra-celi?

Poněwadž se ale w zemjch wýchoďnjch, ga-kož pozděgi nápodobně w západnjch wzácné osoby při slawných přjležitostech bjle šatily: po-čalo duchowenstwo, gak mile cjrkew pokoge do-sáhla, a sice giž we čtwtém stoletj barwu bjlau při šatech kostelnjch zawáděti. To doswědču-ge swatý Řehoř Nazianzenský, mluwě o chrámu swaté Anastásie (oper. Tom. II. p. 78.: „Niveis in vestibus adstabat turba ministra sacrificio.“ To-mu wyrozumjwáme ze slow swatého Jeronyma lib. I. adversus Pelagianos:

„Quæ sunt, rogo, inimicitiae contra Deum, si tunicam habuero mundiozem? si episcopus, presbyter, diaconus, et reliquus ordo ecclesiasticus in administratione sacramentorum *Candida* veste processerint?“

Podobné swědectwj mimo giná dáwa swatý Řehoř Turonský libr. de gloria confess. cap. XX., au poswěcenj chrámu od něho wystaweného po-pisuge:

„Erat sacerdotum et levitarum in *albis* vestibis non minimus chorus.“

Že wšak barwa bjlá geště wúbec nebyla nařjzena, uzawjráme ze slow sw. Augustina, ubez-pečugjcjho, že geště w témž šatu gako biskup kázal, w kterémž gako člowěk swětský neyprwé do Hypponu přišel.



Tolik se prawdě podobá, že barwa bjlá při službách Božjch byla wětšjm djlem oblíbená, an gi křesťané prwnjch stoletj za neyslušněgšj považowali. Tjm také nařjdl biskup Soissonskej roku 889. , aby každý duchownj měl dwogj šat bjlý, geden do kostela, a druhý ke wšednj potřebě. Capitul. Riculphi Suession. c. 7. Hoc omnimode prohibemus, ut nemo illa alba utatur in sacris mysteriis, qua in quotidiano usu induitur.“

Teprw mezi dwanáctým a třináctým stoletjm bylo podlé swědectwj papeže Innocencia III. (de mysteriis missæ libr. I. cap. 65.) patero barew, nynj w cirkwi obyčegných, bjlé, čerwené, zelené, modré a černé podlé vlastnosti swátků a dnů při službách Božjch střjdawě zawáděno.

Mimo šaty podotknuté užjwagj geště giných biskupowé, a ty gsau :

12) Zwláštnej punčochy a střewjce (caligae et sandalia.)

To nebylo před časy žádně obzwláštnej práwo a wýsada biskupůw, nýbrž i kněžj a jáhnové musili zwláštnej punčochy a střewjce ke mši obauti, djlem z úcty ke mši, djlem proto, aby následowali, co w druhé knize Mogžjšowě 12, 11. Hospodin Israelitům přikázal: „Mjti budete obuwy na nohau swých.“

Časem ten obyčeg při kněžjch přestal, biskupowé ale geg podnes zachowali. Wyšjwánj



těchto střewjců zlatem náležj k ozdobe a slawnosti; pročez při mšjch za mrtwé a na weliký pátek biskupowé podotknutých střewjců neobawagj, protože tehďáž wšeckaskwostnost přestává. Kardinál Jan Bona prawj: *Rerum liturgicarum lib. 1. Cap. 24. § 9. pag. 285.*: „*Primi nostrae religionis antistites, cum semper studuerint, maximam divinis mysteriis reverentiam impendere, omnes eorum ministros splendidis vestibus, tantoque ministerio congruis ornari decreverunt, adeo, ut nec quidem sordidis et communibus calceis fas illis fuerit ad altare accedere, multo minus nudis pedibus, quod nec ipsis acolythis licere. Ordo Romanus tit. de die Parasceves edixit. Varia ideo sandaliorum genera pro varietate ministrorum constituerunt, quae nunc abierunt in desuetudinem, illis solis permanentibus, quibus utuntur episcopi, solemmniter celebrantes.*“

13) Štolau se také biskupowé od kněžjrozeznáwagj. Kněžj kladau štolu na prsy křjžem, biskupowé pak gi nechagj s obau ramenau wiseti, nosjce giž bez toho na prsau křjž (pectorale.)

Kdy biskupowé začali nositi křjž, nelze určit; gisto wšak gest, že giž w šestém stoletj nosili křjže, nazwané phylacteria, gakkoli toto gméno také kažďau reliquii znamenalo. (Gregor. Turon. L. I. de gl. MM. c. IV.)

14) Pod kásulj nosj biskupowé tunicelu (tunicella,) poněwadž za starodáwna wšickni lidé,

ano sám Kristus Pán takowau sukni, neboli tuniku nosil. „Žoldnéři, když Ježše ukřižowali, wzali raucha geho, a sukni; byla pak *sukně* nesšjwaná, ale od wrchu všeecka naskrze setkaná. *Milites, cum crucifixissent Jesum, acceperunt vestimenta ejus, et tunicam; erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum.* Joh. 19, 23.

Tunicella nebyla také weysadnjm šatem biskupůw. I kněžj nosili mimo mše, i při mši swaté podlé svědectwj sw. Jeronyma (in epist. ad Nepot.) pod kásulj tuniky.

15) Rukawice a prsten (*chirothecae et annulus*) nosjwali biskupové již za neystarších časů. O rukawicjch rozprávj již *Ordo Romanus I.*, kterýž, gestli ne w sedmém, aspoň gistotně w osmém stoletj sepsán byl. O prstenu činj již zmjнку Optat Milewský lib. I. contra Parmen. A gakkoli rukawice pauze k ozdobe a slawnosti patřj, znamená předce prsten sgednocenost biskupowu s cirkwj, kteráž se před časy tak přísně zachowávala, že se in c. 4. de translatione episcoporum *duchownjm manželstwjm* nazjwá.

16) Infule (infula, mitra, phrygium, *cuphia*.) gakož welicj znatelé starožitnosti saudj: (Onuphrius Panvinius in interpret. voc. ecclesiast. Hugo Menard. in not. ad sacrament. Greg.) byla ode všech biskupůw teprwa w stoletj gedenáctém přigata. Příkladem gj byla čepice nevyššjho kněze w starém zákoně, *cidaris*, *thiara*.

Exod. 28, 4. Z počátku, když infulj geště pořjdu bylo, posjlali ge papežowé darem a poctau také někdy knjžatům swětským. Takto byl dle swědectwj papeže Řehoře VII. epist. 38. lib. I. Wratislaw, prwnj král Český, infulj obdarowán od papeže Alexandra II., kterýž we swém psanj doložil: „ad signum intimae dilectionis, quod laicae personae tribui non consuevit, *mitram*, quam postulasti, direxi.“ Nápodobně darowal papež Lucius II. infuli Rogerowi, králi Sicilskému, o němž píše Otto, biskup Frisingenský Lib. I. de gest. Frid. cap. 28. „Papa concessit Siculo virgam et annulum, dalmaticam, et *mitram*, atque sandalia.“

Paměti hodno gest, že biskupowé řečtj ani infulj, (leč čtyři patriarchowé, kteřj na hlavě ozdobu, na způsob koruny magj,) ani prstenů nenosj.

17) Půwod berly biskupské gest následujc. Prwnj křesťané modlili se stogjce, gako Židé. Luk. 18, 11. 13. Toliko w postě, a když se wtichosti modlili, klečeli, pročez zpjwá jáhen w postnjch dnech: Flectamus genua. Biskup ale, a kněžj stáli předce. Když pak pozděgi klečenj wůbec se zawádělo, byly předce wšecky neděle, a celý welikonočnj čas odklečenj wygmuty, w kterých se gen stogmo modlili. Přjčinu oznamuge swatý Augustin, řka: „Quod stantes oramus, signum est, et designatio resurrectionis.“

Aby wšak stánj lidem nebylo obtjžno, bylo w každém kostele množstwj holj neboli berel (sci-

piones), na něž se každý podepřiti mohl; neboť o stolicích se tehdáž w kostelích geště nic newědělo. A toto gest prawý počátek berel biskupských, kteréž swým časem tak se měnily, gakž nynj vyhlížegj. Berly biskupů řeckých zachowaly podnes způsobu starožitnau, gen že také draze ozdobeny gsau.

Ostatně že práwo berlu nositi, před časy nebylo takowé, kteréž biskupům weyhradně náleželo, můžeme z toho posauditi, poněwadž zpěwáci w kathedrálních kostelích (cantores) takowých berel užjwali.

Paměti hodno gest, že papežowé řjmštj, aspoň při mši, berly nepotřebuj; proč? — proto, že od gakžiwosti služby Božj, ob plenitudinem potestatis, sedjce konali, (i Swátost přislawné mši přigjmá papež sedě,) pročež berly k podepřenj nepotřebowali, gakkoli kromě služeb Božjch berly nosjwali, kteréž ferulae slugj.

18) Gremiál (lintheum gremiale) dáwa se biskupowi sedjcjmu pauze k ozdobě na kljn.

19) Pallium nosj toliko arcibiskupowé aněkteřj biskupowé na gisté swátky, genž se proto festa pallii nazjwagj.

Ostatně wšecky tyto šaty, gakož se od swého půwodnjho určenj wzdalowaly, a se pauhau ozdobau staly, byly také we swém krogi mnohým proměnam, kolikeré ugmě, mnohým přjdawkům a nákladným okrasám podrobeny.



## 4. Gak se djtky slowům učiti magj.

Od Dra Fr. W. Kostky.

**R**ozum djtek se vzdělává, když se jim *slova* powědomá wyswětluj, a nepowědomým když se učj tak, aby wěděly, co wše aneb z wětšjho djlu w sobě obsahuj. Čjm wjce slow djtky dokonale znaj, tjm zwelebenějšj gest gegich rozum.

Proto sama se namjta znamenitá otázka:

Gak se magj djtky slowům učiti?

Poněwadž každé slovo w mysli člověka gest *slité* z gednotliwých známek na rozličných wěcech se nacházegjejch a gen gednu wěc představujejch, tedy patrno, že každé slovo gen gako sesazené počátečně se musj pozorowati.

Aby ale djtky wěděly, co slovo to w sobě obsahuge, musejt se jim aspoň hlawnj pro ně prwky slova toho, brzy we wětšj, brzy w menšj hognosti na mysl uwáděti, z kterýchžto slovo prwnjho stupně pocházj aneb na kterých se co vlastnost nacházj; prwnjmu učj přjroductwj (fysika), druhému ale dušeslowj (psychologie.)

Při wyučowánj slowům gest třeba pozorowati, gsau-li prwnjho, čili druhého, čili třetjho stupně. Dá-li se slovo to smyslem buď zewnitr-njm, buď wnitrnjm gakožto gedna bytost pozorowati, tehdy gest prwnjho stupně; u př. strom, dům, žák, radost, zármutek, milowati, kregčj — a t. d.



Gestli že slowo to z ginšjch slow slože--no, aneb vlastnost-li wjce slow w sobě obsa--huge — gest giž druhého stupně; u p. les, stádo, město, Čech, cirkew, naděge, strach, a t. d.

Pakli konečně slowo bytost samostatnau wy--znamenáwá, kterau se gen prostředkem úsudku učjme znáti, a která tjm samým gest newidite--dlná, patřj k třetjmu stupni; u př. duše, anděl, Bůh, wšecky vlastnosti božj přirozené, peklo, nebe, očistec, stwořiti, a t. d.

Ostatně se gedno slowo gako druhé gen ge--dnjm a to stegným způsobem řádně djtkám wštj--piti může, totiž *složenjm prwků*.

Přjklad druhého stupně slowa z dušeslowj.

#### Powěrečný, powěra.

Powěra gest mnohonásobná; k powěře w ka--techismu gmenowané — u wyswětlenj prwnjho přikázanj Božjho patřj také *hádánj*, *kauzla*, a *čáry*, kteréžto bludy aneb chyby na lidech wi--děti gest. —

Hádánj tedy, kauzla a čáry gsau prwkypowěry, a patřj k prwnjmu stupni; protož powě--ra obsahujc w sobě tu zvláštnj vlastnost, kte--rauž se wúbec wjc od wěcj očekáwá, než přiro--zeně mohau působiti, k druhému stupni náležj.

Při wyučowánj gest tedy třeba od prwnjho stupně začjti; napřed hádánj, kauzla a čáry wyswětliti, a pak k powěře přikročiti.

Deyme tomu, že dítám slova hádánj, kau-  
zla a cáry giž gsau byla wyswětlena: gak gim mů-  
že katecheta slovo *powěra* do mysli wštjipiti?  
Protož :

Kdy se gmenuge někdo powěrečný?

*Katecheta.* Dnes dítky se naučjte znáti blud,  
kteréhož se má každý warowati, nechce-li často  
buď na duši, buď na těle škodu mji!

Powěz mi, kde pak se nacházj w zemi zlato  
anebo stříbro, půgdeme tam spolu a wezmeme si  
ge a rozdělíme se o ně? (Warwjku! \*) —

Žák. Gá newjm. \*\*)

K. Kdyby některý z wás wěděl, kde se takó-  
wý poklad nacházj, coby asi učinil?

Ž. Wzal by si ho, a t. d. \*\*\*)

K. Kdo pak ale spjš wj, kde gaký poklad ležj,  
lidé čili zwjřata?

Ž. Lidé.

K. Kdyby ale i také wědělo zwjře některé o  
pokladu, poněwadž nemůže mluwiti, coby ne-  
mohlo lidem o tom pokladu (učiniti?)

\*) We škole se nedá lehce užjwati gména djetek, nýbrž gen  
přjgměnj; proto že gest gich mnoho stegného gména, a pak-  
li gmenuge gméuem gen některé djtě Katecheta, u dru-  
hých snadno gakausi záwist k němu a k sobě nedůwěrnost  
způsobj; magjt totiž ostatnj za to, že gich katecheta tak rád  
nemá, gako toho, kteréhož gménem gmenuge. —

\*\*) Zdet se mi odpustiž, celé-li odpowědi, ano pozděgi ani  
celé otázky neuwádjm: — každý sám nahljdue, že to gen pro  
krátkost činjm.

\*\*\*) Nepatrně okoličnosti na papjře sice, ne ale mezi dítkami  
wynechatí můžeme.

Ž. Powědjti.

K. A kdyby se ho člověk ptal na poklad, coby mu zwjře nemohlo, proto že geho řeč neumj?

Ž. Rozuměti.

K. Kdyby ale také zwjře to běželo na to mjesto, kde poklad se nalezá, co by zase gemu nemohl člověk?

Ž. Také rozuměti.

K. Když chce člověk některý o pokladu se dozvěděti, koho se tedy nemůže na něj tázati?

Ž. Zwjřete.

K. Kdo wj spíše o pokladu, lidé, čili něgaký strom, prautek, kámen etc? \*)

Ž. Lidé.

K. Co pak wědj stromové, prautkové, kameny?

Ž. Nic.

K. Ale kdyby některý strom, prautek, kámen wěděl, kde ge poklad: komu pak by to powěděl?

Ž. Žádnému.

K. Proč ne?

Ž. Proto, že nemůže mluwiti.

K. Kam nemůže se také nahnauti aneb gjti, kdyby i chtěl ukázati, kde ge ten poklad?

Ž. K tomu mjestu.

K. Čeho se tedy o pokladu nemůžeme dozvěděti od stromu, prutu, kamene?

---

\*) Rozumj se bez upamatowánj, že takowáto otázka na wjce giných se musj při wyučowánj rozdělití. —

Ž. Kde gest —

K. Deyte pozor nynj. Gsať posawád lidé, kteří hledagj w zemi zlato, neb střjbro. — Čeho newědj takowj lidé o zlatě neb o střjbře, poněwadž ge hledagj?

Ž. Newědj, kde gest.

K. Čehoby nečinili, kdyby wěděli, kde gest to zlato neb střjbro?

Ž. Nehledaliby ho.

K. A co by činili, kdyby wěděli, kde ge?

Ž. Wykopali a wzali by si ge.

K. Odkud to wjš, že by si ge wzali?

Ž. Proto, že ho hledagj —

K. Aby ge ale našli, poslechněte, co některj z nich činj.

Berau gakési prautky w gistý čas uřjznuté, (*virgule* ge gmenugj), a ty pruty ohybugj gistým způsobem.

Kdyby wěděli, na kterau stranu země ge ohnauti, kde totiž gest to zlato a střjbro: čehoby k nalezenj toho pokladu nepotřebowali?

Ž. Těch prautků.

K. Kdo gim tedy má powědjti, na které straně gest zlato neb střjbro, poněwadž sami newědj?

Ž. Ten prautek.

K. O čem gim ale nemůže ten prautek powěděti?

Ž. O zlatě neb o střjbře.

K. Proč gim nemůže powěděti?



Ž. Poněwadž newj, neumj mluwiti, a nemůže se sám dobrowolně, kamby chtěl, pohybowati.

K. Dobře máš. Ten prautek nemůže žádnému powěděti, kde zlato neb stříbro ležj.

Kdoby ale předce od prautku očekáwal, že mu na poklad ukáže: očekáwalby od něho wjc nebo mjň, než co může prautek činiti?

Ž. Wjc.

K. Když někdo od některé věci očekáwá, že mu ukáže na poklad w zemi, která to nemůže učiniti, gak se gmenuge?

Ž. (mlčj).

K. Gá wám to powjm, když newjte:

Někdo-li etc. . . tedy se gmenuge hledač pokladů.

Gak se gmenuge člowěk, když od některé etc.

Ž. Hledač pokladů.

K. Geště gednau: gak že se gmenuge člowěk, když . . .

Ž. Hledač pokladů.

K. Kdy se gmenuge někdo hledačem pokladů?

Ž. Někdo se gmenuge hledačem pokladů, když etc.

K. Očekáwá hledač pokladů od těch věcj, kteréž mu magj poklad ukázati, wjc nebo mjň, než mohau činiti?

Ž. Wjc.

K. Wčera gste také slyšeli o bludu, že někteřj lidé z karet (z rukau, z čela a t. d.) wjc se chtěgj dozvědětj a powěděti, než gim mohau



karty (ruce, čelo) powědjti; gak pak gsme takowé lidi gmenowali pro ten blud?

Ž. *Hadače.*

K. A gak tu chybu?

Ž. *Hádánj.*

K. Slyšeli gste také, že se prawj, že někteřj lidé od ďábla proti wůli Božj wjc očekawagj, než muže učiniti, gak pak ten blud gsme gmenowali?

Ž. *Kauzla a čáry.*

K. A gak takowé lidi?

Ž. *Čaroděgnjky.*

K. Kolik gsme zde giž gmenovali bludů, w kterých se od stwořených wěcj wjc aneb cos giného očekawá, než mohau učiniti?

Ž. *Tři.*

K. Které?

Ž. *Hledánj pokladu, hádánj, kauzla a čáry —*

K. Tak se často stáwá, že lidé od některých wěcj wjce aneb něco giného očekawagj, nežli ty věci činiti mohau.

Gak se asi gmenuge gednjm slowem člowěk proto, že od gakékoli stwořené věci wjc neboli něco giného očekawá, než ta wěc gest w stawu činiti? Kdo z wás wj? —

Gá wám to zase powjm; ale dobře si to pamatugte: Člowěk, který od gakékoli stwořené věci wjc aneb něco giného očekawá, než ta wěc gest w stawu činiti, gmenuge se pro to *powěřečný*. Gak se gmenuge člowěk, který..

Ž. Powěrečný a t. d.

K. Řekni to geště gednau, gak že se gmenuge člowěk . . .

Ž. Člowěk, který . . . powěrečný.

K. Kdy se tedy gmenuge někdo powěrečný?

Ž. Powěrečný se gmenuge tehďáž, když . . .

K. Opakug to a t. d.

Gaký gest tedy *hadač*, *poněwadž* . . .

Ž. Powěrečný. K. Proč se gmenuge powěrečný?

Ž. Poněwadž. . . .

K. Gaký gest kauzedlnjk a čaroděgnjk, *poněwadž* . . .

Ž. Powěrečný.

K. Proč se gmenuge čaroděgnjk powěrečný?

Ž. Poněwadž . . .

K. Proč se tedy gmenuge, gak *hladač pokladů*, tak *hadač* i čaroděgnjk *powěrečný*?

Ž. Proto, že wjc . . .

K. Gak se gmenuge ta chyba, někdo-li gest *hadačem*?

Ž. Hádánj . . .

K. Gak se gmenuge ta chyba, když gest někdo čaroděgnjkem?

Ž. Čáry a kauzla.

K. Gak se gmenuge ta chyba tedy, když gest kdo powěrečným? Ž. Powěra.

K. Dobře si gi tedy pamatugte a t. d.

---

Tjm způsobem se wysvětlilo: 1. slowo powěrečný, powěra.

2. Opakowaly se słowa hádánj, kauzla a čáry.

3. Aby bylo přjemněgšj poslauchánj, užilo se spolu pro vyplněnj słowa příkladu o hledánj pokladu, a poskytla se příležitost -- o hledánj pokladu w čas čtenj Pašigj, kde toho třeba — se zmjnití. —

Kdy a proč gest powěra hřích a t. d. zde uwesti, nenj mé předsewzetj.

5. O založenj biskupstwj Pražského a poslaupnosti biskupů, s pamětnými udalostmi wysvětlugjcjmi Cjrkwe české.

Od Kašp. Weininger, faráře Kladenského.

(Pokračowánj.)

Nástupce sw. Wogtěcha roku 998 — byl

### III. B o h d a l.

Latině Theodagus, řehole Benediktinské z kláštera Korweského we Westfalsku. Bylť gak w bohoslowj, tak i w lékarském uměnj wýtečný muž. Co lékař léčil Boleslawu dnau stjženého, a tjm sobě milost u wéwody, ano i berlu biskupskau zjskal. Za panowánj Boleslawu II. neywyššj pastýrský auřad pokogně zastáwati bylo mu dopřáno; po smrti však pobožného otce

r. 999. nastoupil syn Boleslaw III, *ukrutný* nazván, proto že bratra svého Jaromjra vyklestiti, a Oldřicha w lázni zavražditi rozkázal. Oldřich vraždě ušed, bral se s bratrem svým do Bawor. Když ale, gak máť wéwodowa, owdowělá kněžna Hemma, tak i biskup Bohdal spáchané ukrutnosti mu vytýkali: i matku swan, i Biskupa z Prahy do Bawor zahnal. Trestu však svého tento ukrutný a nehodný syn otce výborného neušel; neboť ztratiw od otce wybogovaný díl Polska až za Krakow, s knížetstw po třech létech shozen, a konečně od knížete polského oslepen byl, kdež potom bjdně w Mjšni život skončil. Biskup Bohdal dočkal od roku 998. pět panownjků českých: Boleslawu pobožného, gehož r. 999. pohřbil, pak Boleslawu III., Wladiboge, Jaromjra a Oldřicha, z kterýchžto poslednjch gedon druhého mocně s knížectw sháněl. Umřel Bohdal roku 1017. odkázaw polowici zanechané mohovitosti chrámům a druhau chudým.

#### IV. Helikard. (Ekard.)

Benediktinský opat z Nauenburku, z přízně Gindřicha cjsaře. Kosmas geg co výborného řečnjka a dobrotiwého otce chudých wychwaluge. Posvěcen na biskupstw 29. prosince r. 1017. počátek své pastýrské moci s napomáhánjm knížete Oldřicha učinil s proměnau a určenjm odvodu desátků farářům; totiž z každého lánupoljgeden korec pšenice a korec owsa. Byli pak ko-

rec nádoba okrauhlá, magjetři pjdě w průměru sírky, a pět pjdj a dwa palce weyšky; lán pak rolj obsahowal sedmdesáte gedem korec.

K rozmnoženj důchodů biskupských ustanowil odwod daně *podýmné* (fumale) nazwané, ano z každého komjnu dwa haljře (denarios) farářowé od osadnjků swých sbjrati, a po welkonoci biskupu zaslati musjwali.

Po smrti Helikarda r. 1023. dosedl na biskupskou stolicí

#### V. I z o.

Z rodu pánů Hasenburských, ginák Zagjeů nazwaných. Newj se za času gehu biskupstwjo žádné znamenité udalosti w cjrkwí české. Chwála, kterau o Izowi dáwa Kosmas, týká se gehu příkladného, zbožného žiwota, gakož i dobrotivosti prokazované chudým, gichžto denně 40. nasycowal. Nemocnice a žaláře osobně nawštěwowal, nemocné těšjwage, wězny ku kagicnosti nabjzege. Umřel staříčký roku 1030.

#### VI. Š e b j ř. (Severus.)

Bylť on miláček wévody Oldřicha, u gehož dworu dlauhý čas se bawil, a na lowu wždy po boku swého pána býwal, sám výborný gsa lowec; čjmž, gak Kosmas o něm pjše, milost welkau zjskal, která mu i k biskupstwju dopomohla. Nedošel wšak až teprw po roce poswěcenj biskupského od sw. Bardona, arcibiskupa Mohuckého.



Šebjř za panowánj čtyř wéwod českých, Oldřicha, Břetislawa, Spitihněwa a Wratislawa byl slawným biskupem až do roku 1065.

Když Břetislaw we wálce s Polany r. 1037. města Gnězna wjtězně se zmocnil, nepokládage sobě toho zalaupež, kázal ostatky sw. Wogtěcha i soltářem nákladně ozdobeným za kořist wogenskau do Prahy odwesti. K wyzdwiženj téhož ustanowen byl biskup Šebjř, který dle tehdegšjch obyčegů wéwodu swého do boge byl prowázel. Ten pak použiw této přjležitosti, sklonil Břetislawa k tomu, aby před wyzdwiženjm toho drahého pokladu přjsahau se zawázal, že wše, čehož sw. Wogtěch pro kázeň swěřených sobě někdy wěřjci na sněmu Wyšehradském žádal, přjsnými zákony zemskými chce stwrditi. I vydal Břetislaw hned po swém wjtězném nawrácenj se do Čech následugjcj rozkaz:

Mnohoženstw j a wšeliká chlipnost trestána budiž wyhnanstwjm do Uher; wražedlnjci otců, bratrů a kněžj magj na rukau a břichu od kata pálení a ze vlasti wyhnáni býti. Pod ztrátau zbožj a 300 haljřů pokuty magj trhy a wšecko kupčenj w neděle a swátky přestati. Krčmáři ožralce přechowáwagjcj magj na weřegném mjestě k slaupu uwázáni, gim hlawy oholeny a wšechno gich nádobj a náradj rozbito býti; ožralci pak do žaláře magj se sázeti a třemisty haljřů pokuty do wéwodského důchodu trestati.

Polané pro onu laupež Břetislawowu w Gně-  
zně žalobu na papeže wzesše toho za náhradu  
obdrželi, že wéwodowi uloženo kollegiálnj ka-  
pitolu w staré Boleslawi způsobiti. I založil gi  
s 20. kanownjky a děkanem, gichž slušně nadal;  
spolu pak klášter Sázawský od Oldřicha počatý  
dokonal.

Biskup Šebjř stál u cjsaře Gindřicha III. u  
weliké wážnosti, nebo i geg byl k sněmu do  
Pawie roku 1046. wyzwal, by různicem mezi  
třjmi papeži: Benediktem IX. Silvestrem III. a  
Řehořem VI. přjtrž se učinila. Byli pak uza-  
wřenjm sněmu toho všickni třj shozeni, a bi-  
skup Bamberský, gménem Kljment II. wywolen  
a slawně korunován.

Po smrti Břetislawowě r. 1055. nastaupil  
neystaršj syn Spitihněwůw dědičně panovánj, a  
pamětliw gsa, kterak někdy na dvoře cjsaře  
Gindřicha III. laskawě a wljdně chowán byl, tauž  
měrau nynj Němcům splácti počal, rozkázaw  
wšech těchto nemilých hostů we třech dnech ze  
země české wyhnati, ani matky swé přitom neše-  
tře. Abatiši u sw. Giřj též Němkyni na káře do  
Bawor průwod způsobil. Bratřj swých: Kon-  
ráda, Ottona a Wratislawa pronasledowal tak,  
že gen autěkem život swůg chrániti mohli; a  
nemoha pomstiti se na Wratislawowi, genž dosti  
záhy byl wywážnul, ponechanau manželku těhot-  
nau geho do žaláře uwrci rozkázal. Naopak ale  
s Sázawskými Slowanskými mnichy gednal, wy-

hnaw ge i s opatem z kláštera, gegž potom la-  
tinskými mnichy osadil.

Nemoha biskup Šebjř takowéhoto gednánj  
Wéwodowa déle snášeti a uradiw se s některými  
wznešenými wladykami, šel osobně k Spitihně-  
wowi, a se wšj zmužilostj mu k mysli přiwaděl,  
gaké smutné následky pogjti by mohly z tako-  
wéhoto počnánj gehu. Tato řeč opatrného a mau-  
drého biskupa byla tak aučinliwá, že Spitihněw  
potom gináče sobě usmyslil, tak sice, že Kosmas  
právem co zbožného a dobrého knjžete geg wy-  
chwaluge. On negen bratřjm swým dědictwj ot-  
cowské dobrowolně odewzdał, manželku Wrati-  
slawowu na swobodu propustil, wšecky komu-  
koli učiněné škody nahraditi se snažil; ale také  
kollegiálnj sw. Štěpána kostel w Litoměřicjch  
roku 1059. založil, a položil základ k wystawě-  
nj nowého kostela sw. Wjta. Roku 1053. u-  
mřel opat Sázawský Prokop, od papeže Innocen-  
cia III. za swatého napotom wyhlášeuy. Biskup  
Šebjř geg w kostele Panny Marie w Sázawě po-  
hřbil, kdežto gehu sw. ostatky až do času cjsa-  
ře Rudolfa odpočjwaly, potom ale do chrámu  
P. wšech swatých na hrad Pražský r. 1588. sla-  
wně přenešeny byly.

Po smrti Spitihněwa a za panowánj bratra  
geho Wratislawu roku 1063. biskup Šebjř pro  
sebe a pro swé nástupce obdržel z wéwodských  
důchodů sto hřiwen střjbra ročně, dwanáct wesnic  
w Čechách a w Morawě, město Sekyřkostel, wes

Sliwoňku, a twrz Podiwjn, proto že propustil Morawu z duchownj prawomocnosti a powolil, by w Olomauci biskupstwj opět stálo.

Roku 1065. umřel; tento zaslaužilý biskup, genž za času swého horliwého a opatrného konánj pastýrského důstogenstwj r. 1045. posvětil kollegiálnj kostel w staré Boleslawi, r. 1046. kostel Augustiniánů Panny Marie w Piwonce nazwaný; r. 1048. kostel benediktinský pod zpráwau opata Břewnowského w Reyhradu na Morawě, gegž knjže Břetislaw na památku swého kmotra blahoslaweného Wintýře wystawěti dal, gehožto tělo w Břewnowském chrámu Páně sw. Markéty se chowá.

#### VII. Jaromjr. (Gebhardus.)

Jaromjr, neymladšj syn wévody Břetislawa, a bratr wévody Spitihněwa a Wratislawa, napotomnjho prwnjho krále Českého, též Konráda a Otty, knjžat Morawských, giž z mládi byl odhodlán k stawu duchownjmu a někdy k nastaupenj biskupstwj Pražského. I poslal ho otec do Litichu, by potřebného nabył uměnj; lehkomyšlnost geho ale odporowala aučelu swatému, k němuž se měl připrawowati; neboť milegšj mu byly přjlbice a meče, nežli neystkwostněgšj raucho kněžské. Hned gak geg zpráwa o smrti bratra swého Spitihněwa byla došla, nawrátil se z Litichu, gsa té naděge, že od bratra Wratislawa, nástupce na wévodstwj české, podjl swůg, totiž krag Olomucký obdržj;



Wratislaw ale pamětliw wůle zemřelého otce, dal geg od biskupa Šebjře bezděky posvětit na jáhenstwj. Jaromjr ale, nedbaje na posvěcenj to, swlékl raucho duchownj, a do Polska k Boleslawowi swé wzał autočiště. I hned hleděl tohoto proti Wratislawowi popuditi; což se mu i zdařilo. Wratislaw wida, že bratru swému duchownj staw se sprotiwuge, a žeby takowým biskupem cjrkwí české se nespomohlo, mjinilzwoliti po smrti biskupa Šebjře, Lancona, swého býwalého kaplana dworského, probošta w Litoměřicjch, rodilého Němce, a geg na biskupstwj Pražské usaditi. Shromáždiw tedy weškeré wladky, w přítomnosti swých bratřj Konráda a Otty, představil gim Lancona, gakožto muže zaslaužilého a uměnjm wýtečného, za biskupa Pražského. Panstwo však magjc Němce w nenáwisti, obořili se na Wratislawu, a potupně o Lanconowi mluwjce přiwedli na to i Konráda a Ottu, by dle wůle otce Břetislawa, žádný giný, nežli Jaromjr, na biskupstwj nedosedal. Kogata něgaký gménem všech wladyk udeři w na meč swůg, vyhrožowal Wratislawowi pomstau, pokudžby gináč učinil. Knjže wida, kterak dobrý aumysl pro cjrkwě české zwelebenj zawrhugj, a poznage, žeby ani dobrotau ani mocj odpůrcům odolati nemohl, (neb giž i wogsco proti sobě spatřil) powolil žádosti gegich, a poslal Jaromjra za cjsařem, by od něho potvrzen a w Mohuči od Gebharda, arcibiskupa, na biskupstwj po-



swěcen byl. Což se i stalo, a Jaromjr počtá-ge rok 28. wěku swého přigal gméno swého arcibiskupa Gebharda.

Znenáhla počal se z něho wykwašeti lehkomyslný zbrognjk, i činil se z něho zmužilý a opatrný biskup. Wida 24. swých kanownjků býti lid zcela neumělý, a gen co žáky neb kleriky k nižšjm službám kostelnjm schopný, předstawil jim probošta, gménem Marka, o němž Kosmas napsal: *Pollens sapientia præ cunctis, quos tunc habuit terra Bohemica* — by gich gak obecnému liternjmu uměnj, tak bohoslowj vyučowal. Kanownjci býwali tehďáz geště wúbec žiweni z obecných důchodů biskupských (*e communi mensa episcoporum*); poněwadž však sobě na skrownost podělenj častokráte stěžowali, Jaromjr chtě-ge odstraniti tuto nespokogenost, zanechal sobě gen čtwtřtinu swých přjgmů, ostatnj tři djly tak mezi ně rozdělil, že každý z nich 30. korců žita, a tolikéž pšenice, na maso pak každodenně čtyry halěře (*denarios*), což dle našich peněz as dwadcet kr. činilo, \*) obdržel. Mimo to ge potřebným oděwem zaopatřil, a konečně na kněžstwo sám poswěcował.

Bylby byl biskup Jaromjr pro zwelebenj cirkwe české a biskupstwj Pražského mnoho pro-

---

\*) Nebyl to při tehdešj láci wšj potrawy skrowný penjz; neboť u p. bochnjk, genž k nasycenj šesti lidj stačil, gedajm halěřem se kupowal.

spjwal, kdyby se s bratrem swým byl pokogně snášel, a swau neukogitedlnau zlost krotiti se snažil. Neboť Wratislaw poznaw nelaskawé srdce bratrowo, wše gemu na wzdor činil, gsa od něho neustále k hněwu popauzen. Konečně i žalobnjkem se stal na bratra swého Jaromjra u papeže: když totiž ne po zwelebenj cjrkwě, nýbrž gen po rozšjřenj swé biskupské osady baže, biskupa Olomuckého Jana, dosazeného tam z kláštera Břewnowského, mocně donucowal, aby biskupstwj složil; ano nawštíwiw geg, i tělesného násilj sobě dowoliti se neostýchal. Biskup Olomucký nemeškal onu neslýchanau urážku Wratislawowi oznámiti, kterýž posly wyprawiw k papeži Alexandru II. trestu hodné přečiněnj bratra swého s žalobau Jana biskupa zaslal. Papež na to rozkázal i hned skrze wyslance swého w Praze Jaromjrowo prowiněnj wyšetřiti. Jaromjr však nechtě se dostawiti před soud, hradil se tjm, že rozsauzenj této pře podlé práwa arcibiskupu Mohuckému, swému Metropolitu, přináležj. Načež mu i hned zpráwa biskupská zastawena, přjgmy zadržány, a gemu do Řjma se dostawiti rozkázáno. Když pak i tomuto rozkazu nechtěl se podrobiti, nástupnjk w papežstwj, Řehoř VII, opět dwa legáty do Prahy o tuto důležitost zaslal. Jaromjr ale předně postawiti se zpěčowal, spoléhage na swého Metropolitu, genž swé práwo vlastnjm listem do Řjma zaslaným hágil, Jaromjra zastáwal, a Jana Olomuckého wše-

ligak očerniti se wynasnažil. Dozwěděw se však, gak neljbě list metropolitůw od papeže přigat byl, a obáwage se horšjch následků, bez dalsjho pobjdnutj konečně do Řjma se odebral, a tu se podrobil saudu papežskému. Na weliké štěstj našel mocnau u papeže orodownici a zástupnici, Mathildu, wéwodkyni Burgundskau, která negen prominutj těžké winy a zpuřné neposlušnosti mu wyprosila, ale i k tomu papeže pohnula, že na Wratislawa list zaslal, w němž Jaromjra w předešlau důstognost gehu opět dosazuje a lásce gehu geg poraučj, s tjm doloženjm, by Jaromjr s biskupem Olomuckým se smjřil, a geg w pokogném požjwánj práwa a statků ponechal. Bylať však obapolná kyselost mezi Jaromjrem a Wratislawem tak hluboce wkořeněna, gakož i Jaromjrowa tauha, zrušenjm biskupstwj Olomuckého swau osadu rozšjřiti, tak neukogitedlná; že po krátkém čase mezi nima nowé půtky wznikly, práwě když mezi cjsařem Gindřichem IV. a papežem Řehořem VII. z přjčiny práwa na biskupstwj dosazowánj (jus investituræ) rozepře nemalá powstala. Papež totiž z přjčiny rozmáhajcjo se swatokupectwj, kdežto mnozj k wynosněgšjm biskupstwjm a opatstwjm penězi sobě pomáhali, \*) ano i metropolité, magjce prá-

---

\*) Kalvin gisté ne z lásky k papeži Řehoři o Cjsaři Gindřichowi pjše taktó: Henricus IV. homo levis et temerarius, nul-

wo bez wědomj papežowa na biskupstwj swěti-  
ti, druhdy porušiti se dali, — usilował investi-  
tury cjsařům odegmauti, a práwa metropolitům  
zameziti. Cjsař Gindřich, rowně gako papež ne-  
ustupný, ponuknul některé biskupy, (kteřj na  
většjm djle swatokupectwjm této hodnosti dosáhli)  
mezi nimiž neyhlavnějšj byli: arcibiskup Mohu-  
cký, Swinibrodský a Bamberský, kteřjto řádně  
zwolenému papeži poslušnost wypowieděwše na  
sněmu Wormském od 24. shromážděných bisku-  
pů drženém giněho papeže, a sice Kljmenta III.  
sobě zwolili. Rehoř pak negenom na saměho  
cjsaře a všechny ty biskupy klatbu vydal, ale  
též některé z řjšských knjžat k tomu přemluwil,  
aby mjsto Gindřicha, Rudolfa, wěvodu Šwábské-  
ho, za krále Řjmského wywolili. I přišlo gest  
ke krutému bogi, w němž náš Wratislaw cjsaři  
mocně napomáhal, a gemu wjtězstwj slawněho  
nad Rudolfem dobyl. Z wděčnosti Gindřich  
Wratislawa králowskau korunau ozdobil, a bi-  
skupa Jaromjra swým kanclěrem učinil. Jaro-  
mjr nedbage wjce na pohružky papežowy, Jana  
biskupa týrati nepřestal. Dozwěděw se pak o  
smrti geho, použil přjzně cjsařowy, a po čem stá-  
le taužil, na prosbu swau dosáhl, že cjsař při-  
woliw ke spogenj Olomuckého biskupstwj s Praž-

---

lius consilii, magnæ audaciæ, vitæ dissolutæ, episcopatus to-  
tius Germaniæ habebat in aula sua partim venales, partim  
prædæ expositos. Schmalz. Ecc. hist. tom. IV.



ským, a wygednaw na to potvrzenj ač neřádného papeže Kljmenta, zwláštňj meze Pražského biskupstwj ustanowil. Dle téhož k západnj straně Borowany (Fichtelberg), meze mezi Čechy a Franky, celé Chebsko a Žatecko až k Lužici obsahowalo. K seweru mezowalo po Hořelice, a Slezskem až k břehu Odry se wzťahowalo. K východu celé Krakowsko i s městem Krakowem, odtud rovně skrz Uhry až k Tatrám; následowně celá Morawa a djl Rakaus k Pražské biskupské osadě přináležely.

Wratislaw, prw než rozbrog tento mezi papežem a Gindřichem cjsařem vypukl, onomu si ce se wšj poslušnostj poddán byl, naň wšeliké žádosti zanášege, mezi kterými zachowánj gazyka českého při službách božjch w klášteře Sázawském a při některých giných řeholech, též i milostné nadánj kollegiálnjho chrámu na Wyšehradě zwláštňjho připomenutj zaslughj. Wšak ale důstognost králowská, po kteréž byl taužil, gakož i příklad tolika biskupů, genž se od Řehoře k wůli cjsaři a pro obhágenj swých biskupských sjdel odtrhli, byla přjčinau, že Wratislaw zcela cjsaři do náručj se uwrhl, neodpjrage mu, i ponechal též Jaromjra negen w té sladké dáwno žádané powýšenosti u rozšjřenj biskupstwj, nýbrž zawrhl i ony biskupy, kteřj wěrně při papeži státi sobě předewzali. Mezi těmito byl biskup Mjšenský, sw. Beno, gehož Wratislaw stolic biskupské zbawil, a Felixu, swého miláčka,



bývalého někdy u dworu kaplana, na jeho místo dosadil.

Po smrti pak Řehoře, když opět neyzname-nitějšj biskupové, opustiwše mimořádného pape-že Kljmenta, uznali řádně zwoleného řjmského biskupa Viktora, a po roce, jeho řádného ná-stupce Urbana II.: Wratislaw také se od Klj-menta odvrátil, i také Benona lépe poznaw a ne-prawé jeho shozenj uvažiw, geg opět, ač proti wůli arcibiskupa Děwjnského Hartwika, na bi-skupstwj dosadil.

Tentýž sw. Beno u dwora Wratislawowa chowán, tak mocně dorážel gak na krále tak na biskupa Jaromjra, že srdce těchto dwau bratřj dlouho sobě odporná šťastně spogil; a i Jaromj-rowu neustupnost skrotil tak, že přiwolil k to-mu, aby biskupstwj Olomucké opět bylo oddě-leno, na kteréž Vezilo za biskupa dosedl.

Tito třj biskupové: Pražský, Olomucký a Mjšenský, byli přítomni, když na žádost krále Wratislawu kollegiálnj chrám Páně sw. Apošto-lu Petra a Pawla, na způsob Řjmského 1070. za-ložen a r. 1088. skrze kardinála Jana, biskupa Tuskulanského od papeže k tomu zvláště wysla-ného slawně posvěcen byl.

Čehož Wratislaw od papeže Alexandra II. a Řehoře VII. dosjci nemohl, toť papež Urban dru-hý zvláštnj bullau vyplnil, uděliw této kapito-le wšeliká čestná nadánj; mezi ginými powolil

kanownjkům, aby při slavných službách božích infule nosili, wzaw weškerau kapitolu pod stálau ochranu moci papežské.

Bylať kapitola téhož královského kollegiálníhoho kostela hned při založenj swém od Wratislawy stkwostně nadána, a napotomnj wéwodo-wé wýnos přjgmů tak rozmnožili, že důchod biskupů Pražských daleko předčil. Proboštové té kapitoly w knížecj důstůgnost pozdwiženj spolu kancléři králowstwj českého býwali, z nichž woleni byli napotomnj arcibiskupové w Mohuči, Salcburku, Děwjně, Trewině a w Praze, pět z nich patriarchů a dwa kardinálowé byli.

Král Wratislaw mimo Wyšehrad založil také klášter Benediktinský w kragi Chrudimském, na panstwj Pardubickém, a mnoho kostelů po kragjch wystawěti kázal, mezi nimi gmenowitě powědomj w Nowéwsu na panstwj Koljuském, gegž r. 1070. biskup Jaromjr posvětil.

Náš Kosmas, kronikář Český, za času biskupa Jaromjra kanownjk a napotomnj děkan na hradě Pražském, byl zvláštnj ctitel swého biskupa, gegž w swé historii nad mjru wychwaluge. Klade pak gehu úmrtj na den 26. čerwna roku 1090. když totiž byl na cestě ku králi Uherskému Ladislawowi w Ostřihomě, šestý den gehu nemoce. Tělo gehu odtud do Prahy dovezeño a w chrámě sw. Wjta pohřbeno bylo. Kosmas mu tento hrobowý nápis klade :

Sol Julii senas qua tangit luce Calendas,  
 Gemma sacerdotum, cunctorum lux Bohemorum,  
 Dogmate præclarus, pius antistes Gebehardus,  
 Vivat ut in Christo, mundo migravit ab isto. \*)

---

## 6. Sedmero swátostj cirkwe sw. katolické, wyswětlených w sedmeru postnjch kázanj.

Od Wáclawa Wiléma Wáclawjčka.

---

### O swátosti poslednjho pomazánj.

Stáhe-li kdo z wás, zawolejž kněžj Cirkwe, a nechť se modlj  
 nad njm, mažjce geg olegen we gměnu Páně. Jak. V, 14.

Ježjši, božský Spasiteli swěta! genž gsi za  
 hřjchy naše na smrt se wydal i umřel, ty budiž  
 předmětem našeho swatého rozgjmánj! — Ne-  
 winný beránku Božj! genž gsi za nás krvácel na  
 potupném dřewě, k tobě a na tebe hledj dnes  
 obzwláštně taužebné oko naše. Anebo cožby  
 mohlo w den památný twého utrpenj a aumrtj  
 mocněgi nás pohnauti, a živěgi zaměstknati du-  
 ši naši, gako obraz bolestj, které gsi wytrpěl  
 za nás? — Ježjši Synu Božj, milostný Smjrce  
 nebes s padlým člowěčenstwem! budiž při nás  
 s milostj swau; — budiž s námi wždycky, zwlá-  
 ště pak w hodince smrti!!

---

\*) Gelas, Dobner annal. Hajec. tom. V. et Pešina Phosphor. sept.

Gsmeř sice posud geřtě žiwi; geřtě nám swj-  
 tj za dne slunce, a w noci hwězdnaté nebe. Ge-  
 řtě objhá krew zdrawá w žilách našich, a přiro-  
 zenost obweseluge nás hognými dary swými.  
 Ale ach! tak to nezůstane wždycky. My se  
 sestaráme, a dřjwe nadánj dostawj se smrt. Mno-  
 zj umjragj, sotwa že se narodili, hned w kwětu  
 swého wěku; ginj při auplné swé sile mužské;  
 tito dnes, onino zegtra. — O smrti! ty gsi trp-  
 ká. Ty nás rozlučuješ se swětem a statky geho,  
 kterýmž gsme uwykli; ty nás wytrhugješ z náru-  
 čj těch, které miluge duše naše. A co to gest,  
 od drahých, milých srdcj, od přibuzných apřá-  
 tel se rozlaučiti, pokusilť gsi i ty, Synu Boží  
 gakožto Syn člowěka! — W oné hrůzoplné  
 noci na hoře Kalwarii, kde trpitel božský, Je-  
 žjš wisel na křížj, a giž giž umjrage ducha swé-  
 ho wypauštěl, obrátiltě geřtě gednau kalný zrak  
 swúg od Otce nebeského, k němuž se byl modlil,  
 na zemi dolů: — a nastogte! kohož tu spatřuge  
 a widj? — Bolestnau matku swau, anať upje  
 stogj pod geho křížem, a matčinu sestru, Marii  
 choť Kleofášowu, a Marii Magdalenu!! — O ga-  
 cj to bolestnj citowé pro otce w hodině smrti,  
 aň se swými nedospělými djetkami na wždycky  
 se má rozlaučiti? pro srdce materské w posled-  
 njm okamženj, když se od wraucně milowaných  
 djetek wěrných má odtrhnauti? — Ach, ano! ty  
 gsi trpká, ó smrti! ty nám bereš všecko, co nám  
 tady mílo a draho, uwáděgj nás do neznámého



swěta, — do wěčnosti — před Boha, saudce swatého a sprawedliwého. Odtud bázeň smrti, a bolest při rozžehnánj se s tjmto swětem! Než rovněž ten, kterýž trpkosti a auzkosti smrti sám okusil, Ježjś Kristus nezanechal nás w této teskné laučiwé hodince bez potěšenj a naděje. On nás naučil Boha znáti gakožto Otce, který také w smrti našjm otcem zůstává. Oni oswjtil tmawau noc hrobowau, a wywedl žiwot na swětlo i neporušenost skrze swé Ewangelium, tak že se smrti prawým křesťanům netřeba strachowati. 2 Tim. I, 10. — Na tom wšak ale neměla gešťe dosti nestjhlá dobrotiwost geho. Milowaw nás, milowal nás až do skonánj. Jan XIII, 1. W nemocech a na konec žiwota našeho, tu kde zvláště milostné pomoci potřebujeme; tu chce nám také gešťe zvláštnjmi milostným prostředkem ku pomoci přispěti. Protož ustanowil swátost pomazánj, tak nazwaného poslednjho pomazánj.

Neymilegšj! učme se pod křížem umjragjcjho Spasitele *tuto weledrahau, nemocným křesťanům poskytnutau swátost* auplněgi znáti, wyšetřjce:

1. Zdaliž gi Ježjś ustanowil?
2. Co swátost tato aučinkuge? a
3. Kterak má přigata býti?

Gá tu stogjm gako žiwý mezi umjragjcjmi; — gako kněz u postele nemocných, těžce stonagjcjch, k smrti pracugjcjch! Ježjši, z ran twých



swatých preyšlj se weliká moc swátostnj; — řič gazyk mûg!

## I.

Oleg oliwowý, gegž wýchodnj národowé, zwlaště w Palestině z oliwy tlačj, má moc léčitelnau. To widjme u př. u Izaiáše proroka, kterýžto lid židowský, z newědomosti a modlárstwj geg kárage, a staw gehu bjdný odtud gdaucj gemu připomjnage, k nemocnému přirownáwá, který žádným wjce lékem ani olegem nemůže uzdrawen býti. I, 6. Taktěž o tom čteme u sw. Lukáše, kde milosrdný Samaritán wjna a olege nalil do ran mezi lotry padlého a w krvi tonau-cjho pocestného na cestě do Jericha. X, 34. I také apoštolé užjwali olege, nemocné uzdrawu-gjce. „Wyšedše,“ pjše sw. ewangelista Marek, — „kázali, a nečisté duchy mnohé wymjtali, a mazali olegem mnohé nemocné a uzdrawowali,“ t. g. mnohé nemocné uzdrawowali, olegem ge mažjce; IV, 12. 13. ačkoli sic tuto mazánj toho olegem nebylo užjwáno gako něgakého léku; ale-brž gako zewnitřnjho znamenj pomoci Božj, ge-hož gméno při tom wzjwáno bylo, rovněž tak gako při wzkládánj rukau na nemocné. Mar. VI, 5. A wšak widjme z toho, že se olegi w rozlič-ných nemocích moc hogitelná připisowala.

A eyhle! tento hogitelný prostředek těla učinil božský Spasitel léčjcjm prostředkem pro

duši, wyzdwiuhnúw mazánj nemocných za swátost. Tomu nás učj pjsmo swaté; učj též austnj podánj apoštolské; rozhodnutj sw. Cjrkwe kato-lické a srownalost gegj s Cjrkwj řeckau. — A wždyt bylo hned dokonce potřebj, aby Syn Bo-žj, kdežto živé audy nebeského swého králow-stwj na zemi skrze křest, biřmowánj a swátost oltářnj poswětil, zpečetil a posilnil, a ge tudy pro žiwot tento wezdegšj náležitě nadal a ozbrogil; — gim také w onom okamženj, kde to neystrašněg-šj, před čjmž se chwěge přirozenost lidská, — když smrt přicházj, nowým zázrakem swé mi-losti k pomoci byl přispěl. O živé postaral se dobrotiwý Spasitel dostatečně, a toliko na ne-mocné a umjragcj bylby snad zapomněl, gešto geho nebeské útěchy a nadpřirozené pomoci ney-wjce potřebugj? — Lze-li se domeysleti, že Ježjš, genž za swého wezdegšjho žiwobytyj zwlá-ště k nemocným a nedužiwým milostným se pro-kazowal, práwě swých umjragjcjch zanedbal? — O, nikoli! wždyt ustanowil swátost pomazánj, tak nazwaného poslednjho pomazánj, tak gakž nám o tom sw. geho apoštol Jakub w obecném swém listu určitau zpráwu dáwá. Uděliw totiž w tém-že listu wěřjcjm rozličných pěkných nawedenj ku křesťanským ctnostem a skutečnému w nich se o-sťjrhánj, obracj se nynj k nemocným, a dj gim srdečnoprostými slowy swaté přesvědčenosti o wyššjm sobě známém nařizenj:

„Stůně-li kdo z wás, zawoleyž kněžj Cjrkwe, a nechť se modlj nađ njm, mažjce geg olegem we gměnu Páně,“ t. g. na rozkaz Páně; nebo z aučinku, který sw. Jakub hned na to tomuto s modlitbau spogenému mazánj olegem přičjtá, patrnó gest, že ono gediné od Ježjše Krista pocházj, anť toliko on moc měl nad nemocj a smrtj, a moc měl hřjchy odpauštěti. Dokládá totižto apoštol: „A modlitba wjry,“ t. g. důwěrná křesťanská modlitba, kterau kněz koná, nemocného mazage, — „uzdrawj nemocného, a polehčj gemu Pán, a gestliže gest w hřjšjch, budage mu odpuštění.“ V, 14. 15. — I nemůžeme tedy ani okamženjm pochybowati, že sám Ježš Kristus swátost poslednjho pomazánj ustanowil; — kdy sice a kde? o tom nečteme. Nepochybě se to stalo za onoho čtyřidcetidennjho po geho z mrtwých wstánj s apoštoly obcowánj, kdežto mnoho s nimi rozmlauwal o králowstwj Božjm, neboli cjrkwi swé. Skut. ap. I, 3.

Z té pak také přjčiny bylo mazánj nemocných hned za neyprwněgšjch časů cjrkwe w obyčegi, a za swátost pokládáno. Giž Origenes mluwě o swátosti pokánj, připomjná spolu poslednjho pomazánj, gelikož s onauno swátostj welikau podobnost má, a gako gegj doplněnj a následek gest. Hom. II. in Lev. Sw. Jan Zlatoustý dj weyslowně: „Kněžj odpauštěgj hřjchy, když křest udělugj, když rozhřešugj a poslednjm pomazánjm přisluhugj.“ L. III. de Sacerd. c. 6.

Nápodobně učj, mluwj a pjsj o této swátosti sw. Cyrill Alexandrinský (L. VI. de orat.); Viktor Antiochenský okolo léta Páně 401. (in c. VI. Marci); papež Innocenc (l. epis. ad Demetr.); sw. Augustin; Caesarius (Serm. CCXV. a CCLXXIX. edit. 5. Aug.) a ginj. Tuto swátost dokazuje stálá a neměniwá srownalost Cjrkwe latinské s řeckau, a knihy neystaršj, w nichž se řád při posluhowánj swátostmi užjwaný wypisuje; \*) a sněmowé mnozj, \*\*) z kterýchžto dosti buď, uwedem-li onen poslednj Tridentský, Cjrkew všeobecnau předstawujcj, genžto učenj o této swátosti následowně wygádlil: „Kdyby kdo prawil, že poslednj pomazánj nenj prawá a vlastnj od Krista ustanowená a od apoštola Jakuba zwěstowaná swátost, nýbrž toliko od otců přigatý obyčeg, aneb lidské wynalezenj, ten z cjrkwe wyržen budiž.“ Sess. XIV. can. I. Ale medle, což působj a aučinkuje tato swátost nemocných?

## II.

„Modlitba wjry uzdrawj nemocného, a polehčj gemu Pán, a gestliže w hřjšjch, budau gemu odpuštění.“ W těchto slowjch sw. apoštola

---

\*) Apud Renaudotium T. V, L. V. c. 1.

\*\*) Conc. Cabilonense can. 48. Aquisgran. II. can. 5. Re-gioticin. c. 8. Nanneten. c. 4. Constant. &c.

čteme trognásobný aučinek swátosti poslednjho pomazánj.

„Modlitba wjry,“ totiž důvěrná křesťanská modlitba, kterau kněz za nemocného koná, ole-  
gem sw. geg maže, — „uzdrawj nemocného.“  
Spogenj řeči, kterau apoštol slowy: „Stúně-li kdo  
z wás etc.“ začal, žádalo toho, by aučinek ten-  
to, ačkoli mezi druhými neymenšj, napřed při-  
pomenul; a snad to i proto také učinil, že za  
prwnjch časů cjrkw swátost tato k posilněnj u  
wjře nowoobrácených a k doljčenj ostatnjch ge-  
gich duchownjch aučinků častěgi nežli nynj, kdež-  
to křesťanstwj giž dostatečně utvrzeno gest, na  
tento způsob widitedlný moc swau provozowa-  
la; — djm *častěgi*; nebo poněwadž prwotnj wě-  
řjcej tohoto od apoštola zwěstowaného a od Ježj-  
še Krista ustanoweného spasitelného prostředku  
zagisté nezaneďbawali, tedy by z nich nebyl směl  
žádný umřjti, což patrně křiwo gest. Zasljbe-  
nj tohoto aučinku gest tedy toliko s wýminkau  
dáno, gestli totiž duši k spasenj prospjwá, gakž  
i pěkně sw. sněm Tridentský dokládá. Sess. XIV.  
can. 2. Že wšak za nynějšjch časů swátostné  
nemocných pomazánj gegich uzdrawenj wjce ne-  
působj, gesti nedůwodná námjtká. Wždyť k to-  
mu ani nenj něgakého zázraku potřebj; Bůh mů-  
že řáduých léků požehnati, může lékaře oswjtit,  
a nesčjslnými ginými zcela přirozenými cestami  
nemoc odstraniti. Protož se vždy také cjrkw  
od časů neystaršjch až podnes, tauto swátostj



přisluhujc, spolu za uzdrawenj nemocného modlj. \*) Proč ale konečně toto uzdrawenj zřídka nasleduge, toho se dwogj dobře pochopitelná příčina udati může. Djlem, poněwadž celý aučinek swatých swátostj daleko wjce k naděgi statků budaucjch, nežli k zachowánj a dosaženj přjtomných směřuge, a tito poslednj nic dále se newztahuj, leč pokud hlawnjm aučem o něchno prwnjch gsau; \*\*) djlem, poněwadž sama wlažnost nyněgšjch křesťanů tento aučinek welmi často rušj, gešto swátostj pomazánj téměř na poslednj okamženj odkládagj, a wesměs wětšj důwěrnost w umělost lékařowu, než w tento prostředek sw. skládagj. „Člowěk ale takowý,“ píše schwálený náš apoštol sw. Jakub, — „nedomnjwey se, by co wzal ode Pána.“ I, 7.

„A polehčj gemu Pán,“ čtemeť dále o blažených aučincjch sw. pomazánj nemocných. Tělo nemocného swjragj těžké, často i náramné a hrozně bolesti; gehu pak duše gest w trudném nepokogi, obáwagjc se nastáwagjcjho saudu Božjho, a celé gehu přirozenj třese a chwěge se před rozdělenj duše od těla. Ach! nikdo nemá wjce polehčenj potřebj, gako nemocný; nikdo ale také nemůže mu lépe polehčiti, gako Bůh sám. Bůh může důwěrnost a naděgi we své ne-

---

\*) Sacramentarium S. Gregorii M. Conc. Cabill. II, can. 48. &c.

\*\*) S. Aug. Enchirid. c. 66. Cfr. sw. Tomáše Aquin. IV. distinc. XXIII, 2. I. Art. II.

skonalé milosrdenstwj w něm wzbuditi; a tužon pak také w něm wzbuzuge prostředkem poslednjho pomazánj. Trid. Sess. XIV, can. 2. A důvěrnost, že Bůh vše neylépe činj, a i w smrti nám otcem býti nepřestává, a naděge věčného lepšjho žiwota, kde se s swými milými pozůstalými zase shledáme, a u gehož přirownánj všeco trápenj tohoto žiwota nic nenj, (Řjm. VIII, 18.) posilūge i chaulostiwého, který omráčen slabau ranau pod břemenem klesá, — činj nemocného trpěliwého, dodáwagjc mu odwahy a zmužilosti we všelikém pokušenj, w bolestech a pūtce smrti; — činj, že se od Ježjše trpěti učj, ano i w swatém wytrženj wolá křjž geho obgjmage: I mohau-li se zpěčowati audowé trpěti pod hlawau korunowanau? Gaká to čest, gaké potěšenj nésti na těle swém předrahé známky Božského trpitele? Ach, Pane! zraň wždy tělo mé, genom přiğď a zhog duši mau; — a ay! Pán přicházj, by gi zhogil, setřel s nj všecken prach swětský, a gi čistau a stkwělau dostawil k branám onoho králowstwj nebeského. — Nebo apoštol dokládá:

„A gestliže gest w hřjšjch, budauť gemu odpuštění.“ Toť třetj aučinek poslednjho pomazánj, o němž Cjrkew sw. učj, že gest doplněk swátosti pokánj a wesměs celého křesťanského žiwota, gešto ustawičným pokánjm býti má.“ Řádným sice způsobem nemohau nemocnému hřjchowé leč prostředkem swatého pokánj od-

puštění býti: nechť on však ale z newědomosti, z přirozené zapomenutelnosti zatažil některých poklésků swých, a tudy předešlé geho zpowědi byly méně auplné; nechť ljtost geho nebyla tak horaucj, gakž sám sobě žádal, a předsewzetj geho k polepšenj nebylo tak dokonalé, gakž býti mělo; nechť po smjřeném giž hřjchu časný geště trest trpěti mu zbýwá; nechť zlá žádostiwost w duši geho dlocela newymřela, a mrawnj mdloba w něm zůstala: — tuto se mu podává prostředek, kterým všeccky nedostatky doplniti, všeccky nerownosti zpřjmiti a se zauplna upokogiti může. Nebo w témž okamženj, kde kněz nad njm se modlil, olegem milosti geg pomazaw, gesti ode všech pozůstatků hřjchů a gich truchlých následků oswobozen, a giž schopen do přjbytků wěčného pokoge mezi duchy čisté přigat býti. — Nuže, čehožby se geště mohl báti, wěda gistotně, že dluh geho na poslednj haljř gest zaplacen? Mat. V, 26. Toliko zarytému hřjšnjku gest smrt hrozná; kagjcjho křesťana naplnj přjchod gegj radostj a sladkau naděgj. Křesťane! ty nepřistaupjš wjce před rozhněwaného saudce, nýbrž před smjřeného Otce, který děti swé zná, a milost gim propůgčj mjsto sprawedlnosti. Ty složjš pomazané twé audy whrobě, nikoli aby tam nawždycky wzali porušenj, nýbrž swěřjš toliko semeno zemi, by gednau zase obžiwlo, výborněgi wykwetlo, a tělo twé spolu i s dušj wzalo mzdu za skutky swé. I rozlaučenj

twé s milými pozůstalými gest gen okamžité ; neb udeřj hodina, kde se zase shledáte, a k věčným radostem wespolek spogeni budete.

Eyhle, křesťané ! gak dobr a milosti w gest Pán, a gaké to podiwné věci na nás wywodj a koná. A však chce, chce bychom s milostj geho spolupůsobili ; a pročez slyšme, čeho nám činiti náležj, bychom milostných aučinků swátosti poslednjho pomazánj skutečně se saučastnili.

### III.

„Zřid' dům swůg, nebo umřeš a nebudeš žiw!“ — prawil na rozkaz Neywyššjho knemocnému králi Ezechiášowi syn Amosůw, prorok Izaiaš. „Zřid' dům swůg, nebo umřeš a nebudeš žiw!“ Taktobych i gá ku každému křesťanu zwolal, wida žiwot geho w nebezpečenstwj. „Zřid' dům swůg!“ uwed' w pořádek věci swé wezdegšj, swé gměnj, swůg statek ; nezapomeň ale přitom, bys přede všjm a obzwláště péci měl o duši swau nesmrtelnau. Anebo cožby ti platno bylo, kdybys i půlj swěta włádna, njm po děliti mohl potomky swé, wzal-libys přitom zkázu na duši? Mat. XVI, 26. I nenj-li duše neskončeně wjce než tělo? Nemusj-li tobě na věčné stkwaucjch a neuwadlých radostech nebeských wjce záleženo býti, nežli na padaucjch statecjch wezdegšjch? Ach! gá trnu nad pošetilostj tolikerých lidj, kteřížto smrt opodál spatřugjce, slušna sice pečliwostj záležitosti swé wezdegšj a



wěci domácj spořádáwagj; a wšak obstaránjm wěčného swého blaha, djlem swého spasenj, přigetjm swátostj umjragjcjch až do poslednjho dechnutj odkládagj. — O lidé, lidé! což pak může wám w onom rozhodnaucjm okamženj mezi žiwotem a smrtj důležitějšjho býti nad útěchy náboženstwj? Gak ale, bude-li wás moci wjra swatá náležitě potěšiti, gestliže bolestmi skljčenj sotwa geště při sobě gste, snad giž dokonce smyslu zbaweni tady ležjte, nepoznáwagjce wjce přicházegjcjho Božského těšitele, Ježíše? Ach! bojí se, — a gá to djm s teskným srdcem, — bojí se, že w takowé přjpadnosti ohled blahoděgné swátosti dosažen nebýwá; a gá prosjm gednohokaždého co neysnažněgi, by poslednj hodinu milosti a spasenj nezanedbal tak swéwolným způsobem. Wždyť gest to neywětšj maudrost žiwota, giž za dnů zdrawých častěgi na smrt pamatowati, a pročez to pošetilost neynešťastnějšj, odwraceti tu geště od nj oči, kde giž hrozjcjm nám kyne pohledem, a násilně tluče na dweře naše.

Prawda sice, že nás smrt wždycky zalekne, nechť kdykoli přigde a w gakékoli podobě se zgewj a ukáže. Nebo hřjšné tělo zpauzj se proti swému rozlaučenj. Ale ay! křesťanstwj dáwá nám zbraň, kterau wšecku newčasnu bázeň zapudití můžeme. Anebo newjme-li, seč srdečná modlitba gest, genž w okamženj nebezpečenstwj wzchůru k Pánu žiwota a smrti vstupuge? „Gest-li kdo z wás w zármutku, modliž se,“ radj swatý



Jakub . . . „Důvěrná modlitba uzdravj nemocného a polehčj genu Pán.“ V, 13. 15. Křesťané! pohlédni na swého božského Spasitele, kterak on w nočnjm stjnu na hoře Oliwetské klečj, — kterak w auzkosti smrti ruce swé k nebi zdvýchá wolage: „Otče! chceš-li, přenes kalich tento ode mne: ale však ne má vůle, ale twá se staň.“ Luk. XXII, 43 — a kterak potom anděl s nebe sstaupil, a posílil geg w poslednj pútce! Tento-li pohnutelný příklad na mysl skormauce nau sobě uweďeš: i nebudeš-li stegna u wraucnostj pogat wzdage se giž docela do vůle všemo haucjho Boha? — Oprawdu! krom Pána není žádného spasenj, bez něho žádného uzdrawenj. Obrať se k němu na loži swém nemocném, a on bude „pomocnj k twúg w zármutcjch, kteříž postihli tě přiřli.“ Žal. XLV, 2. O něm napsal sw. Jan Zlatoustý: „že lékaři toliko penězi, on pak gediné modlitbau upokogen býwá.“ (Super illo Math. Ostende te sacerd.)

Když gsi pak w pobožné modlitbě utekl se k Bohu, a wjru, naděgi a lásku wzbudil w sobě, hlediž, abys srdce swé očistil od hřjchů. Aneb čehož by gsi se mohl od Boha nadjti, prohlašuge-li tě vlastnj swědomj twé za nehodného milosti geho? Gakého medle aučinku mohl bys očekáwati od swátosti, kterážto, přiřal-li gsi w hřjšjch a neprawostech, winu twau neshlazuje, nýbrž rozmnožuge? Prawjť sice apoštol, an o swátostném mazánj nemocného mluwj: „Gestliže gest

w hřjšjch, budauť gemu odpuštěni;“ a však gsme slyšeli, o gakých zde hřjšjch řeč gest. Čiliby snad wšeliké neprawosti, wšecky nešlechtnosti zawilého srdce gediným sw. pomazánjm — w poslednjm okamženj — bez ljtosti a předsewzetj k polepšenj mohly smazány býti? Nikoli! K odpuštěnj hřjchů a stálému ostřjhanj křesťanských ctnostj dány gsau nám dvě giné weliké a důstogné swátosti: swátost pokánj a swátost oltárnj; — zde se gedná toliko o pozůstatcjch hřjchů a takowých křehkostech, které nás milosti Božj docela nezbawugj; sice také o hřjšjch a prowiněnjch, ale takowých, z kterých se křesťan z newinitelné nepaměťliwosti newyzpowjdal, aneb kteráž on, zachwácen od smrti, z patrné nemožnosti wyznati a gich želeti nemohl. Cjrkew katolická předpisuge, by nemocný, pokudž neyweyš možno, dřjwe s Bohem se smjřil w swátosti pokánj; smjřil se se swým srdcem i se swětem, odprose komu ubljžil, a nahradě co ukřiwdil; wesměs by litowal spáchaných swých prowiněnj a wzbudil w sobě prawého předsewzetj k polepšenj, popřege-li mu Bůh délsjho žiwobyťj. Předpisuget, by nemeškal spogiti se také s Ježjšem, swým Spasitelem, požjwánjm neyswětěgšj swátosti oltárnj, a takto připrawený přigal swátost poslednjho pomazánj, saučastniw se milostných gegjch aučinků: „Polehčj gemu Pán, a gestliže gest w hřjšjch, budau gemu odpuštěni.“

O blaze, přebaze takto umjragjcjmu křesťanu! Gako djtě, které pobýlo dlauho w cizině a we welikých nebezpečenstwjch, chwátá chtiwě do rukau swého otce; tak pospjchá duše křesťana pomazaného -- od těla do rukau nebeského Otce, a věčný pokog a radost zastkwj se geště na zesnulé twáři geho. — Křesťanská duše! odebeř se z tohoto swěta we gménu Otce, kterýž tebe stwořil, we gménu Syna, kterýž tebe vykupil, a we gménu Ducha swatého, kterýž tebe za swúg chrám posvětil. Pane Ježíši! wruce twé poraučjme duši umjragjcjho bratra, umjragjcj sestry.

Ach křesťané! pamatugme častěgi na smrt, bychom se naučili prawé žiwota maudrosti, a nezhřešili lehkowážně. Budme wespolek w pokogi a lásce žiwi, nepřechowáwagjce w srdci žádně závisti, žádného záštj, žádného nepřátelstwj. Budme wždy hotowi s bratrem se smjřit, dokawadž geště na cestě gest. Připrawugme se stálým cwičenjm se w dobrých skutejch křesťanských ksmrti, bychom koruny žiwota dosáhli. Ach! kdy pak bude i naše poslednj hodina bjti? — kdy pak bude popřáno nám do oněchno od Krista připrawených přjhytků věčné radosti wegiti? — kdy, ach kdy? — s každým okamženjm se giž přibližuge hodina ta, a přigle, než se nadáme. Deyž Bůh, ať nás připrawené nalezne, očištěné a posilněné swátostmi umjragjcjch!!

A m e n.

## 7. Modlitba Páně.

Od Jana Gindř. Marka, kaplana w Králowicjch.

---

**O**tče náš !

Důvěrně k Tobě woláme ;  
Neb my lásku dobře známe,  
Nás kteraužto obgjmáš,  
Otče náš !

Bože náš !

W neygasněgšj welebnosti  
Ty přebýwáš na wýsosti,  
Swět okem swým přehljdáš,  
Bože náš !

Pane náš !

Deyž, by Twé welebné gmeno  
Nás ode všech bylo ctěno,  
Gež za djtky swé uznáš,  
Pane náš !

Králi náš !

Rozmnož řjši swých milostj,  
Rozněť w nás oheň těch ctnostj,  
Za které nám nebe dáš,  
Králi náš !

Twůrce náš!

Twau ať wůli tak plnjme,  
Gak o andělch to wjme,  
Swau milost když nám Ty dáš,  
Twůrce náš!

Dárce náš!

Swé uděl nám požehnánj!  
Twá dobrota všecko chránj,  
Wše žiwjš a ostřjháš,  
Dárce náš!

Saudce náš!

Odpust nám! — hle my slzjme,  
A bratřjm též odpauštjme,  
Gak Ty nám to ukládáš,  
Saudce náš!

Spáso náš!

Nám slabým nedey klesnauti,  
W hřjšném wjru utonauti;  
Neb naši Ty křehkost znáš,  
Spáso náš!

Štjte náš!

Ach odwrat od lidu swého  
Neywětšj zlé všeho zlého, —  
Hřjch, — gegž w nenáwisti máš,  
Štjte náš!



## 8. Chwála Marie.

Od Jos. W. Kamaryta,

---

**M**aria! buď welebena!

Panno plná swatosti,

Plná Božj milosti,

Nebes trůnem oslawená!

Matko Smjrcu Jesu Krista,

Z tebe pošlo spasenj:

Hodnas blahoslawenj,

Panno krásná, Panno čistá!

O Maria! Sláwo nebe!

W každém chrámě znj twá čest,

Komu w Kristu žiwot gest,

Zpěwy srdce slawj tebe.

Chwálu wzdeyte, zbožné panny,

Ctěte swatau newinnost,

Deyte ctnost a poctiwost

Panně swaté do ochrany.

Chwalte Matky bohabogny,

Chwalte Matku Marii,

K poctě žiwot deyte gj

Na manželské ctnosti hogný;

Zbožné djtek wychowánj,  
 Lásku k Bohu , důvěrnost,  
 Pokoru a poslušnost,  
 Wěrné bližnjch milowánj.

Z gegjch ctnostj, k gegj sláwě  
 Ať se wěnc uwjgj!  
 Chwalme Matku Marii,  
 Boha Syna ctjce práwě.

Chwalte s námi zarmaucené,  
 Dobré duše , neplačte!  
 K Marii se utecte,  
 K bolestné — a oslawené.

Láskau chránj ubohého,  
 Pomocj gest w auzkosti,  
 Potěšenj w žalosti,  
 Oroduge za hřjšného.

Hřjšné duše, přibližte se,  
 Gestli win swých plačete,  
 Hřešiti wjc nechcete,  
 Také wáš zpěw k nj se wznese.

Wšickni chwalme Matku swatau,  
 Milugme a ctěme gi  
 Oslawenau Marii  
 Pjsnj žiwau, w Kristu zňatau.

Chwalme srdcem prázdňým zlosti,  
Putugjce na zemi,  
Až pak gazyk oněmj,  
Sláwu vzdáme w blaženosti.

W blaženosti — Matko swatá !  
Ach gen wypros milosti,  
Bychom žili w swatosti,  
S tebau , Panno w nebe wzatá !

Padneť snadno bez milosti  
Naše ctnost a uewinnost,  
Wšecko dobré, každá ctnost,  
Stogj w Božj přjzniwosti.

Wypros , Lásko ! milost Božj  
Hřjšníku a ctnostnému :  
Ať tam wegdem k Wěčnému,  
Ať i Geho čest se množj !

## 9. C r e d o,

a n e b

## Wyznánj wjry.

Od J. G. Marka.

Přicházjm Bože k Tobě,  
 Co djtě ze tmy wjru;  
 Mne Tys powýšil k sobě,  
 Swatau gsi dal mi wjru.  
 Hle gá Tě Twůrce wzjwám  
 Citem bezegmenným,  
 A důvěrně nazjwám  
 Tě dobrým Otcem mým.

Synem Twým wzešlo swětlo  
 Na obloze milostné,  
 A spasenj wykvětlo  
 Wšem národům radostné;  
 Milost Ducha swatého  
 Na tento přišla swět,  
 A z lůna panenského  
 Rozwil se krásný kwět.

Že lásku blahoděgnau  
 Wždy hlásal lidu swému,  
 Pokrytci záštj tegnau  
 Se spikli proti němu;

On pak by lid wykaupil,  
W oběť se sám vydal,  
Na kříži smrt podstaupil  
Za nás, gež milowal.

I když ležel giž w hrobě,  
Podezřenj geg hljdá,  
Po tři dni w nočnj době  
Gakýsi podwod zwjda;  
Než hle, z paut lidské zloby  
Božj wynikla moc,  
A nad našimi hroby  
Wygasnila se noc! —

Syn na nebesa wstaupil  
Do sláwy Otce swého,  
A těm, kteréž wykaupil,  
Seslal Ducha swatého.  
W našj on cjrkwí chránj  
Bratrskau gednotu,  
A swětlem swým zahánj  
Pobludnau mrákotu.

Hle, toť ta cesta gistá  
Do té překrásné vlasti,  
Kde láska Božj chystá  
Bezegmenné nám slasti;



A gak zde se Swatými  
W blahém gsme spogenj,  
Deyž Otče , bychom s nimi  
Dosáhli spasenj.

Když Syn Twûg přigde w sláwě,  
A k saudu swět potáhne,  
Kdo z hřichû kál se práwě,  
Odpuštěnj dosáhne.  
Hrobové se rozljtnau,  
Kdy zaznj trauby hlas,  
A zesnulj procitnau  
Po dlauhém spánku zas.

## II. OZNAMOWATEL.

### a) Literatura.

1. *Ethica Christiana*. Authore Stephano Teplotz, S. Theologiæ doctore et p. o. professore in reg. Carol Ferdinandea Universitate. Tom. I. fascic. 1. Pragæ. 36

Pod tímto názvem vyšel nedávno prwnj swazeček křesťanské katolické Morálky, kterauž slowútný profesor Mrawoslowj na zdegšjeh vysokých školách, p. *Stěpán Teplotz* po swazečkách wydáwati mjnj. Abychom pp. čtenářům našeho časopisu cenu této učené práce co neymožněgi w krátkosti udali, dosti bud', an w prawdě o nj řjci můžeme, že obsah téhož výborného spisu s positivnjm křesťanstwjm a s učenjm cjrkwě katolické dokonale se srownává, a co do zewnitřnj formy, gest zewrub wědecky wzdělán; nieméně weskrz welmi srozumitelný a populárnj. Latina gest čistá a pokudž toho w tomto předmětu dosjei lze, ozdobná a kwětaucj.

Giž přjtomným úwodem dokázal pan spisowatel dostatečně, že důwodně a důmyslně katolickému mrawoslowj wyučuge, a na wzdělánj dých duchownjeh s oprawdowau péčj a horliwostj pracuge, an nauku tu-

to we všech stránkách hluboce pronikl a přitom i také w oboru auřadu pastýrského newšednj zběhlost swau osvědčil.

2. Anleitung zu dem inneren Gebeth, dargestellt in mehreren Gebethen, nach den Bedürfnissen eines römisch-katholischen Christen, von Benedikt J. N. Pfeiffer, Abten des königl. Prämonstratenser Stiftes Strahow in Prag. 12. Prag. 1831. bei Joh. Spurný. Mit 1 Kupf. 252. Seiten und Verrede X.

Za těchto časů, kde každý a we všem spisowatelem býti chce, počet i modlitebnjch kněh nad mjruse rozhogňuje. Bohužel genom, že newětšj část gich ráz těch samých časů na sobě nese, totiž pěkně wyljčené nadpisy, rozkošný, smyslný sloh. Na wětšjm djle záležj takowým spisowatelům a wydawatelům na zisku, si ce newjm, gakby toho poznati neměli, že smyslný kwjtkami prosázený sloh prawau ducha pobožnost roztrhugé, a člověk takto rozčilený wěru newj, gestli mysl geho i srdce wjce na pěknostech stwořených anebo na stwořiteli tkwj. A práwě takowéto bubliny wystupugj sobě s nadpisem: „*Pro wzdelané, nebo pro oswjcené, nebo pro citliwé křestany.*“ Totě arci hrozná wzdělanost, a hrozně srdečná citliwost, která se bez těchto strakatých křjdek výše powzněsti nemůže. Takowáto modlitba nekoná se w duchu a w prawdě, gest ona toliko *zewnitřnj*, a daleko od modliteb našj *welobně-prosté cjrkewnj katolické pobožnosti* se uchyluge.

Mluwj-li duše znábožné přeswědčenosti, z důwěrnosti, nedělá mnohých okolků, ani kdy pomysliti nemá na marné slow šperkowánj, ba oškliwuge se gj podobná modlitba. Gako djtě k swému otcí s prostau srdečností přicházj, k Otcí nebeskému práwě tak se po-

vynášj. Tjinto čistě pobožným duchem nadgmenowaná kniha modlitebnj gest skládána. Skromný názew gegj na to giž poukazuje, že uwádj k prawdiwé *wnitřnj modlitbě*; wěděl dobře W. důstogný p. spisowatel, že nám takowýchto modliteb nezbywá, ano že gich potřeba našincům, aby se aspoň wáha držela těm sladkým naljčeným gedům, které giž i w gměnu modlitby čas a swět synům swým podává. S wděčnostj budiž přigata knížka tato. Obsahuge: Modlitby rannj, wečernj, při mši sw., při sw. zpowědi a přigjmánj; modlitby na všechny slawnosti Páně, i blahosl. Marie Panny; modlitby obecné na den někt. S. Apoštola, Mučedlnjka, S. Otce cirkwe, Biskupa, Opata, Wyznawače, některé S. Panny, na den poswěc. chrámu, při wystaw. neysw. Swátosti Oltářnj; modlitby w některých zvláštnjch potřebách a přípádnostech a t. d. Čjm se ale zvlášť wýtečnau činj, a čeho w málokteré takowé knize modlicj nalezáme, gsau: *Sedmery rannj, paterý wečernj modlitby; Mše za duše w|ocístci*; modlitby pro nemocné křesťany, a pěkná *lewjtidennj pobožnost k S. Janu Nepom.*

Tisk gest zřetelný, připogený obrázek gest čistý k srdečné pobožnosti práwě powzbuzugjcj.

Nepochybugem, že tato kniha mnoho milownjků nalezne. I přáliblychom, aby gi někdo w dobrém přeloženj také Čechům brzy do rukau podal.

3. Le Maistre de Sacy Erklärung der h. h. Schriften des N. T. nach den h. h. Vätern und andern berühmten Schriftstellern der Kirche in einem Auszuge bearbeitet von. Franz Xav. Massl, Prediger an der Stadtpfarr- und ehemaligen Stiftkirche St. Jakob in Straubing. 1 Band Straubing, bei Schorner, 1831.

Podniknutj tohoto zde oznámeného učeného djla gest zagisté wšj pochwalý hodno, gelikož negen potřebám

wěku našeho dle žádosti odpowjďá; nýbrž swými hognými, prawowěrnými, na učenj sw. Otců a neywýbornějšjch učitelů cjrkewnjch založenými wykłady sw. N. Z. k praktickému užjwánj pastýřů a kazatelů welmi užitečno gest.

P. Massl položil za základ wyklad slowutného le Maistre de Sacy; tjm však způsobem, že nedostatky onoho spisu použitjm schwálených, staršjch i nowějšjch wykladů, gakož i vlastnjmi poznamenánjmi dosaditi se snažil. Můžemeť tedy bez ostýchánj tento spis geduomu každému poraučeti, kdo se čtenjm pjsma sw. w smyslu katolické cjrkwe wzdělati a poučiti žádá; gmenowitě všem kazatelům, gimž se zwláště z toho ohledu zaljbj, an neypředněgi epištoly a ewangelia, které se lidu čjtaj a wykládaj, hognými a mnohostrannými wykłady opatřiti slibuge. K prospěchu pana wydawatele swěďej i to, že giž za mnohá léta kazatelem gest a w tomto důstogném auřadě znamenitých zásluh sobě dobyl. — Djl prwnj, mimo úwod gest až Mat. VII. incl. doweden, obsahuge 200. stránek, stogj 45 kr. stříbra.

4. Ansichten über die protestantische und katholische Kirche, oder Darstellung der Gründe, die einen Protestanten bewogen, zur kath. Kirche zurückzukehren. Von J. Probst. Zweite Auflage. Luzern 1830. 8<sup>o</sup> str. 343.

Spisowatel přináležj do počtu oněch paměti bodných mužů wěku našeho, kteřj poznawše prawdu gi obgali, a nawrátili se wlůno cjrkwe, kteráž gediná gest zgewnj Božjch opatrownice, gež wyznawačům Kristowým w prostočisté pauhosti podáwá. Ontě wraucjm srdcem pochopil, že ony cesty, gimíž zbožnj, důmyslnj duchowé, gako: Stolberg, Schlegel, A. Müller, Werner, Schlosser,



Haller, Eckstein a Freudenfeld, a ginj ctnostmi, wěhlasnostja hodnostmi zřetelnj muži kráčeli, nižádnau po ctnosti a swatosti taužjej duši zawesti nemohau. Milost Božj oswjtila a zahřála geho k Bohu obráceně srdce, i stal se auđem oné weliké obce, kteráž za 18. set let neywznešenějšj duchy a neywýtečnějšj ctnosti, gakož i wšecko, cokoli welikého a ušlechtilého osmnácte wěků zplodilo, chowá a opatruge. Spisowatel skládá zde obšjrné a důwodné wyznánj, kteréž katoljkům neuvažugjejn, gak drahé *dedictwj* gin swěřeno, gaké *miłosti* prozřetelnostj božskau gsau aučastni, že prawdu čisteho zgewenj Božjho z knihy tak mnohým skryté a zapečetěné wážití mohau, welni poučné a wzđělawatelné býti může. Spis tento obsahuge hognau zásobu užitečných wědomostj a gest potřebám učených stawů welice přjměrný. Daufáme, že požehnaných užitků wyđawati bude u wšech, do gichž rukau se dostane.

---

5. *Katolický Kancionál, k wzđělánj a roznjcenj skutečné, weřegně i domácj pobožnosti. Složený od Tomáše Fryčage, faráře w Obřanech etc. Wyđánj sedmé, w Brně, 1830.*

Užitek, gakého mudrcowé swěta toho se wšjm ponětjm, rozkládánjm a rozwrhowánjm, — důmjňkowánjm a hlaubánjm, — pochybowánjm a skaumánjm podali člowěčenstwu, sotwa wydržj wáhu naproti škodě, gižto zwláště z mezej wykračugje přemnohdykrátě zplodili gsau. Neboť, wygma některé pořjdku nalezané muže, gichž mudretwj k srdečné pobožnosti uwedlo a dosud uwádj, hegna lehauckých ptáčků z knih mudrců k zlehčenj swému přicházj.

A což teprw řjci o mnohých semotamo polétagjejch spisech a spiscjch — básnjch a básničkách, gegichž

roditelové muj, kdož wj gakyh nepodáwagj národu blahoprospechů: bylby z nich sotwa se mohlo vybrati, cožby půwod swůg w ljechotiwe smyslnosti nemagje, k čemus ginému než gen k zbraušeněgšj smyslnosti nečelilo. —

Wětšj a dokonalegšj zagisté zásluhy dobyl sobě ku potěšenj všech, kterjž předce geště něco ne tak na swětských, gakož na vyššjch — ne tak na žiwůtka tohoto blaženostech, gako na wěčných Kristem a Geho Milými poukázaných sobě zakládagj, — welebný kněz T. Fryčag, farář Obřanský na Morawě; — an hned w třetjm kněžstwj swého roce za aukol sobě uložil, sebrati a urownati zpěw k weřegně i domácj nábožnosti tak, aby ku wzdělánj dušj křesťanských na vše strany, a gakž možno výborně poslaužil. Práci takowau peprnau sice, ale blahoděgnau dokonaw, we dwa a sedmdesátem roce wěku swého dočekał se, že netoliko w osadě gehu, ale i po obau diocesyh Brněnské i Olomucké zřízenj zpěwu od něho wůbec gest přigato; — geště pak i mezi pruskými Slezáky a uherskými Slowany tak se rozmahá, že potud *sedmé* wydánj práce této potřebné se stalo. Po kancionálu čili přesennjku gehu sháněgj se dychtiwě, a hogně se ho užjwě. Máť ale také cenu do sebe nemalau, a užitek weliký wypůsobiti může, a gistě wypůsobj kniha tato; a gižť pak i pro zamilowánj gegj stogj za to, abychom se s nj něco bljže seznámili. —

W sebránj a urownánj zpěwů těchto wane duch muže zkušeného, o věci té dlauho přemeyšlegjeho, a s potřebami lidu duchownjmi welmi známého. Prawjť sice, že sobě za wzor wzal přesennjk německý, za času M. Theresie wydánj; — při tom wšak požadowánj, w pogednánj o zpěwu obecném při službách Božjch, (Časopis theol. b. II. sw. 3. str. 423.) progewená, — až na

některé věci vyplnil P. Spisowatel, i mnoho přiložil pěkného, což tamto pominulo se. A což zvlášť povšimnutj hodno: w knize té w skutek gest uwedeno, což se snad po čtenj: pogednánj toho posud gen pium desiderium býti zdálo.

Pjsněť w nj obsažené wětšjm djlem krásně gsau wybrané dle ceny swé wnitřnj; dogmatické a historické na mrawy gdau bez ustánj, a zdá se, že sobě toto P. sp. za hlawnj prawidlo uložil, dobře znage potřebu věci té; sloh gegich wúbec gest srozumitelný, wšelikých titěrnostj prostý; některé giž užjwané pjsně w slohu pak záwadné P. sp. schwalně ledakdes proměnil, což se mu dle zdánj našeho za zlé mjti nemůže nikoli; gelikož tuto nic wěk pjsně, nic národnost, gen gediná užitečnost a naděje k wětšjmu aučinku prospěge. Dále se biblická wyřčenj přechoasto na slowo užjwagj, ano i každé pjsni text z pjsma sw. na způsob základnjho kamene předložen; což přeužitečně w lidu známost se slowy Božjmi šjřj; a což neykrásněgšjho gest, že ejrkewnj latinské zpěwy, gen kdekoli možno gich užiti, skutečně tu sebrané a rozpoložené nalezáme, kteréž třebať i dle slowa nebyly přečeštěné, wšudy předce smysl tentýž přednášegj. Takt i rozpoloženj gich podle rozličných předmětů služby Páně dokonale po žádosti stalo se: rozmanitosti wšak nad mjru potřebné tak pilně šetřjno, že i na hlawnj swátky zwláštnj ofertoria slawnost s obětj neyswětěgšj spogugj. Nápěwy k pjsnjm zvlášť gsau wydané.

Než — nebude marné, k určitégšjmu posauzenj ceny knihy té, krátký přehled obsahu gegjho tuto umjstiti.

Zprwu předložena gest důkladná předmluwa o počátku, užitku a vlastnostech duchownjho zpěwu, kteráž zvlášť těm, genž roztomilau z oper oblíbených ko-

wanau hudbu tak wolně při službách Božjch trpí, dobře oči otwírá.

Počátek pak kancionálu činí *pobožnost rannj*. Předauce str. 1. nalezáme kratičké pjsně, kteréž k zawrženj nikoli negsau a djtkám nawyklé welmi by ge wábily. St. 3 — 9. stogj dvě krásné rannj modlitby k strjdawému užjwánj, kteréž dle žádosti P. sp. od weškeré rodiny wespolek užjwané že ku poswěcenj a posilněnj Křesťanům gistě poslaužj, každý uzná, kdož ge toliko přehljdne. An P. sp. modlitby takowé i mimo pjsnj wnesl do kancionálu swého: dobře tjm poslaužil křesťanům, kteříž w něm netoliko pjsně ale i knihu modlitebnj, ne prostředně zřizenaualezagj.

Od str. 9 do 21. nasledugj pjsně rannj, po dnech téhodne rozdělené, nazwjce i Čechům dobře známé; ač pak ledakdes proměnau některau, gakož řečeno, k cjlj swému přiměřenějšj učiněné. Neyznamenitějšj však gest záwěrka, skterau P. sp. rannj pobožnost dokonánu mjtí chce. Ta záležj w responsoriich krásných, a w modlitbách cjrkewnjch, gak se ad primam užjwagj. Gádrné tyto modlitby cjrkewe sw. kdožby neměl všem swým ku každodennjmu užjwánj welmi, welmi přáti? — Gen'se nám zdá, žeby pobožnost rannj lépe slaužila, alespoň w kraginách našich, rozměřená takto: aby, gako k powzbuzenj celá rodina začala pěti: „Oblečen před Welebnostj, str. 3 — na to pak: Sláwa Oci i S. etc. buď s následugjcj modlitbau na str. 3 neb 5., aneb na proměnu rannj aumysl na str. 11. buď řečj neb zpěwem — po čenž záwěrka str. 10. A po skončené takto modlitbě rannj mohla by se teprw wzjti pjeň připadagjcj, třebať i při práci. Mnjme, žeby se tak spíše žádaného cjele došlo. Neboť, že pjeň déle trwá mnohý wymlauwage se nedostatkem času, práci, raděgj všeho nechá: kdežto při kratšjm modlenj wýmluwa



mu přestává, an při práci píseň i delší může se pěti, buď wespolek aneb pro sebe. Než, kterak rodiny křesťanské přivést k tomu, by modlení konaly wespolek? To snad marný toliko nález a chtění spisowatelowo? — Nikoli; neb není tomu tak dávno, co ranní i večerní modlení konávaly se w chrámech wespolek na dané znamení zwonem: pročby nebylo možné, to samé uvést i w rodinách jednotlivých? — Ostatně, snadby píseň na sobotu odhodlaná lépe se byla mohla přeložiti na neděli. Píseň však k chwałě Boží na str. 12. na žalm 148. gako spoléhající, zasluhowalaby pro výborný zdar svůj tuto uwedena býti, kdyby místo stačowalo; gen modlitby tu a ginde na konci položené newjme, zdali tak lehko w obecnost wcházegj.

Pobožnost při práci a skutech denních, str. 21 — 34. vhodně slauží k poučení, kterak to křesťan nastrogiti má, aby buď to že g, aneb pige, neb cokoli giného činj, ke cti a chwałě Boží činil. Od str. 35 — 50. pobožnost večerní nasleduge, právě tak gako ranní zřjzená.

Po té na str. 51 — 81. a zase 126 — 157. uwedena gest pobožnost k službám Božím dopoledním. Mezi písňemi před službou Boží daufali gsine nalézt krásně sem slaušící žalm 95. w písni uwedený, po němžby písň uwedené aneb některá z katechetických welice slaužila. Písň před kázáním a po něm gen někdy pro rozmanitost nám by poslaužily místo: Otče náš milý P. a Pochwálen budiž Pán Bůh náš. —

Na proti tomu *Asperges me* a *Vidi aquam* i s modlitbou otwírá zagisté oči lidu, dle tohoto krásného obyčeje poswátně kropenímu, gakže čistý přistaupiti má k podání oběti neyneposkwrněnější.

Modlitby ke mši swaté, zde postawené, tím wětší cenu do sebe magj, že se s modlitbami cirkewními,



kdekoli gen možná, srownáwagjee, — co wýklad mašnych modliteb slaužj: a kdež pak toto nenj možná, lid prostě, gádrně a sauměrně s knězem w aumyslu spogugj.

Pjsně ke mši sw. gsau tu wykázané na neděli tři, tak řečená: „k slawněgšj mši sw.“ pěkná gest a zdařilá; třetj gest přeložená. „Hier wirft vor dir etc. na melodij M. Haydena. Přeloženj gegj u nás známěgšj, od P. Kinského podané, zdá se býti s nápěwem shodněgšj.

Wšednj den každý má swau si wykázanau piseň; tak i požechnánj. Z těch však, wygma: „Před tebau se klanjme, a: Bože před Twau Wel.“ negsau u nás, dle wědomj, tak známé: negsau však newhodné kužjwánj, až na něco temněgšj smysl některých weršů, a neobyčegných wygádřenj několik. — K požechnánj s Neysw. gestit tu hognost zdařilých pjsnj, učenj wjry o swátosti té krásně pěstugjcich. Andělský však zpěw „Swatý, swatý, swatý“ — „Zdráw buď Spasiteli“ nesnadně gsme oželeli; tak i Pange lingua zčeštěné od P. Kinského s latinským shodněgšj se býti zdá. —

Wúbee — ohled berauce na wýše podotknuté pogeďnánj „O zpěwu obecném etc.“ a widauce takowéto seřjzenj zpěwu při mši sw. wděčně gsme P. spis. zaplesali, an tak bohatě důmnělým nedostatkům we wěcech těch odpomoci se snažiw, wěrně snesl, což k dobrému slaužj; a gistau máme naděgi, že taktěž bude každému zaradowati se, kdožkoli umj powážiti důležitost zpěwu takto urownaného.

Pjsněmi při mši za mrtwé se P. sp. rowně nemálo zawděčil. —

Gestliže však až potud samau gen radost nad knihau tauto gewiti musjme: gestě wjce k tomu přjčiny máme, přigdauce na str. 81. ku pobožnosti k odpol. služb. Božjm. Pjsně před a po kř. cwičenj okazugj, že ničeho nepominul P. sp., což gen může prospěti. Lita-

nie, kteréž se tu mimno obyčejné nalezají, k docílení totiž rozmanitosti — o Božských dokonalostech — wzbuzení k důvěrnosti w Boha, — djkůčinění Bohu za dobrodiní — o Marii P. — ó ! jak výborně by sloužily při zvláštních příležitostech ! jak mnoho by působily ke vzdělání, a k zabránění lhostegnosti ! Gsaut takměř křesťanská cwičení o předmětech těchto.

Pak dále nešpory na neděle a na swátky blahosl. P. s písňemi cirkewními k tomu zvláště na každý swátek připravenými ! — Takového cos geštů gsme nenalezli ! A čím wíce cirkew sw. za starých časů na rozhlášení se písni Dawidových dolehala, a posud žádostiwě dolehá : čím wíce, tím wraucněgi P. sp. we gmenu těch, gimž kniha geho za rukowěť k pobožnosti slauží, djku vzdáváme, připomínajíce sobě, jak krásné podal nawedení konomu, k čemuž Pawel sw. wzbuzuge Efezské w k. 5. : „Naplnění buďte Duchem sw. ; mluvíce sami sobě w žalmích a chwalách a písničkách duchowních zpívajíce a plesajíce w srdcích swých Pánu.“ Při čemž i to sobě znamenitě libugeme, že P. sp. ničeho w řádu zawedeném změnití nechtěge, což duchowní latinsky pěge, lidu česky do ust klade zpěwných. Neb kdyby i nepowolilo se duchowním, s lidem české tyto nešpory držeti : předce hle ! an lid ge w ruce má, není od hlavy swé w spogení chrámowním odtržen : gako když několik duchowních s kantory ge odbývá, a lid, newěda hrubě co dělají, zjwá.

Od str. 157 — 284. písňe na weyroční slawnosti a swátky málo pozůstawugj, cožby se žádati mohlo ; gen adventních pro naše kraginy třeba gest wíce. Chwalozpěwy k nešporům všesky gsau cirkewní. I o processj na den Promnie postaral se P. sp. o písňe pěknau, wzaw si za základ cirkewní : Adorna thalamum tu.

um. W čas masopustnj na wlas přiměřené tu stogj pjsně. Tak i o popelci, w postě, — i w postnj neděle.

Zkrátka, wesměs každé přiležitosti pilně šetřil P. sp. aby gen smysl toho, co zřídila cirkew sw. liturgij uwedenau, předložil se a wštěpil lidu tak, gakož kážanjm nemožno gest, aby se stalo. Těmi weden přčinami připrawil pjsně i na poslednj dni sw. téhodno zcela wedlé smyslu cirkwe sw. ku každé přiležitosti, kde lid gen může a má pěti. — Tak i průwod na den sw. Marka, kterýž wšak dle způsobu tamnějšjho se tu předkládá; — tak i Božjho těla, na kteraužto slawnost wše lidu do ruky se podává, co kněz činj a co mluwj řečj cirkewnj. — Od str. 285 — 337. pjsně katechetické gsau takořka kniha duchownj k odpolednjmu rozgjmánj. Od 337 — 369. pjsně a modlitby kagej bez pobnutj čjsti nelze. Dále na str. 369 — 399. pjsně pro rozličné stawy — požehnánj ono překrásné, gež cirkew nad newěstau koná — auwod rodiček — str. 399 — 447. psně w rozličných případnostech a potřebách, str. 447 — 517. pjsně, žalmy a hodinky pohřebnj a zčestěné wšecky modlitby kněžské při pohřbu gak malých, tak i dospělých, knize této, gegjž cena tedy skutečně gest weliká, geště wjce wážnosti a P. sp. wjce zásluhy přidawagj. —

Gak mnoho užitku kniha tato zagistě mezi lidem způsobj, aniž třeba obšjrněgi rozkládati. Geť w nj zřizenj zpěwu při wšech přiležitostech gak w domácj tak weřejné pobožnosti dokonale swedeno. A mnoho-li takowé zřizenj zpěwu k doplňowánj, obgasňowánj a obžiwowánj poněťj náboženských nad mjru, ano newyhouitelně potřebnému přispjwá: pogeďnánjm zwláštjnm w některém z hudaucjch swazků Časopisu obšjrně bude wykázáno. Gen to se geště přidati musj, že kniha takowá spolu co zwláštjnj nástrog k přeswědčenj odpa-

díjku slaužití máže, a gakž z hodnowěrných zpráv wjme, skutečně slaužj. Wždyť pak se posud swými zpěwy při službě Boží bonosj, hrdě se wypjnagje; našinci pak ge sobě libugj a po nich i taužj etc. Takowým však pšennjkem, wýbornými cjrkwě sw. zpěwy ošlechtěným — pramenem, raděgi řeknu, poučenj, utěšenj, a roznjcenj, — na wěky se oddělení newykázj.

O kdy pak i tobě, rozmilá vlasti! udá se, zpěwy půwodem i náwykem ti drahé sněsti a rozpoložiti takto — dle potřeb, a způsobů twých — dle příkladu sestry twé urownati, a podati nábožným zpěwným synům swým w takowém oddělenj, aby i neychudšj alespoň k službám Božím obyčejným měli w rukau nawedenj k pobožnosti tak pravidelně a užitečně zřízené? Cfr. Časopis theol. b. III. sw. 2. str. 322.

## b) Smjšeniny.

### Cjrkewnj zpráwy.

*O nové francauzsko-katolické cirkwi, od p. Chatele založeně. (Dle časopisu : Avenir.)*

Téměř wšecky starowěké wjry nic giného gsau nebyly, než wjce méně zwrhlé sekty náboženstwj prwotnjho, genž giž na počátku lidskému pokolenj dáno, od praotců a národu židowského w panuosti zachowáwáno a skrze Ježíše Krista doplněno bylo. Od té doby powstaly w cirkwi křestanské rozličné sekty, w každém wěku giné, gelikož neustále plodistwý nacházegj zárod w porušené přirozenosti člověka, w geho naru-



živostech, w geho peyšě, w neukogitelně zwědawosti, obzwláště pak w hrdě náchylnosti vlastnjm rozumem se řiditi. Někeré z nich nabyly za zvláštnj powahau národu, a přizniwými okoličnostmi náramného rozšjřenj, gako u př. učenj Muhamedowo.

Stěinito pak bezzákonnými, rozptylugejmi mocnostmi w oboru dušewnjm, které poněkud k wywinulj prawdy odporem potřebny gsau, nesmjine smjsiti ona ač mnohočetná odpadlstwj gednotliwých osob; neb tyto, stáwagj se obyčeguě bez prawého ponětj náboženstwj, bez důwodného přesvědčenj, a u wětšjho počtu wyplýwagj toliko ze zpaury, gjž buď hlupstwj, buď samoláska, anebo mrzký zisk za základ slaužj, a k sektárstwj se magj tak, gako laupež k prawé wálce.

Cjtj-li se někdo býti uražen, zpausz se hněwem buď proti zákonu, a nebo geho wykladateli, a ihned hanj, tupj, bauřj a od cjrkwě odbjbá.

Práwě takowé gest odpadlstwj páně Chatelowo. \*)

\*) Tento pan Chatel byl geděn z kněžj, kteřj cjrkw katolickau w dogmatech reformowati usilugj, a nowé obřady při službách Božjch uwáděgj. Aby sobě wážnost zjskal, dal se w lózi Templářů s gistými obřady na potupu obřadů katolických od gakehosi P. Fabrè-Palaprat, wrchnjho mistra Templářů, lékaře a laika na biskupstw posvětití, a to sice u přítomnosti 150. audů oně společnosti, genž mezi Maurerskými neypředněgj gest, a ginák Franc - Maçons se nazjwá.

Po této swatokrádežné a ničemuě konselracj opowázil se s mitrau a berlau pastýrskau mši sw. slawiti. On rozeslal také pastýrský list, w němž sobě přikládá titul: Primas cjrkwě francouzské pod formulau: Franciscus Ferdinandus Chatel, Gratia spiritus S. et per decretum Concilii supremi, apostolici, Patriarchalis Episcopus Primas, Galliarum Coadjutor; omniibus fidelibus nostræ jurisdictionis primatialis et aliis quibuscumque salutem. — Připogil sobě také dwa schismatické kněze, gimž titul dal Vicarii Primitiales. Geden



Nynj gsme dočkali konečně geho wyznánj wjry. Pan Chatel prohlašuge w něm swětu *francauzsko-katolickau cjrkeu*, t. g. *cjrkeu obecnuu, kterdž nenj obecnu*. Cjrkew ta záležj z p. Chatela, zakladatele gegjho, a na něm se tato až dosawád známá všeobecnost cjrkew této obinezuge. Mluwj se sice také o několika wogenských kaplanjch, kterj prý k p. Chatelowi přidati se mjunj, a také o gakémsi pann Poulardowi, někdegšjm konstitučnjm biskupu, který se též k tomu propůgčiti a titul Patriarchy přigmanti chce! O wjce osobách se newj. Co se pak učenj a swatowlády dotýče, tedy tato francauzsko-katolická cjrkew skoro nic giného nenj, než pauhé Anglikánstwj (Anglicanismus). Poněwadž p. Chatel w této zwláštnj twárnosti protestantismu swé zaljbenj má, dobře čuuj, že gi na pewné zemi rozšjřiti usiluge, neb we vlastnjm domowě swém giž na wždy utuchla. W oncm wěku, když anglická cjrkew powstala, nebylby se nikdo opowážil onu základnj zásadu (principium) wšeho bludu a kacjrstwj dogmaticky wystawiti.

Ačkoli se tento základ wšudy co známý předpogj má, nenalezá se předce w žádném z oněch 39. článků zřegně pronešen. Nynj tři sta let pozděgi nenj giž zakladatel francauzsko-katolické cjrkew tak bázlíwý takowého tagemstwj z wěci té čiuiti. On wyhlašuge:

---

se gmenuge Anjou, druhý Blachése, ti se také na pastýrském listu podepsali. Pan Blachése ale odpřisáhl swůg blud dne 15. Čerwence 1831. ale P. Chatel přigal opět giné mladjky a konal pontifikálnj obřady we farnjm chrámu Clichyenském, w kterémž někdy sw. Vincenc de Paula auřad pastýrský zastáwal. Wkázanj drženém na den sw. Augustina 1831. wpustil se w tupenj bezžerstwj; w druhém na to gednal proti postu. Mnohé mladjky a děwčata připustil k sw. přigjmánj bez wykonané zpowědi. —

1. Že rozum gedaoho každého člowěka základnjm prawidlem geho wjry býti má.

2. Že swého vlastnjho přesvědčenj nasledowati máme, i tenkrát, když všeobecné wjře na odporu stogj; pakli se w tom klameme, gest náš omyl toliko materiálnj.

Naleznemeť zde i onde w gistých katolických školách theology, kteříby se těchto dwau článků nižádným způsobem neulekli, a kdyby nenasledowal onen závěrek, který p. Chatel z nich wywodj, aniby nepochopili, coby se tomuto symbolu nowořallikánské cirkwe wysta-  
wěti mělo. Onen závěrek gest: „Poněwadž mjuňej lidská neustále proměnná a negistá gsau, máme za to, že žádné společnosti na zemi nepřislušj toho práwa, učeni swé za neomylné wydáwati, a že to gest uráženj Boha přičjtiati sobě neomylnost, kteráž rozeznáwagiejm znamenjm toho Gediného, kterýž wčera, zegtra i na wěky gest. k Žid. XIII, 8. Máme tedy za to, že taž peycha, která zlé anděly popudila rownati se Neywyššjmu, cirkwi řjnské wnuknauti mohla tu bezbožnau wjru w neomylnost papeže anebo biskupů na obecném sněmu shromážděných. Z toho nasleduge, že nechceme-li býti bezbožnj, weškeré křesťanstwj za učeni proměnné a negisté pokládati musjme, neb kdyby *negisté* nebylo, musela by prawda geho co *neomylná* známa býti. Dle toho se w této nowé francauzsko-katolické cirkwi všecka wjra za nemožnau pokládá. Přigjmá ale předce *prawidlo wjry* (*regula fidei*), kteréž owšem překrásné gest, kdyby gen mjesto prawidla *wjry* pauhé prawidlo *domněnj* nebylo. Poněwadž gest Ewangelium (prawj oni) moc Božj k spasenj každému wěřejmu: Řjm. 1, 16. přigjmáme ge za naše gediné prawidlo wjry, a aby slo-  
wo sw. zákona naši wjru přiliš neurčitě neukazowalo, oznamugeme, že symbolum apoštolské, Nycenské a

sw. Athanasia za wygádřenj učenj ewangelického uzná-  
wáme.“ — Zde se pořád geště k anglikánské cirkwi blížj.  
Njže na to dokládaj: „knihy *kanonické* starého i no-  
wého zákona ponecháváme za knihy Bohem wnuknuté,  
tak gak ge prwotnj cirkew přigala.“

Mohli bychom se gich tázati: 1) Které gsau ty *ka-  
nonické* knihy, které oni za takowé uznáwagj; neb pro-  
testanti se zde tak málo srownáwagj, gako w giných  
wěcech. 2) Proč pak přigjmagj gen ewangelium za pra-  
widlo wjry, gešto předce i w zákoně starém slowo Bohem  
wnuknuté uznáwagj. 3) Odkud pak berau tu gistotu, že  
knihy starého a nowého zákona z wnuknutj Božjho gsau  
sepsány, nepřigjmagj-li žádné neomylné autorisacj? Wše-  
cko toto mohli by raděgi takto wygádřiti: Poněwadž wše-  
cky kanonické knihy podlé *domněnj* prwotnj cirkwe Bo-  
hem wnuknuty gsau, gsmeť toho *domněnj*, že část těchto  
kanonických knih dobrým prawidlem *domněnj* gest.

Pán Chatel přigjmá dle ginéna *sedm* swátostj, oswobo-  
zuge ale osoby dospělé od nesnesitelného břemene  
*saukromné zpovědi*, kterau gen djtkám *radj*. A po-  
něwadž autrpnost gehu newýslowná gest, skládá ze  
swých nasledownjků geště gedno nesnesitelné břjmně,  
totiž *zdrženliwost* neb půst, spoléhage z ohledu postu  
w ewangelium předepsaného na nábožnost swých wě-  
řjcjch. Když se tak otcowsky o swé owčičky postaral,  
pamatuge také laskawě i na pastýře, chtě ge také od  
břemene oswoboditi, rowněž tak obtjžného gako zpo-  
wěď a půst, totiž od bezženstwj.

*Gaká to opowůžliwost!* wolá, kněžjm manželstwj  
zapowjdati. — Wšecko by snad raděgi prominul, nežli  
to; a co se wlastnj gehu osoby dotýče, držj se wěrně  
toho, co Bůh k prwnjm rodičům našim prawil. „*Rost-  
tež a množte se*. Gakož syn Adamůw zapotřebj má Ewy,

a on gi také obdržj. — Poslyšme z strany toho geho woznánj wjry. „Bezženstwj kněžj odporuge duchu i liteře sw. ewangelium, ono čelj proti přirozenosti i spo-lečenstwj, a gak náboženstwjm tak i civilisacj se zakazu-ge. Pokud se kněžj nebudau ženiti, bude zwěstowané od nich náboženstwj wždy semenem různic, a předmě-tem měštlanských zmatků a rozdwogenj. — Ačkoli celi-bát kněžstwa náboženstwj se protiwj, poněwadž nám ale nemožno lidi ani samy s sebau sgednotiti, a mnozj, gešto nynj proti bezženstwj horlj, neyprwnějšj by snad byli, kteříby se nad tjm horšili, widauce ženatého kně-ze poswatné obřady wykonáwati: tedyby takowý že-natý kněz gen tenkrátě směl we gměnu obce služby Božj wykonáwati, kdyžby obec toho žádala.“

Tento článek gest nám w mnohém ohledu podiw-ný. Že panu Chatelowi nepowědomo, kterak při ny-nějšjm pospolitém stawu w Ewropě na 100 dospělých 35 neženatých wypadá, kteří bezděčně swobodnými zůstawajj, na tom se tak welice nepozastawugeme. To se nám ale nesnášj, že, gak z uwedeného mjsta wy-plýwá, w této francauzsko-katolické cjrkwí předce ne-ženatj kněžj pozůstati magj, totiž: kněžj, kteří podle woznánj wjry w stawu přirozenosti i pospolitosti od-porném trwati magj; ano tato nowá cjrkew se zawa-zuge, na žádost obcej takowé kněze gim opatřiti, ačko-liw náboženstwj od nich zwěstowané nemůže býti *než semeno různic, zmatků a rozdwogenj*. — Gsaňt aspoň, gak widjme, takowé obce wystraženy, a pakli tito ne-ženatj kněžj pana Chatele toliko různice a zmatky k nim přinesáu, tedy samy tomu tak chtěgj. Francauz-sko-kat. cjrkew slibuge gim gen ničemnó audy, a gest-liže, gak se naděgeme, swému slowu státi bude, nemůže se gj ani neymenšj wýčitek činiti. —



O papeži se w této francauzsko-katolické cirkwi žádně zmjny neděje. Gegj swatowláda záležj:

1. Z gednoho biskupa, který titul patriarchy přigme. 2. Z koadjutora nebo mjstopatriarchy. 3. Z biskupů, gichž oswjcená maudrost ostatnjch bratřj we wykonáwánj powinnostj řjditi bude. 4. Z kněžj Bohu oddaných. 5. Z jáhnů horliwých o dům Božj. A tjm gest cirkew založena. — Než co pak budau všickni tito páni činiti? Předně budau wěřiti a mysliti, co se gim bude ljbiti. A toť zagisté welmi přjgemné. Potom stanau se ti „Neyoswjcenějšj“ wůdci ostatnjch, owšem gen pod tau wýmjnkau, gestliže tito podrjzenj oswjcenost biskupů uznagj a wedenj gegjch se podrobj; neb kdyby biskupowé poblauditi měli, což každému přislušj rozsauditi, kde tu důwod gich poslauchati?

„Každému biskupu přináležj práwo nařjzenj disciplinárnj pro swau dioccezej wydáwati.“ — Wšak „poněwadž poslušenstwj k zákonům zemským prwnj a ney-swětějšj powinnostj zůstáwá, nenj žádný kněz zawázán nařjzenjm cirkewnj discipliny se týkagjejm, pakliby zákonům zemským na odporu byly, poslušenstwj zachowati. Dle toho záwisj tedy wšecká cirkewnj disciplina od moci swětské; ta gest ta neywyššj hlawa francauzsko-katolické cirkwe; a tu gest ten cjl, ku kterému wždycky weškery roztržky nutným během směřugj.

Tomuto wyznánj wjry připogena gsau uwáženj p. Chatele pod názwem: *Duch řjmského kněžstwa, čili protinárdonj wychowánj w seminářjch*. Gest to nesličná směsice hrubostj, hanliwých autoků a urážliwých nářků.

Máme-li wychowánj seminaristů podlé onoho prospechu posauditi, kterého pan Chatel z něho nabył, mělibychom owšem důwodnau přjčinu na ně taužiti. Geg ale zwláště k huěwu popauzj, že w těchto duchownjch



domjch Gallikanismus tak malé wjry a náklonnosti nalezá; nebo w očjch neywjce jesuitských biskupů našeho wěku gest Gallikanismus symbol bezbožnosti. Pan Chatel widěl Gallikanismus w geho poslednjm taženj, a obáwage se, žeby snad brzy dokonal, kdyby se mu welikým předsewzetjm k pomoci nepřispělo, chwátal — swau francauzsko-katolickau cirkew založit.

W tomto swém *rozgjmánj* počjná sobě gako rozumem pominutý, geho zůřiwost soplj proti všemu, co se smeyšlenj geho protiwj. „Wiztež, wolá, toto podiwenj hodné měšťanstwo Pařížské! Ono sedj na saudu s protiwnjky swobod našich! protož se ho také bo-gj a neokazugj se weřegně. Wšak zkušenost neprospj-wá nic těmto fanatismem hrubé newědomosti ztupělým lidem; řizenj francauzské se tedy klame, domeyšlegje se, že nyněgšj hlawy duchowenstwa k těmto nowým ustanowenjm kdy upřjmně přistaupj. My nechceme k pronasledowánj raditi, zachowey Bůh! Tjm ale se neradj k pronasledowánj, když se ředitelům obce aučinliwé a mocné prostředky ukazugj, gakby se rozšjřené spiknutj potlačilo, gehož náčelnjci nic giného neobmeyšlegj, než wywrácenj nowých zákonů našich, chtjce mjsto nich prostřednj wěk postawiti.“

Tent gest ten liberalismus p. Chatele; w geho očjch negsau katoljci w řjši francauzské geště dosti potlačení, on mocněgšjch prostředků ponawrhuge. Djky Bohu, že idey geho negsau giž panugj!

Dwa listy hraběte de Maistre.

Časopis Avenir podal nedáwno dwa listy slowútného hraběte de Maistre psané na počátku roku 1819. a na podzim 1820, kteřj pro geho důwtipné předzwjdanj budaucjch přjhod gistě paměti hodni gsau.

W prwnjm prawj mezi giným :

„Gestiť prawdě welmi podobno, že Francauzi'geště gednu truchlobru provedau; ale nechť giž toto diwadlo se stane nebo ne; gisto gest, že nábožný duch, genž we francauzské řjši posawáde newyhasl, znova se pokusj rozšřiti se w té mjře, w kteréž nynj potlačen gest, dle způsobu wšech elastických plynnostj; oně hory pozdwi- hne a diwy působiti bude. Papež a Francauzské kněž- stwo se obeginau, a w tomto swatém obgetj utuchnau gallikánské maximy; tehďáž počne francauzské ducho- wenstwo nowý wěk a vzdělá opěť řjši francauzskau, a národ tento bude Ewropě náboženstwj hlásati, a této Propagandě nic podobného gsme geště nespátřili. A když se w Anglii wyproštěnj katoljků wyslowj, což možno ano i prawdě podobno, a když wjra katolická gazykem francauzským a anglickým mluwiti bude, potom nepo- zůstane nic, rozpomeňte se dobře na to, můg drahý! co Wám nynj prawjm, potom nepozůstane nic, čehoby- chom očekáwati nemohli, a kdyby se nám prawilo, že se w běhu tohoto stoletj u sw. Petra w Genfu a chrámě sw. Žofie w Konstantinopoli inše sw. čjsti budau, mu- sjme odpověditi: Proč ne? „Tato wěštba gistéjš gest, nežli někdy Kalchasowa.“

W listu druhém pjše takto: „Záwidjm Wám onoho potěšenj, kteréhož se Wám seznámenjm se s výborným biskupem Troyeským (Panem z Boulogne) dostalo, ge- bož nelze dosti wynachwáliti. On gest z počtu oněch wýtečných mužů, genž předřjzeni gsau rozžehati swa- tý podpal, dokawád nepřigdau ginj, kterj geg shromáž- dj; potom se opěť zegme a w nesmjrný plápol wy- razj, *nás ale zde wjce nebude*; však co z toho? — Na- wraťme se k našemu výbornému biskupu; gá po gehu truchlořeči na nešťastného Wéwodu z Berry newýslow- ně taužjm. Dobře měl, že gj z *wlažné wody* neslil. Diwil gsem se maudrosti Geho wšekřestánské Gasno-

sti, \*) kterýž nedopustil, by gi sijně sw. Dionisia slyšely; byltě to rozšafný saud, a přemaudrá prozřetelnost! Od této opatrnosti nadjeti se můžeme, že nám *Louvele* a onoho muže 16. Dubna zplodj. Kdo wystihne takowé hlavy? *Podiwné wěci* geště uzřjme; ale weliký diw neomylný gest . . . Pamatugte se také na to, co gsem Wašnosti několikráte prawil: djlo toto (Hospodinowo) pokračuge u prostřed samých pronasledowauj a ausmešků . . . Plán k londýnskému katolickému chrámu gest giž zde; má dwa milliony státi; mramor a obrazy i umělci přišli z Wlach. Tamť gesť, kde se ono welké djlo rozšiřuge. Ach, když gedna a tataž wjra dvěma gazyky mluwiti bude! Muž, kterého znáti račte, prawj to . . . Spis pana z Hallerů, který gste mně poslali, četl gsem s neobyčejným potěšenjm. Nesnadno nalezneme muže, genžby maudřejšj a wzdělanějšj byl, bezpečnějšj a obecnějšj náhledy měl. Gest nemožno s njm o něgaký předmět se hádati, slowem, gá neznám žádného důstognějšjho gednotnjka našeho welikého spogenj. Mluwě Hispanii prawdu, každému gi hlásal. Wšak neklame-li mne wšecko, bude mjti brzy strašliwějšj a důležitějšj text k pogeďnawauj. Anglicko zdá se giž toho blizko býti, že nám truchlohru welikého způsobu podá, a to ne bez zaslauženj. Takowým strašliwým zkaušenjm kráčetl musjme, bychom obžalowali . . . Wjtám onu budaucnost, které giž neužjrm.

Nowá sekta Saint-Simoniánů.

Z Luttichu dne 8. Dubna. Nowj kazatelé, wyslan-cowé tak nazwaných Saint-Simoniánů \*\*) gsau zde.

---

\*) Že zde p. de Maistre ironicky mluwj, rozumj se samo sebou.

\*\*) Ludwjck de Rovroi wéwoda ze Saint-Simon, páu francauzský, narozen gest w Paříži roku 1670, slaužil we wogsku i u

Oni blásali učenj swé na sjni w našj universitě; nám ale nebylo o tom nic powědomo. Gedny ze zdegšich nowin podaly nám ty dvě řeči, kteréž při prwnjmsbromážděnj drženy byly, začěz gim welice děkugeme. Wjme nynj, co tito nowj *apoštolé* w Belgii sháněgj. *Apoštolé* prawjm, neb takto se sami nazjwagj. Prwé než o tomto učenj naše mjněnj wygawjme, zdá se nám potřebné čtenářům našim krátký wýtah z těchto řečj předložiti.

„Wšeobecné wywrácenj, které se w tomto okamženj w Ewropě děge, poukazuge na základnj chybu w pospolitě organisacj. W čem záležj ale tato chyba? W tom, že zrušenj oněch wýsad a přednostj společenských, které se giž dáwno počalo, až posawáde dokonáno nenj. Zwlastě pozůstáwagj wýsady neb privilegia rodů; tyto se bez wýmjnky wyzdwihnauti musj. Katolictwj pak ani swobodenstwj (Liberalismus) negsau postačitelné, by obnowenj toto způsobili; k tomu gest tedy náboženstwj *nowého* potřebj,“ a to gest ono, gež nám tito Saint-Simoniánštj apoštolé přinášegj. Gegich wyslanstwj počjná se w Belgii, a Lutlich gest ono blahoslawené město, kteréž prwotin gegich apoštolstwj aučastno gest. Oni zamejšlegj do weškerého swěta putowati, a bylby od diwochů za žiwa sežráni býti měli, prawil geden z nich, že nemjnj do swé vlasti se dřjwe nawrátiti, dokawád toto nowé ewangelium a králowstwj Božj celému swětu nerozhlásj. W našem okolj obáwagj se něgakých pře-

---

dwora Ludwjka XIV. krále Franc. powěstný swým zvláštnjm náboženským smejšenjm, které w spisu nazwaném *Memoires* wyložil. — Wýtah z těchto rukopisů wyšel tiskem 1788; však půwodnj rukopis byl od zemského řizenj wzat. Teprw Karel X. vydal geg Marquisowi de St. Simon, který geg bez zkrácenj wytisknauti dal.



kážek, poněwadž zde katolictwo silné gest, co ale gim prý naděge a důwěry dodáwá, gest, že wjra katolická *toliko geště na tu neyzanedbaněgšj třjdu společnosti, na sprostau, newědomau a nešťastnau část působj*, protož nepochybugj, že se gim gegich kázanjmi a skrze milost Saint-Simona podařj katolictwj zahubiti a polřbiti. Oni negsau gehu nenáwistnjci; uchoweyž Bůh. My přicházjme, prawj, katolictwj žehnat, a ty newypravitelné pokroky welebit, které člowěčenstwo skrze 15 stoletj gehu blahotwornau mocj učinilo, my mu chceme *slawny pohřeb* wystrogiti, a djlo civilisacj, *kterěž gemu dokonati nelze*, doplniti. Pro ušetřenj mjsta muse-li gsme tohoto obsahu gen w krátkosti zde podotknauti, gak se ale domejšljme, gest to hlawnj summa oněch dwau kázanj, kteráž tito apoštolé Margerin a Laurent w akademické sjni drželi.

Powážjme-li to zewrubněgi, zdá se to wšecko, co do forny, pauhé wytwařowánj křestanstwj a prawého ewangelium. Saint-Simonštj missionáři zwěstugj také *dobré poselstwj a přibljženj se králowstwj Božjho*, nazjwagjce se apoštolj; wyslanstwj gegich wztahuge se *na wešken okršlek země, na wšechny národy*; wypuzeni gsauce z města gednoho wyrazj prach z noh swých a ginam se ubjragj; poněwadž gich Bruxel a Antwerpen slyšeti a přigmauti se zdráhali, wyložil ge poštowský wůz w Luttichu. S Belgij učinili počátek, protože se zde francanzsky mluwj; z Belgie pak, propúgčj-li gim Pan St. Šimon, gich mistr, dar gazyku, *pogedau* do Německa, do Russie, k Šwedům, k Lappům, Kamčadálům a t. d. Nepřicházegjt zákonu ewangelickému zlořečit, ani ho zrušit; nýbrž geg doplnit, i chtj způsobiti, seč tohoto nenj.

Z toho ze wšeho gest widěti, že to práwě opičj wytwařowánj; a to tjm směšněgšj, an ti páni apoštolé



Margerin a Laurent tak vážně si přitom počínají. Gaké tu věci nemusíme roku 1831 slyšeti? Náboženstwj katolické bylo gindy welmi výborné, geho učenjm civilisacj skrze 15 set let nesmjrný pokrok učinila: pro náš ale wěk giž, prý, se nehodj. Proč? Protože ani privilegia a přednosti rodů wyzdwihnauti, ani společenstwj a přirozenj lidské zrušiti nemůž. (Courrier de la Meuse.)

### Kapucjni we Šweycarjch.

Poněwadž audowé téhož řádu giž často we weřegných listech helaskawě připomínáni byli, mohau snad některé zpráwy o tomto řádu k posauzenj geho platnosti neb neplatnosti poněkud posloužiti.

Kapucjni magj w Helwecii čtyřmecjtma klášterů a dewět hospicij, a poněwadž dle ustapowenj swého ani gruntů ani gistin mji nesmj, dosahugj wšudy z almuženy swé obžiwy. W kragjch nuzněgšjch, kdeby almužny osad k wychowánj gegich nepostačowaly, dostáwagj od zemské wlády něgakau pomoc, takowau však, že gj ani gegich neyauhlawněgšj nepřátelé za přjlišnau neuznáwagj. Znána gest sprostnost stawenj a oděwu gegich, kterýž pro tři sta řeholnjch audů nepatřnau summu obnášj. Kapucjn nedostáwá od řádu ničeho krom oděwu a ztrawy — Co pak ale za to koná?

W Helwecii gest gegich powolánj ostatnjmu duchowenstwu we wšech oddělenjch péče duchownj napomáhati; oni gsau tedy duchownj pomocneci w swazku řeholnjm. Nenj snad žádné katolické fary, kamžby powoláni nebýwali k hlásánj slowa Božjho; we wšech hlawnjch mjstech a i w některých menšjch gsau určitj kazatelowé, gimž dwadcet, třidcet a wjce kázanj do roka gest uloženo. Wšickni negsau owšem Demosthenowé, (kde gsau ale tito tak hogně k nalezenj?) však mnoho do-

brých kazatelů se mezi nimi nachází. Náš lid ge welmi horliwě a s welikým prospěchem poslauchá. Gešto wětšjch ale zásluh dobywagj sobě w zastáwánj auřadu kagienosti; duchowenstwo i lid uznáwagj s wděčností gich trpěliwost w obtjžném častěgi celého půl dne trwagijm slyšenj zpowědi. Žeby ale k tomuto důležitěmu auřadu z nedostatku zkušnosti a známosti swěta nebyli schopni, mohau gen lidé zlomyslnj řjci, gešto snad žádný řád w bližšjm spogenj se swětem nestogj, gako kapucjnský. Gim se dosti přjležitostj naskytuge, rozličné powahy, náklonnosti, chyby každého wěku a stawu pozorowati, a w tichých chýšjch o prostředcech a radách přemyšlowati, gakby swěřený sobě lid k wěcnému powolánj wěsti, hořem raněné srdce léčiti, a zblaudilé na cestu etnosti opět přiwesti mohli. Pokudž mi známo, býwagj neywjce pro zpowědlnici připrawowáni, a gegich horliwost nawrátila tisjům pokog duše.

W některých kragjch, kde swětšj duchownj z nedostatku stawu swému přiměřeného wyžiwenj obstáti by nemohli, záležj celá duchownj péče na těchto řeholnejch. S wyzdwiženjm gegich řádu přestaly by také tak nazwané hospicie; čjmžby se tomuto chudému lidu nemalá ugma stala, geštoby musel budto oblažgij útěchy wjry zbawen býti, anebo s welikau těžkostj fary zakládati. Aby co neymožněgi k obecnému dobrému nápomocni byli, powolili gsau prosbám lidu, a přigali na některých mjstech latinské školy. Tak giž od padesáti let w Stausu gymnasiálnj školy zastáwagj; a ne-nj tu skoro žádného duchownjho, ani swětského auřednjka, k gehož wzdělánj by základ byli nepoložili.

Zwlastě gewj se neunawená horliwost gegich w obtjžném nawštěwowánj a opatřowánj nemocných. Wšickni nemocnj, kteřjkoli pomoci gegich žádostiwi gsau, gj dosahugj. W některých klášterjch gest zaopa-

řowánj nemocných gednomu k tomu ustanowenému knězi uloženo, který každau hodinu powolán býti může. Začasté trávj celé noci u lože bohatego, gako u lože žebráka se srdečnau ochotnostj, očekáwage tolíko od Toho odplaty, který každý milosrdný skutek na wáhu k odplatě položj.

Tolík o kapucjneh w Helwecii. Kdyby w bauři wěku našeho i tento dobročinný ústaw zde zagjti měl, s nemalau škodau by se to stalo. Kdekoli wšeobecná nauze neb něgaké neštěstj nastalo, tu se kapucjni powždy co laskawj dobrodincowé lidu prokazowali: w čas ohně, potopy gsau vždy prwnj ku pomoci na pohotowě a poslednj odcházegj. W čas moru odważugje se žiwota z lásky k bližujmu, dobyli sobě sláwy, kteréž gim až podnes ani gegich neyodpowědněgšj nepřátelé zatemniti nemohau. We welikém moru w Marseillu a we Wjdni konali tito nábožnj otcowé nadlidské skutky lásky a milosrdenstwj. A gak mnohé nuzné rodiny byly gedině gimí w čas drahoty od hladu a zaufánj wyswobozeny.

Z Paříže dne 16. Března. Hrabě z Montalivet, dosawádnj ministr wnitřnjch důležitostí ustanowen byl dne 13. t. m. za ministra weřegného učenj a kultu. Gest muž 28 — 29. let.

W komoře deputowaných dne 5. Března oznámil Hely d' Oissel žádost gakéhos p. Barbareina z Bordeaux, který prý nechce žádných biskupů, arcibiskupů, kardinálů ani geptišských klášterů, ani saukromné zpovědi, a radj, by se kostely po skončených službách božjch i hned uzawjraly! Opowjdatel této žádosti prawil, žeby tjm swoboda kultu uražena byla, zwlášť pak wjra katolická, k gegjmuž kultu se předce neywětšj počet Francauzů hlásj. Den k rozhodnutí téhož ponawrženj byl ustanowen.

W Buržu spikla se dne 28. Unora nezbedná luza, žádajíc, aby se duchownj seminář w kasárny proměnil; národní ale stráž zabránila, že se žádost gegich newykonala.

Z Brusselu dne 27. Ledna. Sehnánj domu Nassawského s trůnu belgického nesmj se tak nazwané straně katolické přičtati. Páni de Gerlache a de Secus, hlavy býwalé opposiej katolické, dali swé hlasy *proti* tomuto wylaučenj. Courriere de la Meuse podal před dobýwánjm Antwerpenu několik článků přjzniwých králowici Oranienskému, což důkazem, že mu aspoň částka duchowenstwa katolického nakloněna byla.

Z Paříže 3. Dubna. Wčera wykonáwal pan arcibiskup swěcenj kněžj, kterjž wzhledem nynějšjch okolichostj dosti hogně nagiti se dali. Ze čtyřidceti třech ordinowaných gsau dwadcet a čtyři z dioccezj Pařížské, ostatnj gsau Šweycari, Piemontštj, Angličané, i také Amerikáni.

Gak wědomo, přestaupil Abbé Janson, professor mudretwj na král. kollegi w Bourges k wyznánj protestantskému. Rektor též kollege žádal o geho přesazenj; universita poslala ho do Nantes. Zde zpěčowal so auřad geg přigmauti; na to poslán byl do Nancy, a i zde odmrštěný poslán do Grenoble, kdež geg snad také tak přigmau. Zde universita zagisté welmi směšně sobě počjná.

Z pol ednj ho Fr a n c a u z s k a, dne 10. Března. Nenj to wždycky chátra lidu, genž přestupowánjm zákonů neřády tropj. Na mnohých wýstupcích, kterýmiž se pokog a weřegná swoboda rušj, mjwagj welmi často neywětšj podil ti, gimž bezpečnost statků a osob w ochranu gest swěřena. Co se w Besançoně, Nimesu, Marseillu a w Aviñoně zběhlo, smutným gest toho důwodem. Tak prawj gistý dopis z Besançonu: Od Čerwence m. r. nestal se ani gediný rozbrog mezi námi.



Glstj auřadové pokauřeli se sice podtagj něco proti náboženstwj snowati, wřak gegich aumyslŷ byly katoličkým smeyřlenjm obywatelů zmařeny. Oni až posawáde nemohau poehopiti, co by na weřegném mjstě postawený křjž swobodě našj mohl mŷti nebezpečného. Křjž, kterýž nad wěrným městem našjm s wýsosti swé wládne, byl za Palladium powařován; rozpiaté ruce našeho Spasitele zdály se chrániti nás a řehnati, a my wřickni gsme útěchy nabýwali widauce mezi nebem a námi toto znamenj pokoge a spasenj našeho. Gsautale mocnj páni, gimž tato památka swatá se protiwj; toto znamenj wjry a nábořnosti, gak se zdá, swědomj gegich bauřj. Poslednj různice Pařjžské poskŷtly neznaohům giž před pololetjm hledanau přjležitost, aumysl neřlechetrný w skutek uwesti. Nář Julii-Maire, mladý panáček, gehoř posud nikdo neznal, uměl zarmaucenosti gedněch a wýtrřné radosti druhých, kterauř spáchané ohawnosti Pařjžské způsobile, wýborně k úmyslu swému pouřiti. Měřská rada se nadarmo zpěřowala na tomto zlowolném a swatokrádeřném wýstupku aučastenstwj bráti; ale tento mladý pán domnjwal se ugmu trpěti na swé sláwě, kdyby swým obrazobuřetwjm w letopisech našich zwěčniti se neměl. Zatagjm, kdo ti dělnejci byli, a gakým násiljm se k wywrácenj křjže potřebných nástrogů zmocnili, a kdo na toto truchliwé diwadlo patřil. Ani to wogsko, kteréž k ochráněnj dělnejků wytrhnauti muselo, negewilo w tom gakého zaljbenj. Nikoliw! Besançon nemá při této swatolaupeři řádné winy!

List z Perpiřanu oznamuge: Škoda, kterauř seminář při swém wydraucowanj trpěl, wypočtala se až na 63,300 fr. totiž: na 30,000 počŷtagj se řkody na stawenj učiněné, za 15,000 fr. spáleno bylo kostelnjch



rauch a ozdob, a 18,304 fr. obnášj ztráta, kterauž professoři a slaužjcej semináršj na swých swrchkách a náradj nesli. Zbořenj domu panen Srdce Kristowa se zabránilo; předce ale mnoho ukradeno a odnešeno. Z Perpiňanu spěchali wyslanci do Prades, by tam duchownj školy zbořeny byly; však auřad mjstnj a sedláci ge zahnali, a tak tento ústaw zachowali.

Z Tulusu dne 17. Března. Celé město bylo wčera ráno plno užasnutj, když se při procitnutj dozvědělo, že wšceky kříže na wčegných mjstech wywráceny a do kostelů zanešeny. Pompierowé (wodákové), tyto trpné nástroje našich městských předstawených, wytrhli ge na rozkaz auřadu pod ochranau národnj strážě. Zármutek náš gest newyslowný; nemáme ani wýmluwnosti geg wy-psati; prawjme toliko, že duchowenstwo, na geho čele arcibiskup, a wěřjcej každého wěku, stawu a polhawj w chrámjch, kde tyto kříže na černém sukňě s hořjcmi pochodněmi ozdobeném složeny gsau, se stjřdagjce obět smjřenj přinášegj. Wečer shromáždil se lid z středownj pobožnosti w kostele de la Dalbade a důstogný farář wstaupiw na kazatelnici nařjkal w řeči plné křestaušské lásky a hořliwosti na zaslepenost oněch nešťastných, genž toto znamenj swatého náboženstwj, kteréž spolu i znamenjum oswobozenj swěta gest, zneuctiti směli. I bylot wšeobecné lkánj a upěnj slyšeti; přjtomný lid wrhl se před krucifixem na kolena a s bolestj nábožného srdce pěli pjseň k sw. kříži: O crux ave! Na to wzdáwali k powzbuzenj téhož duchownjho pastýře, co wěrné djtky Ježíše Krista, genž se na kříži za swé nepřátele modlil, s wraucj láskau modlitby k nebesům za ty, gichž neznabožstwj ge w tento zármutek a w hoře uwrhlo.

Z Paříže dne 12. Dubna. Listy, které nás z wjce stran dioccezej Bourgeské docházegj, potwruzgj, že le-

tošný welkonočnj swátky všudy s neobyčegnou nábožnostj se slawily. Nikdý nebyl daw lidu tak weliký, gako tehdaž; i zdá se, gakoby ty útoky a protiwenstwj, které se proti náboženstwj děgj, horliwost katoljků gen geště wjce rozněcowaly; ano geště wjce řjci můžeme, že počet gegich práwě tjnto pronasledowanjm se rozhognil. Obywatele gižných kragů gsau toho swědkowé. (Le Berruyer.)

#### Pastýrská opatrnost w čas moru.

Morowá nemoc, kteráž wedlé hodnowěrných pamětj léta Páně 1708. w několika mjstech na pomezjch Slezských w Čechách se vyskytla, poznenábla roku 1713. do hlawnjho městá se prodrala, pak po něgaký kratičký čas ulewiwši opět t. r. dne 22. měsíce srpna vznikla, a až do poslednjho dne měsíce Března 1714. trwala. Umořila za ten posléz gmenowaný čas do dwadecti tisjců lidu, a skoro dwa milliony kusů howězjho dobytka. Nemluwjim zde o znamenjch nebeských, kteráž se často-kráte ukazowala, a moru toho gistým poslem byla; ale toliko mlčenjm tagiti nelze, že i pohanšj mudrowé mor wždy za něco božského drželi, a protož ho sám Hyppocrates „*To diou* (od *diou*, verhale imperf.) něco hrozného, strašného,“ nazjwá. Že pak mor, za rozličných časů byl od Pána Boha na lidi poslán k potrestánj, swědčj pismo swaté. Protož také gehu rozplýlenj a nakaženj tak diwné býwalo, že mu ani lékařowé dosti wyrozuměti nemohli. Podobně předkowé naši té morowé nemoci aučastnjci, gi za trest Božj wydáwali, a wraucené pokánj činjce w Boha toliko naděgi a utěšenj skládali. Užiwše pak prostředků duchownjch k tělesným teprw prostředkům důwěrně se utjkali. Na ten konec wydána byla instrukc j duchowenstwu a pastýřům cjrkewnjm, aby se wěděli při zaopa-

třowánj Swátostni čjm zprawiti. \*) Gakož pak nynj nemoc (Cholera morbus) ráně morowé podobná náramně se rozmáhá, klade se zde dotčená instrukej od slowa k slowu, tjm aumyslem, zdaliby i nynj duchowenstwu prospěšna a užitečna býti mohla.

### Præservatio pro Confessariis.

1. Palam constat, cujusque Sacræ Religionis instituta eo maxime collimare, propriam et proximorum salutem omni loco et occasione operari; vix autem alia occurrit, quæ vel necessitatem majorem adjunctam habeat, quam cum grassante pestilentia, aut quacumque periculosa contagione afflictis et desolatis operam et auxilium impendat. Magnum profecto Religionis commendationi momentum addunt, qui se ad hoc obsequium ex vero animarum zelo, prompte quidem, sed non temere, sed exploratis viribus et animo, ac Deo per orationes et sacrificia consulto offerunt; qui ergo sibi et animum et vires a Deo ad hoc eximium charitatis opus suppeditari sentit, totum se in Dei dispositionem et nutum resignet, et ejus paternæ providentiæ committat, auxilium quotidie ardentè implorando ad operandam salutem afflictorum, et ad circumspectionem cum discretione in tam periculoso obsequio adhibendam.

2. Separatus a suorum Religiosorum consortio, lætitiā et hilaritatem animi in Domino semper fovere studeat, nec locum tristitiæ ex quocumque rerum eventu concedat.

3. Si domus, in qua mansurus est, sit opportuna et cubiculis pluribus instructa, in uno sibi sacellum instruat, ubi obtenta a Celsissimo Archiepiscopo licentia celebrare, quotidie mature, antequam ad ægrotos egre-

---

\*) Pragerische Infections - Ordnung. Prag. (1714) 12mo.

diatur, et in eventum Sacrum Uctionis Oleum et pidulam argenteam pro Venerabili ad ægros deferendo, in defectu duntaxat aliorum de consensu Archiepiscopi parata habere possit: albas et humeralia ac etiam purificatoria mutatoria habeat, quæ frequentius mutet, et lavari curet.

4. Domus sit instructa omni suppellectili necessaria, quam mature petat; in vestibus, indusiis, lintaminibus, mappulis et alia linea provisione, ut frequentius mutari possit, nullus sit defectus, quare triplicem minimum omnis generis lotionem ex collegio vel conventu habeat, nec ab exteris tali rerum statu quidquam horum petat, vel accipiat. Ista domi vel per se vel per famulum, quem forte ad ministerium et custodiam domus habebit, lavet.

5. Habitationem sibi Pater expositus eligat, quæ liberum, aërem et pervium habeat, maxime orientalem, quam frequenter igne lustrari, uti et reliquam domum suffitu expiari, ac munde servari curet; quare monebit, ut rami juniperi, absynthi, artemisiæ, querni, pinæ, abietis etc. (prout in præservatione medica abunde proposuimus), ei sufficienter subministrentur; omnia enim hæc ad purgandum tam fumo, quam igne aërem multum conferunt.

6. Vestem tam ipse quam socius, vel famulus duplicem habeat, unam attritam ex panno aut materia debilem, aut ex tela cerea, qua utatur, dum infectos visitat, et in reditu igne lustratam aëri et vento exponat; alteram ordinariam: minus enim attritæ vel politæ vestis, quam villosæ venenum adhæret. Interiores vestes magis convenit esse ex corio; omnes tamen vestes post reditum ab infectis semper igne purgantur, et suffamigantur, aceto supra calidum laterem, aut ferrum effuso, vel iis, quæ de præservatione diximus.



7. Summa diligentia caveat, ne unquam jejunos infectos adeat, sed mature, dicto sacro, jusculum et præservalivum in hoc libello multifarie expositum sumat. Si tamen noctu, antequam celebrare possit, exeundum foret, sublinqualibus utatur.

8. Proderit valde mane partes corporis oleo Scorpionum Mathioli, aut alio alexipharmaco illinire, maxime vero circa cor, emunctoria et pulsus.

9. Antequam ad ægrum eat, manus et faciem lavet aqua, cui modicum admixtum sit acetum, vel vinum, in quo Ruthia Salvia, Majorana, Hyssopus, Artemisia macerata fuerint. In ipso accessu ad ægrotum etiam externa labia, nares et tempora balsamo vel aceto Theriacali, vel oleo Scorpionum Mathioli inunget.

10. Si infectus non sit adeo infirmus, et regionis et loci consuetudo permittat, ut ad janua domus adduci possit, magno se periculo liberabit Confessarius, si ad limina domus adduci possit infectus, observando aversum ventum vel saltem hoc apud plerosque, qui nondum ob morbi sævitiem lecto sunt affixi, efficiat, ut se in aliquos patentiores locos domus deduci sinant, et ibi confiteantur.

11. Si vero cubiculum infecti adeundum sit, imprimis curat ante ingressum fenestras aperiri, nisi frigoris asperitas aut nebulosus aër id fieri vetet; deinde ignem ex odoriferis lignis aut ramusculis, v. g. juniperi vel alio suffitu id præstet, ut sic aër repurgetur, et si in domo ægri nihil simile ob pauperiem reperiatur ea a Magistratu petantur, ut secum deferre possit.

12. Ante ingressum suum curet Confessarius, ut æger in lecto componatur, ut commode confiteri possit. In præsentia vero Confessarii, omni studio caveat æger, ne se multum moveat, lectum non aperiat, neque se in lecto hic inde jactitet; a contactu ægri etiam omnino



abstineat, itaque nec manum salutandi causa porrigat, nec pulsum ægri exploret, multo minus loca infecta, Bubones et Carbunculos contrectet et nec quidem eosdem curiose aspiciat, ne forte horrorem concipiat.

13. Non minus sollicite curet, ne anhelitum ægri ad se attrahat, ex quo omnium facillime venenum haurire posset, qua in re sequentes cautelas adhibeat: *a)* Continuo dum existit in cubiculo ægri suam salivam expuat et nullam deglutiat; *b)* Super ægrum se non inclinet, et si lectus humilis sit, poterit vel supra scabellum ligneum humile sedere, vel flexis etiam genibus audire. Sellam ex panno præsertim villosa nullatenus admittat; *c)* Aurem ori non admoveat, sed potius ad elatiorem vocem confitentem adhortetur; *d)* Non ex adverso ægri, sed potius ad latus vel a tergo ipsius consistat; *e)* Inter ipsum Confessarium et confitentem non procul ab ore candela accensa intercedat, facies autem, quia plus ignis adhibent, meliores sunt aliis ordinariis candelis, vel apud ditiores plures candelæ cereæ accensæ haberi possunt; *f)* Os et nares vel obvolvatur vel sæpius tingatur strophiliolo in aceto specifico, seu contra venena confecto intincto, quorum semper aliquid secum in vitrello deferat.

14. Confessionem ita audiat, ut essentialium quidem nihil intermittat, a supervacaneis tamen et discursibus abstineat, ne diutius ibidem moretur, ad quod facilius præstandum, juvabit multum dicta quædam efficacia vel facta Sanctorum in promptu habere, quibus breviter et contritionem et patientiam in ægris ad tollerandum malum possit excitare; quod si necessitas exigat longiorem moram ob Confessionem generalem (quas non nisi necessarias audire expedit) certe multum juverit, subinde aeris purioris gratia fenestram, vel etiam liberiores locum adire.

15. Caveat etiam sibi a magna et vehementi commotione, aut exercitatione corporis, et ab omnibus aliis, quæ crebram et magnam inspirationem inducunt, nec taliter constitutus aut in sudore infectos subito adeat, donec nempe calor et motus corporis notanter remittat et non nisi igne et suffitu bono cubiculi aër purificetur.

16. Ne forte abs re foret in hoc statu a Magistratu intelligere, quid circa testamenta eum facere velit, si ab ægris in defectu aliorum testium requiratur.

17. Si in defectu Parochorum sacram Communionem de licentia Archiepiscopi administrare debeat, manum prius aceto abluat et mox iterum a data Communione; patenam vero per ignem aliquoties lustret, et itidem lavet, antequam eam in usum resumat. In extrema unctione administranda major cautela adhibenda; solent quidem argentea virgula eam administrare sine ceremoniis consuetis, tantum substantialia præstando, idque in corporis partibus patentioribus; quam si cui contulerit, a reditu virgulam argenteam igne repurget. Si vero in defectu virgæ argenteæ, manu unctionem facere sit necesse, manicas quam maxime adstringat, et manum prius aceto abluat, et in ungendis naribus et labiis quam cautissime agat, nec manum ori suo quacunque ex causa prius admoveat, quam cum aqua aceto mixta bene laverit, præstat autem omnino ab unctione abstinere, ne sibi periculum nimis cito accersat.

18. Et cum tali casu Sacramenta ad infectos deferenda sunt, semper occulte stola sub pallio amictus deferat, et domi super peliceum induat, quod mox a reditu uti et alias vestes igne et fumo lustret et aëri exponat.

19. Obeat quotidie domos infectas non intrando, nisi sit necessitas, sed ex porta quærendo, num quis sit æger et obiter superstites consolando. Infirmitates vero ur-

geat, ut tempestive suscipiant Sacramenta, nec intempestive noctu evocetur.

20. Non immisceat se curandis corporibus, multo minus vero vel lectos sternere, vel cibos ministrare ipse vel ejus socius indiscrete præsumat, sed majoris bene intuitu, hæc charitatis officia, in quibus manifestum est periculum, aliis relinquat, ut ipse se plurimum animarum bono conservare studeat. Potest tamen petentibus subinde aliquid consilii suggerere maxime, ad præservationem, et imprimis spiritualia remedia, ut vota, preces, etc. et suggerat ad Sanctos, quos in tali statu patrenos frequens experientia docuit, ut abunde in hoc libello explicantur. Elemosynas per se distribuendas non acceptet, ne diutius apud infectos hærere cogatur, et nimium non sine periculo occupetur.

21. Et ne ipsi quoque desit solatium spirituale, potest vocare Confessarium propriæ Religionis, quoties indiguerit, cum quo in loco patente vel horto agat. Libere vero petat necessaria a fratribus et Superiores confidenter admoneat, si quo defectu rerum laboret.

22. Quam primum pestilentiore aura se afflatum senserit (quod advertet ex subita alteratione, vel quando frigus et calor in corpore variant, et pedes, manus, imo totum corpus notabiliter languere incipit, vel caput dolore insueto laborat, lingua aret, nec ullus appetitus ad cibum est, somnus inquietus etc.) statim sudorifero aliquo in hoc libello annotato sudorem eliciat, et cum sudore venenum propellat; neque hic dilationi vel dissimulationi locus dandus est et expectandus ulterior eventus. Quod si sudor ille primus vim veneni non expelleret, sed malum radicari adverteret, mox medicum accersiri, et superiorem moneri curet, ut mature et spiritualibus et corporalibus mediis succuratur: imo etiam extra tale periculum, quavis hebdomade minimum semel

sudandum illi foret. Experientia enim docuit, bono id successu nonnullis factitatum, neque salis putet, si ambulatione vel corporis commotione sudorem eliciat, quia hic non est sufficiens ad propellendum latens, aut se infirmans venenum; imo sæpe plus periculi est, in sudore ex commotione violenta elicitum quam emolumenti; ubi autem sudaverit, quacunq̃ue ex causa, indusium et linteamina in aquam frigidam conjiciat, nec prius resumat, quam bene lota fuerint.

23. Præter præservativa, quæ quotidie sumenda habebit, non eadem semper, sed diversa, ne natura vel venenum illis assuescat. Utile erit singulis septimanis semel saltem pilulas Ruffi, quæ pestilentes vocantur, sumere, ad præcavendam putredinem, et subtrahendam materiam, in qua putredo et pestis facile radicari possit, et conandum, ut alvus semper aperta, sed non nimis habeatur.

24. Præservativis utetur ex præscripto medici, si adsit, in defectu vero medici uti poterit iis, quæ in libello suo loco notantur, quandoque variando, cum enim venenum non semper unum sit, nec omnia Alexipharmaca omnibus venenis contraria sint, et mutatio pharmacorum facilius veneno cuicunque corpus ad resistendum disponat, præterea ne continua ejusdem remedii sumptio, tandem non in medicinam, sed in nutrimentum transeat, prout mox ante diximus.

Pro conclusione demum ita omnia sua prudenter, nil eorum, quæ ad conservationem faciunt, negligendo, disponat, ut meminerit, se a Sacra Religione non ideo exponi, ut per imprudentiam, et indiscretum zelum citius corripiatur, quam proximo prodesse incipiat; indiscreta charitas, non charitas, sed temeritas est. Cavebit itaque singulariter, ne zelo abreptus nimis frequenter et indiscrete agat. Quare nisi extrema necessitas exigat, ultra horam in visitandis ægris ne insumat, quin



liberum subinde aërem capiat. Exeundo etiam, si loci commoditas sinat, extra moenia, ut deinde ad alios invisendos posset regredi, si vocetur; nam ordinarie non videtur consultum, ut multum se sponte intrudat.

Quod si sic agentem contingat a Deo ad præmia laboris evocari non minimum solatii inde habiturus, si conscius sibi sit, se nulla sua culpa vel negligentia, sed Dei nutu et voluntate Jesum Ducem suum imitando, vitam in hoc charitatis officio ponere.

### Aumrtj.

Geho cjs. král. Wyvýšenost a Eminencj neyoswjcenějšj, a neyweyš welebný arcikujže Kardinál Rudolf, Knžec arcibiskup Olomaucký zemřel w noci mezi 23. a 24. Čerwencem o půl dwanácté hodině w městě Badenu po mnoholeté churawosti nerwů, na padaucj nemoc.

Geho tělo bylo tiše z Badenu do Wjdně přewezeno, a dne 26. Čerwence ráno w 8 hodin w kostele farnjím dworského hradu na podjwanau weřegně wystaweno.

We dvě hodiny odpoledne bylo srdce Geho vysoké Důstognosti w Loretánské kapli kostela dworského u Augustinů, a hned potom byly wnitřnosti w metropolitském kostele u sw. Štěpána starodawnjím obyčejem pohřbeny.

O pěti hodinách odpoledne byl slawen pohřeb obyčejným způsobem. Tělo bylo z kostela fary dworského hradu do kostela Kapucjnů na nowém trhu přeneseno, a tam u přítomnosti neywyššjch audů cjs. rodiny a shromážděného dworanstwa žehnáno a do krypty wloženo.

Smutek počal se 26. Čerwence, a bude se nositi šest neděl, a sice w prwnjch čtyrech neděljch, t. g. od 26. Čerwence až do dne 22. Srpna totiž, weliký neb celý; pak po dvě poslednj neděle, t. g. od 23. Srp-



na až do dne 5. Zářj bude menšj neb polowičnj smutek nošen. We středu dne 27. Čerwence w pět hodin odpoledne byly vigilie držány, a we čtvrtek dne 28. w 11 hodin dopoledne byla mše, swatá za wznešeného umrlého w kostele farnjm dworského hradu čtena.

Z Pešti dne 14. Zářj. Wčeregšjho dne usnul w Pánu w Ostřehomě Geho Eminencj Kardinál, Knjže Primas králowstwj uherského *Alexander z Rudnay*, mrtwicj raněn. Důstogný praelát tento wynikal slawně gak mnohostrannau učenostj, tak i wljdnostj a dobročinnostj; zwláště pak připomenauti hodno, že w Ostřehomě, w arcibiskupském sjdle stkwostný a nádherný chrám stawěti dal, genž gedna z neyslawněgšjch památek uměnj stawitelského býti měl, k gehož dokonánj se ale až potud welni mnoho nedostává, a tudy druhého Rudnaye potřebj, by toto welikánské stawenj, genž giž přewelikého nákladu stálo, k swému skončenj dowesti se mohlo.

Nakrátce před swým rozlaučenjm se wzjwal tento nábožný kmet w tkliwých wýlewjch srdce sw. Patrona našeho Jana Nepomuckého, při gehož jubilárnj slawnosti (1829.) w Praze přjtomen byl, poraučege se snažně do přjmluw téhož sw. Mučedlnjka u geho hrobu.

Z Prahy, dne 31. Srpna 1831. We zdegšjm hlawnjm kostele sw. Wjta na hradě w kapli českého patrona swatého Wáclawa pan Dawid Leopold Witt, král. pruský judiciálnj rada složil wyznánj wjry katolické, a byl téhož dne od wysoce welebného pana swětjeho biskupa gněnem Jan biřmowán.